

Gemeente Op Maat

Westland

11

Centraal Bureau voor de Statistiek

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	= 2010 tot en met 2011
2010/2011	= het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09–2010/'11	= oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress en druk
Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Omslag
Teldesign, Rotterdam

Kengetal: A-127
ISBN: 978-90-357-1848-7

Inlichtingen
Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen
E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet
www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Enkele gebruikte afkortingen	2
Leeswijzer	5
1 Bevolking	6
1.1 Aantal inwoners	6
1.2 Bevolkingssamenstelling	7
1.3 Bevolkingsontwikkeling	9
2 Bouwen en wonen	13
2.1 Woonruimtevoorraad	13
2.2 Nieuwbouw en onttrekking	13
2.3 Woningwaarde	15
3 Bedrijven	17
3.1 Bedrijfsvestigingen	17
3.2 Werkgelegenheid	18
3.3 Bedrijfsgegevens	20
4 Onderwijs	22
4.1 Primair onderwijs	22
4.2 Voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs	22
4.3 Hoger onderwijs	23
5 Inkomen en sociale zekerheid	25
5.1 Inkomen	25
5.2 Sociale zekerheid	26
6 Voorzieningen	30
6.1 Nabijheid restaurant, café en cafetaria	30
7 Bodemgebruik, landbouw en milieu	33
7.1 Bodemgebruik	33
7.2 Landbouw	34
7.3 Milieu	35
8 Geregistreerde criminaliteit	38
9 Regionale indelingen 2010	40
9.1 Gemeentelijke indeling 2010	40
9.2 Plaatselijke indelingen	41
9.3 StatLine-publicatie 'Gebieden in Nederland'	43
10 Wijk- en buurtstatistieken	45
10.1 Indeling in wijken en buurten	45
10.2 Statistieken over wijken en buurten	45
10.3 Nieuwe vormen van presenteren CBS-buurtgegevens	46
11 Gemeentelijke cijfers op cbs.nl	63
11.1 Databank StatLine	63
11.2 Kaarten met regionale indelingen	64
11.3 Kaarten met wijk- en buurtindeling	64
Lijst van gebruikte begrippen	66
Aan deze publicatie werkten mee	77

De publicatie *Gemeente Op Maat* is de gemeentelijke overzichtspublicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor elke gemeente die op 1 januari 2010 bestond, is een selectie gemaakt uit de CBS-statistieken met gegevens op gemeentelijk niveau. Deze informatie vindt u in hoofdstukken 1 tot en met 8. Voor een aantal onderwerpen worden de gemeentelijke uitkomsten vergeleken met provinciale en landelijke cijfers.

Hoofdstuk 9 laat zien tot welke regionale indelingen de gemeente Westland behoort. Door het combineren van de gebiedsindelingen kunnen uitkomsten worden samengesteld over arrondissementen, politieregio's en andere gebieden, zoals de Waddeneilanden, Twente en de Achterhoek.

De onderverdeling van de gemeente in wijken en buurten is opgenomen in hoofdstuk 10. Hier vindt u informatie over statistieken op wijk- en buurtniveau over Westland. Hier wordt ingegaan op onder meer nieuwe vormen van presenteren van CBS-buurtgegevens bijvoorbeeld via geoservices. Vervolgens vindt u in hoofdstuk 11 een toelichting over de gemeentelijke informatie op cbs.nl.

Gemeente Op Maat bevat een selectie uit een breed aanbod van regionale statistieken, waaronder enkele nieuwe. Zo zijn in deze publicatie bijvoorbeeld voor het eerst cijfers opgenomen over de gemiddelde afstand tot restaurants en cafés voor buurten. Deze informatie komt uit de Nabijheidsstatistiek van het CBS. In StatLine, de elektronische databank van het CBS, staan ook de afstanden naar vele andere voorzieningen, zoals ziekenhuizen, scholen en kinderopvang.

De meeste gegevens in deze Gemeente Op Maat staan in de StatLine-publicaties Regionale Kerncijfers Nederland, Kerncijfers Wijken en Buurten of Gebieden in Nederland. Hier kunt u tevens de cijfers vinden die zijn verschenen na het samenstellen van deze publicatie.

Het CBS beschikt over veel informatie op lokaal niveau. Door de veelheid aan cijfers en thema's is deze soms moeilijk te vinden. Om regionale informatie beter toegankelijk te maken en u te helpen uw weg te vinden in de vele gegevens en mogelijkheden is het portal cbs.nl/decentraaloverheden ontwikkeld. Dit portal biedt overzicht en slaat een brug tussen cbs.nl en de regionale informatie in StatLine.

1. Bevolking

1.1 Aantal inwoners

Immigratie naar recordhoogte in 2010

Op 1 januari 2010 telden de 431 Nederlandse gemeenten samen 16,57 miljoen inwoners. Een jaar eerder woonden er 16,49 miljoen mensen in Nederland. Eind 2010 was het aantal inwoners gestegen tot 16,66 miljoen. Deze groei met 81 duizend personen komt door zowel natuurlijke aanwas - er werden meer mensen geboren dan er overleden - als door migratie. In 2010 kwamen er meer mensen naar Nederland toe dan dat er personen uit Nederland vertrokken. Het migratieoverschot (ook wel vestigingsoverschot) kwam daardoor uit op 33 duizend. De immigratie lag met ruim 154 duizend op een recordhoogte. Het merendeel van de immigranten kwam uit de Europese Unie.

1.1 Emi- en immigratie, 2010

Zeeland blijft kleinste provincie

Met 3,5 miljoen inwoners was de provincie Zuid-Holland het grootst wat betreft inwonertal. Sinds 2009 is Flevoland niet meer de kleinste provincie van Nederland, maar Zeeland. Dit komt vooral door de nog steeds sterke stijging van het inwonertal van Almere. De gehele provincie Zeeland heeft ongeveer evenveel inwoners als een grote stad in de Randstad. Met zijn 381 duizend inwoners zit Zeeland tussen de steden Utrecht en 's-Gravenhage in.

1.2 Aantal inwoners per provincie, 2010

Inwoners Noord-Nederland wonen vier keer vaker niet stedelijk dan westerlingen

Met behulp van het aantal adressen per vierkante kilometer is Nederland in te delen naar de mate van stedelijkheid. Er worden vijf klassen van stedelijkheid onderscheiden: zeer sterk, sterk, matig, weinig en niet stedelijk.

In landsdeel West-Nederland, waarvan de Randstad deel uitmaakt, woont een groot deel (60 procent) van de mensen in een (zeer) sterk stedelijke omgeving. Bijna 11 procent woont in een niet stedelijke omgeving. In Noord-Nederland ligt dat aandeel met 44 procent veel hoger. Daar woont in 82 procent van de gemeenten geen enkele inwoner in een zeer sterk stedelijk gebied, terwijl in Amsterdam en 's-Gravenhage 81 procent van de inwoners juist zeer sterk stedelijk woont. Ook in Amsterdam wonen echter nog 5,7 duizend van de 756 duizend inwoners in een niet stedelijk deel van de stad.

Caribisch Nederland

Sinds 10 oktober 2010 zijn Bonaire, Saba en Sint-Eustatius zogenoemde bijzondere gemeenten van Nederland. Met deze nieuwe status zijn de eilanden officieel erkend als openbaar lichaam van Nederland. Samen vormen ze Caribisch Nederland. Op 10 oktober 2010 telden de drie eilanden samen 18 duizend inwoners. In deze publicatie worden de gegevens over deze personen niet meegenomen in de cijfers over de inwoners van Nederland.

1.2 Bevolkingssamenstelling

Relatief meeste jongeren in Urk

Het is gebruikelijk om de Nederlandse bevolking wat betreft leeftijd op te delen in drie groepen: jonger dan 20 jaar, 20 tot en met 64 jaar en 65 jaar of ouder. Op 1 januari 2010 was iets minder dan een kwart (23,7 procent) van de bevolking jonger dan 20 jaar. Er zijn flinke verschillen tussen de provincies. Limburg had het kleinste aandeel jongeren met 21 procent, terwijl Flevoland bovenaan stond met 28,6 procent. Ook tussen de gemeenten waren er grote verschillen. In Urk was 40 procent van de inwoners jonger dan 20 jaar, terwijl dat aandeel in Kerkrade met 17,6 procent nog niet de helft daarvan bedroeg.

Ruim 15 procent van de bevolking was 65 jaar of ouder. Ook voor deze leeftijdsgroep zijn er grote regionale verschillen. In Flevoland was 9,6 procent van de inwoners 65-plusser; in Zeeland was dit 18,6 procent. De gemeente met de meeste 65-plussers lag echter niet in Zeeland, maar in Noord-Holland. In de gemeente Laren was 26,4 procent inwoners van de inwoners 65 jaar of ouder.

Demografische druk laagst in gemeente Groningen

De demografische druk bedroeg in 2010 voor heel Nederland 64 procent. Dit houdt in dat er op iedere 100 inwoners in de 'productieve' leeftijdsgroep van 20-64 jaar 64 inwoners waren van 0 tot 20 jaar of van 65 jaar of ouder. Hoe hoger de demografische druk, hoe groter het aandeel personen in de bevolking dat inactief is op de arbeidsmarkt en niet meebetaalt aan sociale premies. De demografische druk was het hoogst in Rozendaal met 98,8 procent en het laagst in de gemeente Groningen met 44,6 procent.

De demografische druk is onder te verdelen in groene en grijze druk. De groene druk geeft aan hoe het staat met het de verhouding van 0- tot 20-jarigen ten opzichte van de 'productieven' en de grijze druk geeft het aandeel 65-plussers aan. De groene druk is sinds begin jaren '90 stabiel, terwijl de grijze druk nog steeds toeneemt.

Tussen de Nederlandse provincies en gemeenten bestonden er in 2010 grote verschillen in groene en grijze druk. Flevoland was een jonge provincie met een relatief hoge groene druk van 46,2 procent, tegen 38,9 procent landelijk. De grijze druk was in Flevoland met 15,5 procent juist laag. In Zeeland, met de hoogste grijze druk, lag deze ruim twee maal zo hoog.

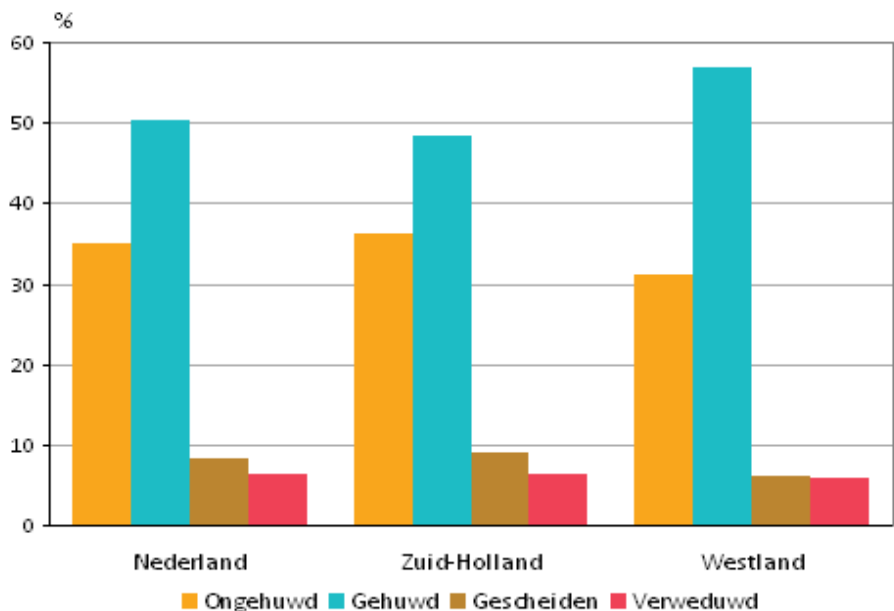
1.3 Groene en grijze druk, 2010

Minder gehuwden

Ongeveer de helft van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder was op 1 januari 2010 gehuwd. Dit aandeel is gedaald: in 1995 was nog 56,3 procent gehuwd. Tussen de gemeenten waren er zeer grote verschillen. Van de Groningers was 27,8 procent gehuwd, tegen 70,2 procent van de inwoners van Rozendaal. Onder de gemeenten met de hoogste percentages ongehuwde inwoners van 15 jaar en ouder waren vooral studentensteden als Groningen, Utrecht, Amsterdam, Wageningen, Nijmegen, Leiden en Delft.

1.4 Burgerlijke staat, 2010

Eén op de vijf inwoners allochtoon

Op 1 januari 2010 telde Nederland 3,36 miljoen allochtone inwoners. Dat komt neer op een op de vijf inwoners. Van hen waren 1,86 miljoen van niet-westerse herkomst en 1,5 miljoen van westerse herkomst. Vijftien jaar geleden waren de westerse allochtonen nog in de meerderheid. In 2000 draaide dit om.

In de provincies Noord- en Zuid-Holland was in 2010 bijna 28 procent van de inwoners allochtoon. De gemeente met de meeste allochtone inwoners was Amsterdam. Bijna de

helft van de inwoners was hier allochtoon, van wie ruim twee derde van niet-westerse herkomst. Tweede was Vaals, maar in tegenstelling tot Amsterdam waren bijna alle allochtonen hier van westerse herkomst. De meest autochtone gemeenten van Nederland waren Urk en Staphorst, met beide 97 procent autochtonen.

1.5 Aandeel westerse en niet-westerse allochtonen, 1996-2010

Grootste gezinnen in Urk

Wanneer de groei van het aantal huishoudens wordt vergeleken met de groei van de bevolking, blijkt het aantal huishoudens sneller te groeien dan de bevolking. Dit heeft te maken met de afnemende gemiddelde huishoudensgrootte. Telde het gemiddelde huishouden 50 jaar geleden nog 3,56 personen, in 2010 waren dat er gemiddeld 2,22. De gemiddelde huishoudensgrootte verschilde in 2010 behoorlijk per gemeente. In Groningen, een studentenstad met veel eenpersoonshuishoudens, lag deze op 1,68 personen, terwijl huishoudens in tegenhanger Urk uit gemiddeld 3,42 personen bestonden. Urk staat dan ook bekend als een gemeente waar veel grote gezinnen wonen. In Urk was het aandeel particuliere huishoudens met kinderen met 61 procent het grootst; in Groningen met 18,6 procent het kleinst.

1.3 Bevolkingsontwikkeling

Sterkste bevolkingsgroei in Flevoland

In 2010 groeide de Nederlandse bevolking met 81 duizend personen. De grootste bevolkingsgroei op provinciaal niveau had Flevoland. Hier kwamen er per 1 000 inwoners 10,5 bij. De gemeente met de grootste groei was Aalsmeer, met een groei van 34,3 personen per 1000 inwoners. Deze groei werd vooral veroorzaakt door verhuizingen. In Limburg bleef het aantal inwoners in 2010 vrijwel gelijk aan het jaar ervoor. Een paar jaar geleden nam het aantal inwoners hier nog enkele jaren achter elkaar af.

Urk tweemaal meer geboorten dan gemiddeld

In 2010 werden ruim 184 duizend kinderen geboren, 500 minder dan het jaar ervoor. Deze daling is toe te schrijven aan een afname van het aantal twintigers en dertigers. Het gemiddeld aantal kinderen dat vrouwen krijgen is niet veranderd. Per 1000 inwoners werden er gemiddeld 11,1 kinderen geboren. In Urk werd in 2010 het dubbele daarvan gehaald.

1.6 Aantal geboorten per 1 000 inwoners, 2010

Laren heeft relatief hoogste sterfte

In 2010 overleden er per dag gemiddeld bijna 373 personen. Over heel 2010 gerekend waren dat er ruim 136 duizend, ofwel 8,2 per 1 000 inwoners. Doordat de ene gemeente meer vergrijsd is dan de andere, waren er flinke verschillen tussen de gemeenten. In het sterk vergrijsde Laren overleden bijna 19 op de 1 000 inwoners, tegen maar 3,7 op de 1 000 in het relatief jonge Zeewolde.

In 2040 17,8 miljoen inwoners

Uit de CBS-bevolkingsprognose blijkt dat het inwonertal van Nederland nog zal stijgen tot 2040. Er zullen dan 17,8 miljoen mensen in Nederland wonen. Daarna zal het aantal inwoners licht dalen tot 17,7 miljoen in 2060. Het aantal 65-plussers zal in de toekomst flink hoger liggen dan nu. Rond 2040 zullen 4,6 miljoen inwoners van Nederland 65-plusser zijn, tegen 2,6 miljoen nu.

Naast het aantal 65-plussers zal ook het aantal allochtonen verder stijgen. In 2040 zullen er 4,8 miljoen allochtonen in Nederland wonen tegen 3,4 miljoen nu. In 2060 zal naar verwachting iets meer dan 30 procent van de bevolking allochtoon zijn. Nu is dat 21 procent.

Tabel 1.1
Bevolking naar geslacht, stedelijkheidsklasse en demografische druk, 1 januari 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Inwoners	99 717	3 505 611	16 574 989
mannen	49 711	1 729 071	8 203 476
vrouwen	50 006	1 776 540	8 371 513
zeer sterk stedelijk gebied	3 360	1 383 360	3 291 210
sterk stedelijk gebied	32 590	986 320	3 915 540
matig stedelijk gebied	31 070	534 480	3 015 000
weinig stedelijk gebied	22 740	340 780	3 153 950
niet stedelijk gebied	9 970	260 680	3 199 290
Druk per 100 personen van 20-64 jaar	69,5	62,7	64,0
groene druk (19 jaar of jonger)	43,7	38,5	38,9
grijze druk (65 jaar of ouder)	25,8	24,1	25,1

Tabel 1.2
Bevolking naar leeftijd, herkomstgroepering en burgerlijke staat, 1 januari 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Inwoners						
jonger dan 5 jaar	5 801	5,8	201 654	5,8	924 881	5,6
5 tot 10 jaar	6 286	6,3	208 089	5,9	1 003 249	6,1
10 tot 15 jaar	6 608	6,6	204 104	5,8	984 781	5,9
15 tot 20 jaar	7 030	7,0	216 862	6,2	1 015 423	6,1
20 tot 25 jaar	5 672	5,7	225 000	6,4	1 012 910	6,1
25 tot 45 jaar	24 873	24,9	980 143	28,0	4 476 642	27,0
45 tot 65 jaar	28 290	28,4	949 835	27,1	4 618 775	27,9
65 tot 80 jaar	11 595	11,6	379 064	10,8	1 890 334	11,4
80 jaar of ouder	3 562	3,6	140 860	4,0	647 994	3,9
autochtonen	89 946	90,2	2 529 822	72,2	13 215 386	79,7
allochtonen	9 771	9,8	975 789	27,8	3 359 603	20,3
westerse allochtonen	5 133	5,1	341 147	9,7	1 501 309	9,1
niet-westerse allochtonen	4 638	4,7	634 642	18,1	1 858 294	11,2
Marokko	1 406	1,4	107 784	3,1	349 005	2,1
Ned. Antillen en Aruba	212	0,2	57 350	1,6	138 420	0,8
Suriname	629	0,6	146 109	4,2	342 279	2,1
Turkije	518	0,5	126 872	3,6	383 957	2,3
overige niet-westerse allochtonen	1 873	1,9	196 527	5,6	644 633	3,9
Inwoners van 15 jaar of ouder	81 022		2 891 764		13 662 078	
ongehuwd	25 193	31,1	1 050 712	36,3	4 788 901	35,1
gehuwd	46 130	56,9	1 397 931	48,3	6 875 088	50,3
gescheiden	4 942	6,1	263 752	9,1	1 131 144	8,3
verweduwd	4 757	5,9	179 369	6,2	866 945	6,3

Tabel 1.3
Particuliere huishoudens, 1 januari 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Particuliere huishoudens	39 297		1 594 796		7 386 144	
eenpersoonshuishoudens	10 025	25,5	611 924	38,4	2 669 516	36,1
huishoudens zonder kinderen	12 701	32,3	442 797	27,8	2 181 514	29,5
huishoudens met kinderen	16 571	42,2	540 075	33,9	2 535 114	34,3
Gemiddelde huishoudensgrootte	2,51		2,17		2,22	

Tabel 1.4
Bevolkingsontwikkeling, 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	abs.	rel. ¹⁾	abs.	rel. ¹⁾	abs.	rel. ¹⁾
Aantal inwoners op 1 januari	99 717		3 505 611		16 574 989	
geboorte	994	10,0	41 387	11,8	184 397	11,1
sterfte	686	6,9	28 723	8,2	136 058	8,2
<i>Geboorteoverschot</i>	308	3,1	12 664	3,6	48 339	2,9
vestiging	2 067		129 967		589 870	
vertrek	2 402		128 712		589 870	
<i>Binnenlands migratieoverschot</i>	- 335	-3,4	1 255	0,4		
immigratie	439		42 268		154 432	
emigratie	351		33 263		121 351	
<i>Migratieoverschot*</i>	- 247	-2,5	10 260	2,9	33 081	2,0
Aantal inwoners op 31 december	99 776		3 528 324		16 655 799	
Bevolkingsgroei (na saldo correcties)	59	0,6	22 713	6,5	80 810	4,9
<i>Gemiddeld aantal inwoners</i>	99 746,5		3 516 967,5		16 615 394,0	

¹⁾ Per 1 000 van de gemiddelde bevolking en bij relatieve bevolkingsgroei per 1 000 van de bevolking op 1 januari.

2. Bouwen en wonen

2.1 Woonruimtevoorraad

Ruim 7 miljoen woningen

Begin 2010 telde Nederland bijna 7,2 miljoen woningen. Met 1,57 miljoen woningen had de provincie Zuid-Holland daarin het grootste aandeel. Ook in Noord-Holland en Noord-Brabant stonden meer dan 1 miljoen woningen. Van alle woningen in Nederland stond 53 procent in een van deze drie provincies.

Van de gemeenten had Amsterdam met 394 duizend woningen verreweg de grootste woningvoorraad. Nummer twee, de gemeente Rotterdam, telde ruim 100 duizend woningen minder. In de vier grootste gemeenten van Nederland samen stonden meer dan 1 miljoen woningen.

Naast gewone woningen telde Nederland op 1 januari 2010 ook 117 duizend wooneenheden en 105 duizend recreatiewoningen. De Zeeuwse gemeente Schouwen-Duiveland had de meeste recreatiewoningen: meer dan 4,6 duizend.

2.2 Nieuwbouw en onttrekking

Woningvoorraad van de vier grote steden blijft fors toenemen

De Nederlandse woningvoorraad is gegroeid naar 7 219 duizend woningen op 31 december 2010. Dat was een toename van slechts 47 duizend, ofwel 6,5 op elke 1 000 woningen. Er werden 62 duizend woningen aan de voorraad toegevoegd, terwijl er ruim 15 duizend woningen aan de voorraad werden onttrokken. Zowel in 2008 als 2009 groeide de Nederlandse woningvoorraad nog met ruim 60 duizend woningen.

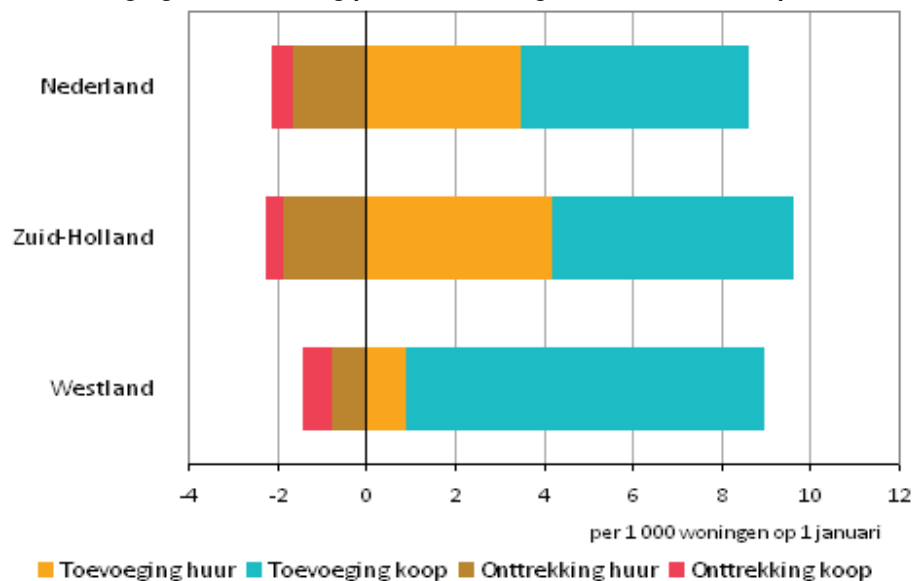
2.1 Toename van de woningvoorraad per 1 000 woningen, 2010

Het aantal woningen in de vier grote steden nam in 2010 met bijna 8 duizend toe. De absolute toename was met 3,4 duizend woningen het grootst in de gemeente Amsterdam, gevolgd door Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht, met toenames van respectievelijk 2,0 duizend, 1,7 duizend en 1,6 duizend woningen. Hiermee bedroeg de groei in de vier grote steden gemiddeld 7,5 op 1 000 woningen.

De gemeente met de grootste relatieve toename was Boekel; hier groeide de woningvoorraad met 58 per 1 000 woningen. De gemeente Schoonhoven daarentegen had de grootste relatieve afname van de woningvoorraad, met ruim min 10 op 1 000 woningen. Dat komt neer op een vermindering van 1 procent.

2.2 Toevoeging en onttrekking per 1 000 woningen naar huur en koop, 2010

Op provincieniveau nam de woningvoorraad naar verhouding het meest toe in Flevoland. Hier kwamen er per 1 000 woningen 17 bij. In Groningen was de toename het kleinst, met 3 per 1 000 woningen. In absolute zin groeide de voorraad in de provincie Zuid-Holland het hardst, met bijna 12 duizend woningen. In Zeeland was de toename met 670 woningen het kleinst.

Fors minder nieuwbouw in 2010

In 2010 werden slechts 56 duizend nieuwe woningen opgeleverd. Dat waren er 7,8 per 1 000 woningen op 1 januari 2010.

Het aantal gereedgekomen woningen viel 27 duizend lager uit dan in 2009. Dit is een forse afname: in 2010 werd nog maar twee derde van het aantal nieuwe woningen in 2009 gerealiseerd. In 79 gemeenten werden in 2010 minder dan 10 woningen opgeleverd.

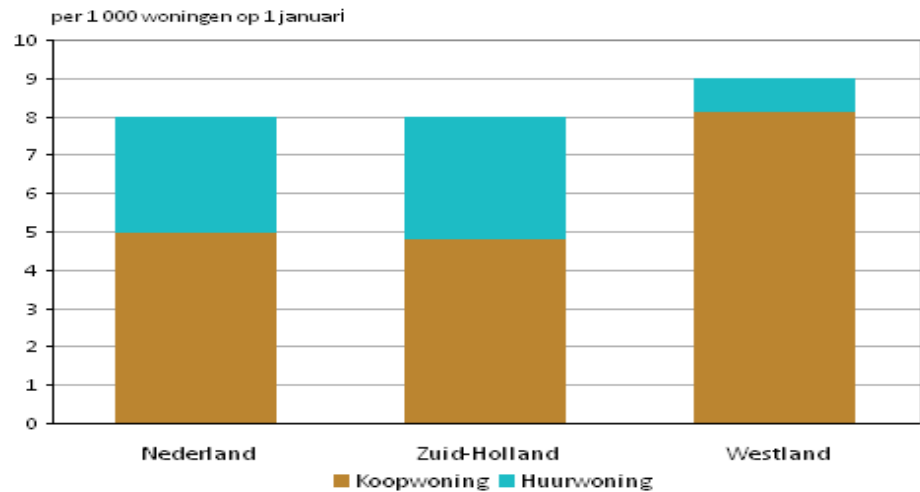
In alle provincies daalde het aantal gereedgekomen woningen ten opzichte van het voorgaande jaar. Zelfs in Flevoland nam het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen met enkele tientallen af. De grootste afnames vonden plaats in Drenthe en Utrecht, waar het aantal gereedgekomen woningen bijna halveerde. In Drenthe werden in 2010 nog maar 987 nieuwbouwwoningen opgeleverd. In Zuid-Holland kwamen er 13 duizend nieuwe woningen bij, tegen bijna 20 duizend in 2009.

Aandeel gereedgekomen koopwoningen nam af

Van de 56 duizend woningen die in 2010 gereedkwamen, was 62 procent een koopwoning en 38 procent een huurwoning. Het aandeel van koopwoningen in het totaal aantal gereedgekomen woningen neemt al af sinds 2002, toen het nog op 81 procent lag.

In de provincie Limburg kwamen in 2010 meer huurwoningen gereed dan koopwoningen. Friesland had met 74 procent het grootste aandeel eengezinswoningen in de nieuwbouw, terwijl Noord- en Zuid-Holland onder de nieuwbouw de meeste meergezinswoningen tellen (56 procent).

2.3 Gereedgekomen woningen, 2010

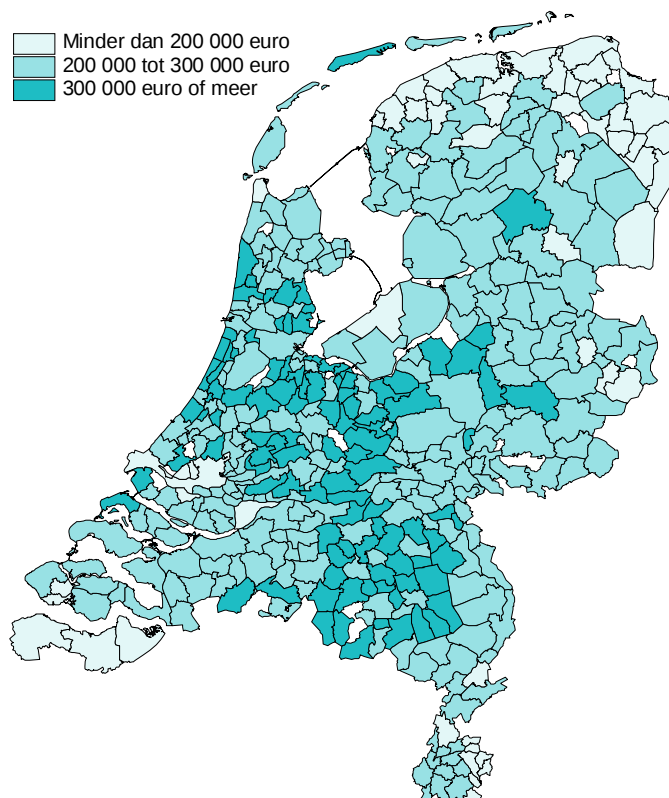
2.3 Woningwaarde

Gemiddelde woningwaarde 243 duizend euro

De gemiddelde woningwaarde lag op 1 januari 2010 op 243 duizend euro. Dat is slechts 2 duizend euro meer dan een jaar eerder. In de provincie Groningen lag de woningwaarde met 181 duizend euro het laagst en in de provincie Utrecht met 287 duizend euro het hoogst. Al meer dan tien jaar heeft Groningen de laagste en Utrecht de hoogste woningwaarde.

Op gemeenteniveau had Heerlen in Limburg met een gemiddelde waarde van 140 duizend euro per woning de laagste woningwaarde. Het Groningse Pekela volgde met een gemiddelde van 147 duizend euro. In de gemeente Bloemendaal in Noord-Holland lag de gemiddelde waarde van woningen met 666 duizend euro het hoogst. Op de tweede en derde plaats stonden de Noord-Hollandse gemeenten Blaricum en Laren met respectievelijk 633 en 630 duizend euro.

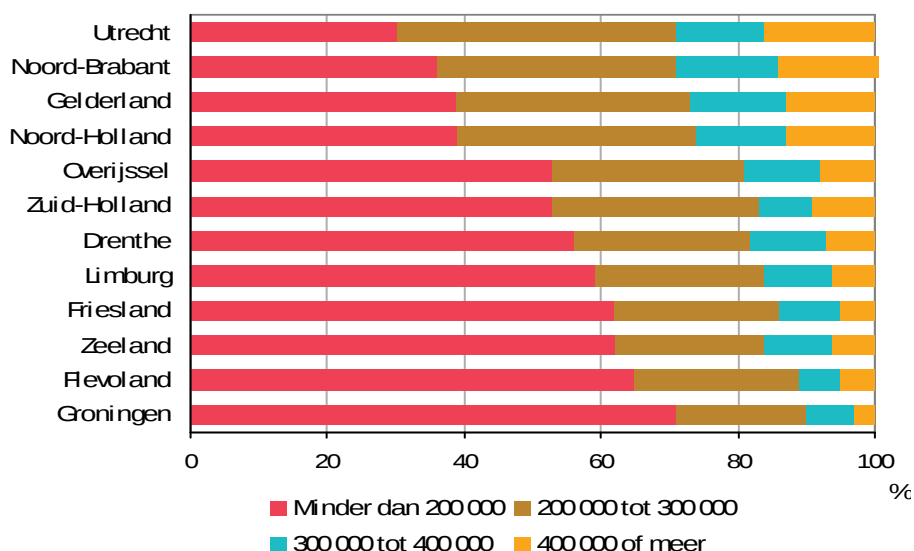
2.4 WOZ-waarde per gemeente, 2010

Minder dan helft Nederlandse woningen had woningwaarde onder 200 duizend euro

Iets minder dan de helft van de Nederlandse woningen had in 2010 een waarde van minder dan 200 duizend euro. In de provincie Groningen was dit aandeel met 71 procent het grootst. Ruim 10 procent van de Nederlandse woningen had een WOZ-waarde van 400 duizend euro of meer. Dat aandeel was met 16 procent het grootst in de provincie Utrecht. Slechts 58 gemeenten hebben een gemiddelde woZ-waarde van minder dan 200 duizend euro.

2.5 Woningen naar WOZ-waarde categorie per provincie, 2010

Tabel 2.1
Woonruimtenvoorraad, 1 januari 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Voorraad woningen	39 943	1 567 536	7 172 436
saldo vermeerdering woningen in 2010*, relatief ¹⁾	7,6	7,4	6,5
Voorraad wooneenheden	79	23 769	116 927
Recreatiewoningen	284	12 277	104 794
Capaciteit bijzondere woongebouwen	1 653	64 699	351 431

¹⁾ Per 1 000 woningen op 1 januari 2010.

Tabel 2.2
Nieuwbouwwoningen, 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Nieuwbouwwoningen	359	13 161	55 999
Eigendomsverhouding			
% koopwoningen	90	60	62
% huurwoningen	10	40	38
Woningtype			
% eengezinswoningen	55	44	54
% meergezinswoningen	45	56	46

Tabel 2.3
Waarde onroerende zaken, 2010¹⁾

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Woningen in mln. euro	11 344	359 214	1 759 085
Niet-woningen in mln. euro	6 775	102 514	463 497
Gemiddelde woningwaarde in duizend euro	283	227	243

¹⁾ Nader voorlopige cijfers, peildatum 1 januari 2009.

3. Bedrijven

3.1 Bedrijfsvestigingen

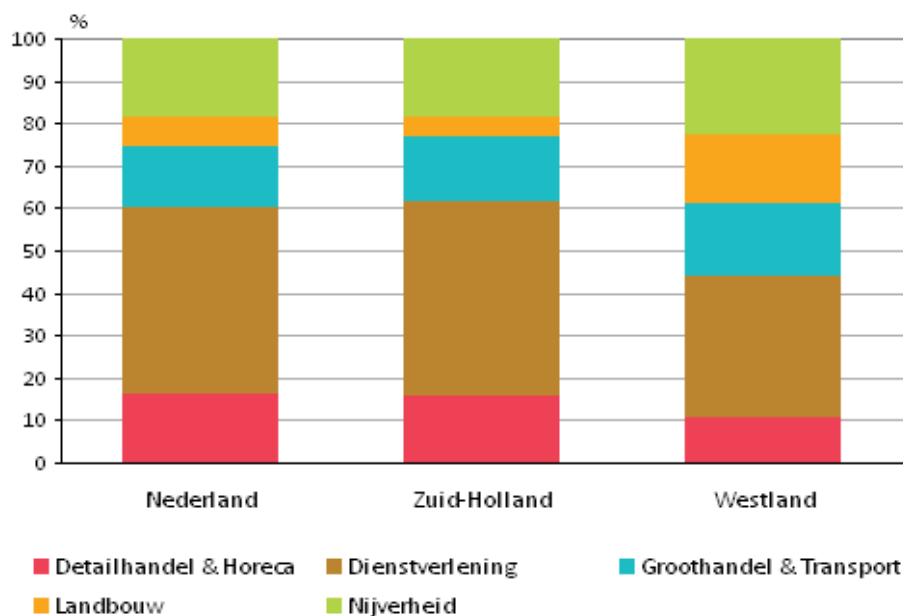
Merendeel van de bedrijven heeft één vestiging

Begin 2010 telde Nederland bijna 735 duizend bedrijven in de landbouw, nijverheid en commerciële dienstverlening. Samen hadden zij ruim 800 duizend vestigingen. Het merendeel van de bedrijven had in 2010 één vestiging; 10 procent had meerdere vestigingen, variërend tussen 2 en meer dan 500.

Voor elk van de sectoren dienstverlening, detailhandel & horeca, groothandel & transport, landbouw en nijverheid gold dat de meeste vestigingen in Zuid-Holland te vinden waren. Elke provincie had de meeste vestigingen in de dienstverlenende sector. Ten opzichte van het totale aantal vestigingen per provincie had Utrecht relatief de meeste vestigingen in de dienstverlening.

Gemiddeld telde Nederland 24 vestigingen per vierkante kilometer. Drenthe had met 8 vestigingen per vierkante kilometer de laagste vestigingsdichtheid, gevolgd door Friesland met 9 vestigingen per vierkante kilometer. In Zuid-Holland moest een vestiging een vierkante kilometer delen met 60 andere vestigingen. In en rondom de vier grootste steden in Nederland lagen de meeste vestigingen.

3.1 Aandeel vestigingen naar sector (activiteit), 2010

Bijna helft schoenenindustrie gevestigd in midden van Noord-Brabant

Uit oogpunt van concurrentie en/of om praktische redenen zitten bedrijven uit één branche vaak bij elkaar in de buurt. Dit geldt voor bijvoorbeeld de schoenenindustrie en de metaalindustrie. Van de ruim 100 bedrijven in Nederland die in 2010 schoenen vervaardigden was bijna de helft in het midden van Noord-Brabant gevestigd. Het aandeel vestigingen in de 'vervaardiging van ijzer en staal' was relatief het grootst in de provincie Utrecht. Bijna 40 procent van alle werknemersorganisaties was in of rond Amsterdam gevestigd. Zoals verwacht was het personen- en goederenvervoer door de lucht zowel wat betreft werkzame personen als vestigingen geconcentreerd in Amsterdam, Haarlemmermeer en omliggende gemeenten.

Meeste nieuwe vestigingen in dienstverlening

In 2010 werden in Nederland ruim 136 duizend vestigingen opgericht en ruim 112 duizend opgeheven. Daarmee nam het aantal vestigingen met bijna 3 procent toe. Vooral in de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland kwamen er veel vestigingen bij. De meeste werden opgericht in de vier grote gemeenten 's-Gravenhage, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht.

De dienstverlening was in absolute en relatieve zin de meest groeiende sector in Nederland. In 2010 werden er in deze sector ruim 76 duizend vestigingen opgericht; meer dan de helft van alle oprichtingen in Nederland. Van alle vestigingen in de dienstverlening was 15,8 procent nieuw

De landbouw was de enige sector waarin het aantal vestigingen daalde. Dit kwam vooral doordat er in Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Brabant veel meer vestigingen in de landbouw werden opgeheven dan dat er vestigingen bij kwamen.

3.2 Werkgelegenheid

Meeste mensen werken in dienstverlenende sectoren

Van alle in Nederland werkzame personen was in 2009 twee derde werkzaam in de landbouw, nijverheid of commerciële dienstverlening. Dit komt overeen met meer dan 5,8 miljoen werkzame personen. Zij bezetten ook weer twee derde van alle banen in Nederland.

In 2009 waren er 6,1 miljoen banen in de landbouw, nijverheid en commerciële dienstverlening. Daarvan waren de meeste in de zakelijke dienstverlening, gevolgd door de detail- en groothandel. Van de 5,8 miljoen werkzame personen werkten ruim 2 miljoen in de dienstverlenende sectoren en 1,2 miljoen in de detailhandel en horeca.

Als vestigingen in een bepaalde branche geclusterd zijn in een regio, werkten hier niet altijd ook de meeste werkzame personen uit die branche. Bij de 'vervaardiging van ijzer en staal' bijvoorbeeld werkte maar 15 procent van de werkzame personen in de provincie Utrecht terwijl de vestigingen daar qua aantal geconcentreerd waren. Deze vestigingen waren gemiddeld wel kleiner dan elders in Nederland in deze subbranche.

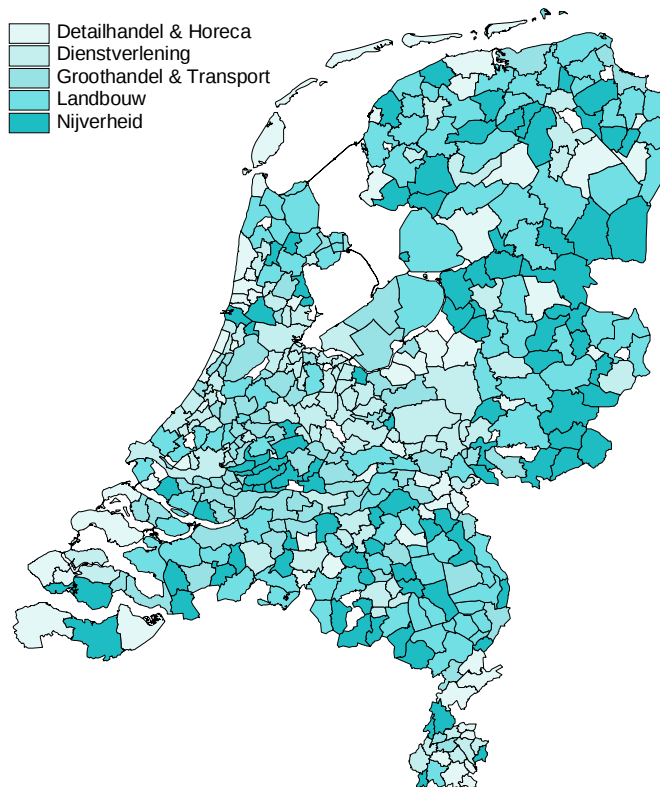
Het omgekeerde gold voor de werkzame personen bij werknemersorganisaties. De vestigingen daarvan waren geconcentreerd in en rondom Amsterdam, terwijl de helft van de werkzame personen in deze branche in de regio Utrecht werkte, voornamelijk in grote vestigingen. Twee derde van de bij de televisieomroepen werkzame personen werkten in de Gooi- en Vechtstreek, terwijl slechts een kwart van de vestigingen daar was gevestigd. De vestigingen in het overige deel van Nederland zijn vaak van kleinere, regionale televisie- en radio-omroepen.

3.2 Aandeel banen per formaat vestiging, 2009

De meeste banen in de nijverheid (bouw en industrie) waren te vinden in Noord-Brabant. De banen in de landbouw, de detailhandel & horeca, de groothandel & transport en de zakelijke dienstverlening zaten vooral in Zuid-Holland. De provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Noord-Brabant telden de meeste banen. Amsterdam was koploper wat betreft aantal banen. De gemeente telde twee keer zo veel banen als de Haarlemmermeer, die op de derde plaats stond, en zes keer zo veel als Breda, de negende stad voor het aantal banen.

3.3 Sector met relatief de meeste banen per gemeente, 2009

Meeste banen in de landbouw in Westland

In de grotere steden waren vooral veel banen in de dienstverlening te vinden. Met name Amsterdam en de omliggende gemeenten scoorden wat dat betreft hoog. In Noord-Limburg, in gemeenten rond Venlo, telde deze branche relatief weinig banen. De banen hier waren vooral gericht op landbouw en nijverheid.

Gemeenten met relatief veel banen in de detailhandel en horeca blijken vaak toeristische activiteiten te bieden. Banen in deze sector kwamen dan ook relatief het meeste voor op onder meer de Waddeneilanden. Ook badplaatsen scoorden hoog op detailhandel en horeca, net als toeristische gebieden in Limburg. Absoluut gezien waren de meeste banen in deze branches te vinden in Amsterdam, ook een toeristische trekpleister.

Over heel Nederland gerekend was ongeveer 35 procent van de banen gericht op detailhandel en horeca. De gemeente Liesveld in Zuid-Holland week daarvan sterk af met een aandeel van maar 3,5 procent. Deze gemeente moet het vooral hebben van banen in de nijverheid en groothandel en transport.

Het aandeel banen in de groothandel en transport was het grootst in de regio rond Rotterdam en in de Haarlemmermeer. Niet onverwacht was het laagste percentage banen in deze sector te vinden op een Waddeneiland, te weten Schiermonnikoog.

In absolute aantallen kwamen de meeste banen in de landbouw voor in het Westland. Relatief bekeken telden de gemeenten in het westen van het land de meeste banen in de landbouw. Voornamelijk Boskoop in Zuid-Holland en Andijk in Noord-Holland hadden relatief veel banen in de landbouw.

De meeste banen in de nijverheid waren absoluut gezien te vinden in Rotterdam. Toch had deze gemeente relatief de meeste banen in de dienstverlening. Hetzelfde gold voor steden als Amsterdam, Eindhoven, 's-Gravenhage en Tilburg. De twee gemeenten met relatief de meeste banen in de nijverheid waren in 2009 Hoogezand-Sappemeer en Zwartewaterland. Drenthe en Noord-Brabant hadden de meeste gemeenten met relatief veel banen in deze sector.

3.3 Bedrijfsgegevens

Bbp groeide in 2010

De Nederlandse economie is in 2010 gegroeid met 1,7 procent (voorlopige cijfers). Regionaal waren er duidelijke verschillen. In alle gebieden groeide het bbp. In 2009 is de economie echter sterker gekrompen dan dat deze in 2010 weer is gegroeid.

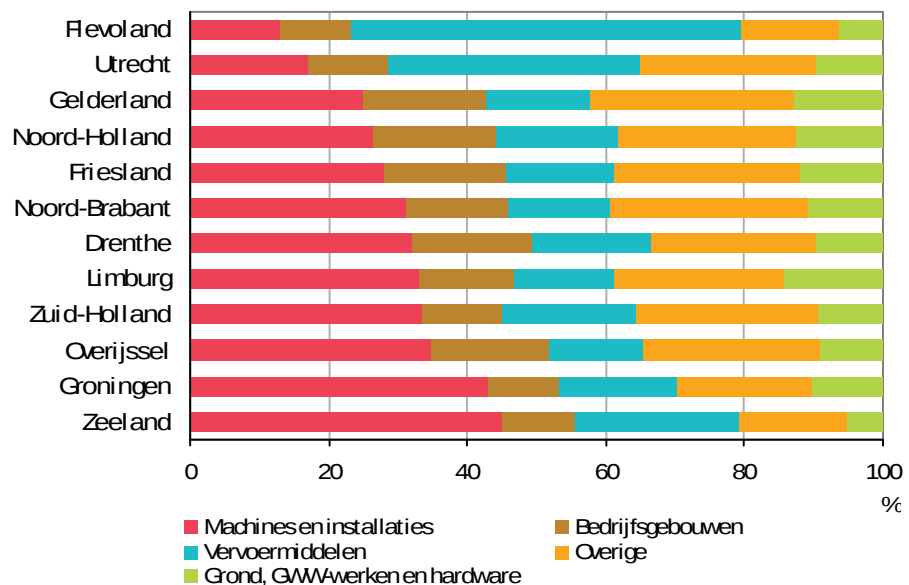
Tussen 2005 en 2009 was het gemiddelde bbp per inwoner het hoogste in Amsterdam en de aangrenzende gemeenten, en in het midden van Groningen. Dit kwam door de financiële instellingen in Amsterdam en omgeving en de delfstofwinning in Groningen.

Meeste investeringen in machines, installaties en apparaten

In 2009 is door het bedrijfsleven (exclusief de niet-commerciële dienstverlening) ruim 40 miljard euro geïnvesteerd in materiële vaste activa. Van dit bedrag werd ruim 30 procent gestoken in machines, installaties en apparaten. Veertien procent ging naar bedrijfsgebouwen. Daarnaast kwam bijna 19 procent van de investeringen terecht in vervoermiddelen.

In negen van de twaalf provincies investeerden bedrijven het meest in machines, installaties en apparaten. Opvallend was dat in Flevoland meer dan 50 procent van de bedrijfsinvesteringen in vervoermiddelen ging zitten. Dit is te verklaren door het hoge aantal vestigingen van lease- en verhuurbedrijven van vervoermiddelen in deze provincie. Absoluut waren de investeringen in vervoermiddelen in de provincie Utrecht het hoogst. Bedrijven investeerden in vestigingen in de provincie Gelderland in 2009 vooral in de overige materiële vaste activa. Hieronder vallen onder andere meubilair, rekken, stellingen, silo's, containers en niet voor verkoop bestemde woningen.

3.4 Investeringen naar soort per provincie 2009

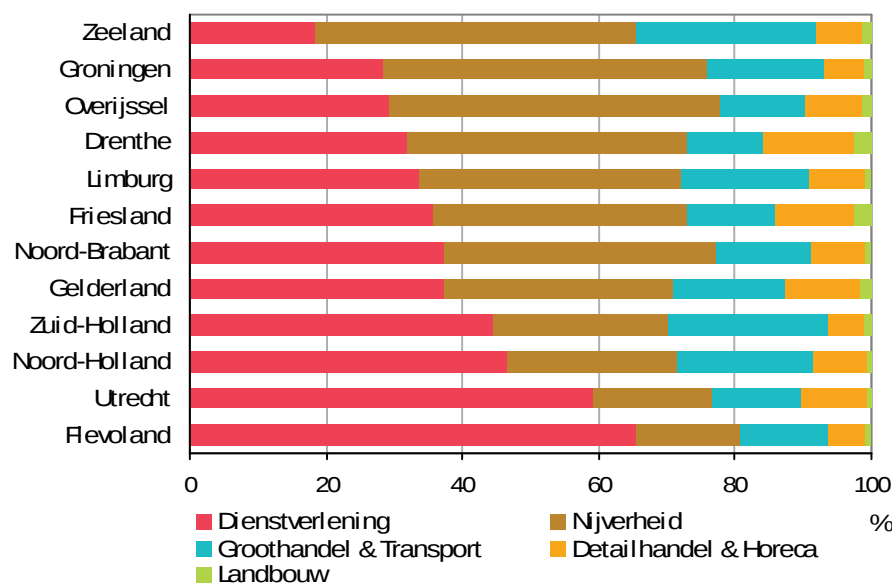

Hoogste investering in Zeeuwse vestiging, Drentse de laagste

De hoogste investeringen werden gedaan in de gemeenten rondom Rotterdam in machines, installaties en apparaten. Over heel Nederland gerekend werd in een vestiging gemiddeld 50 duizend euro geïnvesteerd. Wordt gekeken naar het aantal vestigingen in een regio, dan werd er relatief veel geïnvesteerd in vestigingen in Zeeland (74 duizend euro) en relatief weinig in vestigingen in Drenthe (35 duizend euro).

Het meeste werd er geïnvesteerd in vestigingen van bedrijven in Zuid-Holland. Hier waren ook de meeste vestigingen gevestigd. Van alle investeringen in 2009 kwam ruim 20 procent terecht bij vestigingen in Zuid-Holland. Vestigingen in Noord-Holland ontvingen bijna 20 procent van het totaal en ruim 15 procent kwam bij Brabantse vestigingen terecht. De overige 40 procent ging naar vestigingen verdeeld over de andere provincies. Drie kwart van de investeringen werd gedaan door bedrijven in de dienstverlening en de nijverheid. Het overige deel van de investeringen was afkomstig van bedrijven uit de detailhandel & horeca, de groothandel & transport en de landbouw.

3.5 Investerings naar branche per provincie, 2009

Relatief het grootste aandeel van de investeringen in de provincies in het westen van Nederland kwam terecht in de dienstverlening. De investeringen in de nijverheid werden vooral in de andere provincies gedaan.

Tabel 3.1
Aantal nieuwe en opgeheven vestigingen, 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Landbouw						
oprichtingen	110	5,8	1 095	11,0	7 645	12,3
opheffingen	210	11,2	1 185	11,9	7 885	12,6
saldo	-100	-5,4	-90	-0,9	-235	-0,4
Nijverheid						
oprichtingen	150	7,5	4 195	10,8	17 655	9,2
opheffingen	130	6,7	3 970	10,3	16 565	8,6
saldo	15	0,8	225	0,6	1 090	0,6
Groothandel en transport						
oprichtingen	100	7,1	3 240	10,1	15 255	10,1
opheffingen	115	8,1	3 220	10,1	14 330	9,5
saldo	-15	-1,0	20	0,1	925	0,6
Dienstverlening						
oprichtingen	480	12,9	16 650	16,1	77 145	15,8
opheffingen	385	10,3	12 835	12,4	58 080	11,9
saldo	95	2,5	3 815	3,7	19 065	3,9
Detailhandel en horeca						
oprichtingen	100	10,7	3 950	11,9	19 675	11,3
opheffingen	75	8,3	3 180	9,5	16 225	9,7
saldo	20	2,4	770	2,3	3 445	2,0

4. Onderwijs

4.1 Primair onderwijs

Basisonderwijs krimpt, onderwijs op speciale scholen groeit

Het aantal leerlingen in het gewone basisonderwijs is in het schooljaar 2010/'11 licht gedaald. Deze daling is in alle provincies te zien, behalve in de provincie Utrecht. In Limburg daalde het aantal basisschoolleerlingen het sterkst, mede als gevolg van een al enkele jaren krimpende bevolking.

De daling van het aantal leerlingen is ook te zien in het speciaal basisonderwijs. Dit is het basisonderwijs aan kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden (so-lom), moeilijk lerende kinderen (so-mlk) en in de ontwikkeling bedreigde kleuters voor zover verbonden aan scholen voor so-lom en so-mlk.

Het aantal leerlingen op speciale scholen stijgt daarentegen al jaren. Speciale scholen voorzien in onderwijs aan zeer moeilijk lerende of opvoedbare kinderen, lichamelijk of zintuiglijk gehandicapte kinderen en langdurig zieke kinderen. In 2010/'11 nam het aantal leerlingen op speciale scholen toe met gemiddeld 2 procent. Ondanks het dalend aantal kinderen in Limburg, steeg het aantal kinderen op speciale scholen hier met 4 procent. Omdat leerlingen op speciale scholen zijn ingedeeld naar de gemeente van hun school en niet naar hun woongemeente, kunnen voor gemeenten met speciale scholen grote wijzigingen te zien zijn in het aantal leerlingen.

4.1 Aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs en op speciale scholen, 2006/'07 - 2010/'11*

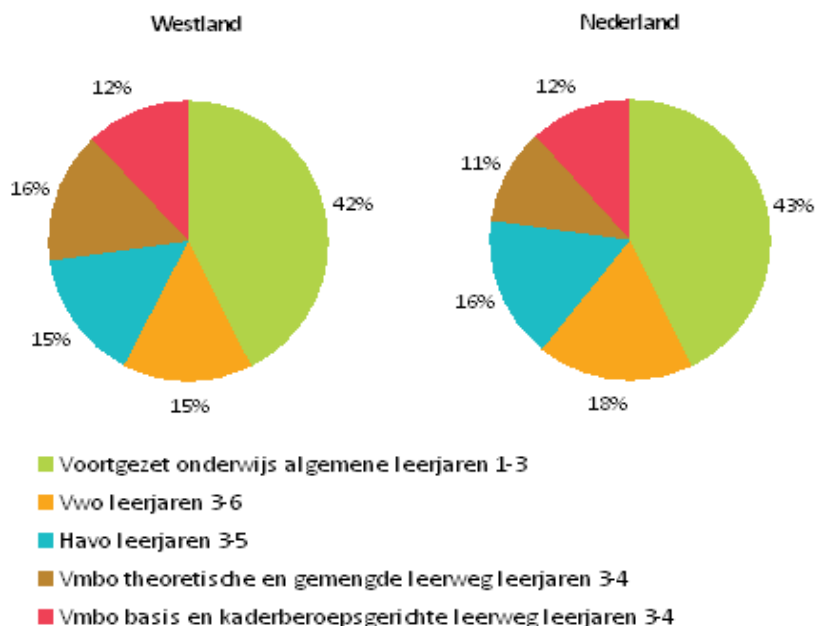
4.2 Voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

Na daling nu weer meer leerlingen in het voortgezet onderwijs

Na een lichte daling tot 908 duizend leerlingen in 2009/'10 is het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in het schooljaar 2010/'11 met 5 duizend gestegen tot 913 duizend. Dit is exclusief het praktijkonderwijs.

Na twee jaar in het voortgezet onderwijs moeten de meeste leerlingen een onderwijssoort kiezen. Het aantal leerlingen dat in het schooljaar 2010/'11 in de derde klas voor vwo of havo koos steeg met bijna 3 duizend ten opzichte van het schooljaar ervoor. Het aantal leerlingen op het vmbo daalde met bijna 4 duizend. Deze daling kwam vooral op het conto van de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg. Omdat de gemeentelijke gegevens voor 2010/'11 op het moment van schrijven nog niet beschikbaar zijn, bevat grafiek 4.2 de gegevens van 2009/'10.

4.2 Verdeling voortgezet onderwijs naar onderwijssoort, 2009/'10

Noot: Niet alle leerlingen hebben in het derde leerjaar al een onderwijssoort gekozen, zij zijn opgenomen in de categorie algemene leerjaren 1-3.

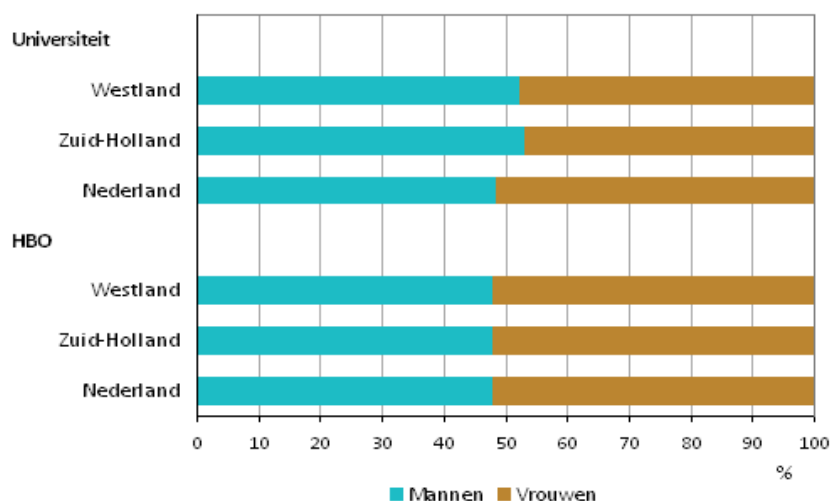
In 2010/'11 bedroeg het aantal leerlingen op het mbo 530 duizend (exclusief extraneï). Ruim twee derde van hen volgde de beroepsopleidende leerweg.

4.3 Hoger onderwijs

Hoger onderwijs trekt meer studenten

In het studiejaar 2010/'11 is het aantal studenten dat hoger onderwijs volgt opgelopen tot 656 duizend. Dit is 4 procent meer dan een jaar eerder. Bijna twee derde van deze studenten ging naar het hoger beroepsonderwijs (hbo). De anderen volgden een wetenschappelijke opleiding aan een universiteit.

4.3 Aandeel studenten hbo en wo naar geslacht, 2010/'11

In het studiejaar 2006/'07 waren er voor het eerst meer vrouwen dan mannen ingeschreven in het wetenschappelijk onderwijs. Sindsdien is het aandeel vrouwen jaarlijks licht verder gestegen. In 2010/'11 naderde hun aandeel de 52 procent. Op het hbo is het aandeel vrouwen al langer hoger dan het aandeel mannen. De laatste jaren was het aandeel vrouwen in het hbo stabiel op ruim 52 procent.

Tabel 4.1**Leerlingen primair onderwijs per gemeente waar de hoofdvestiging staat, 2010/'11***

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Basisonderwijs	9 786	321 602	1 534 362
Speciaal basisonderwijs	387	8 134	42 835
Speciale scholen	113	12 375	68 765

Tabel 4.2**Leerlingen voortgezet onderwijs/middelbaar beroepsonderwijs en studenten hoger onderwijs per woongemeente, 2010/'11***

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Voortgezet onderwijs	6 256	195 234	939 629
Beroepsopleidende leerweg	2 355	76 047	358 184
Beroepsbegeleidende leerweg	1 016	32 694	172 174
Hoger beroepsonderwijs (vol-/deeltijd)	2 285	84 458	416 934
Wetenschappelijk onderwijs (vol-/deeltijd)	642	58 027	241 686

5. Inkomen en sociale zekerheid

5.1 Inkomen

Meer huishoudens rond sociaal minimum in grote gemeenten

Het aandeel huishoudens met een inkomen van maximaal 105 procent van het sociale minimum bedroeg in 2009 bijna 8 procent. Dit is vastgesteld op basis van het inkomen van het voorafgaande jaar, dus 2008. Het sociale minimum is per type huishouden vastgesteld. De norm voor een (echt)paar met uitsluitend minderjarige kinderen is bijvoorbeeld gelijkgesteld aan de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) kinderbijslag. Bij 65-plussers is de hoogte van de AOW-uitkering de norm.

Onder de tien gemeenten met de grootste aandelen huishoudens onder of rond het sociale minimum zijn de drie grootste steden van het land, Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage.

5.1 Percentage huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociale minimum

Meer huishoudens rond het sociale minimum in stedelijke gemeenten

Naarmate een gemeente meer inwoners heeft, leven er relatief meer huishoudens rond het sociale minimum. Naast het aantal inwoners van de gemeente speelt hierbij ook de stedelijkheid een rol. In stedelijke gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners leven meer huishoudens rond het sociale minimum dan in minder stedelijke gemeenten van dezelfde grootte. Dit is te zien in grafiek 5.2 doordat het verschil tussen de staven groter wordt. Zo leeft in het stedelijke Groningen 12,5 procent van de huishoudens rond het sociale minimum, terwijl dat in het niet stedelijke Haarlemmermeer 5,2 procent is.

5.2 Gemiddeld percentage huishouden met een inkomen tot maximaal 105% van het sociale minimum naar inwonertal en stedelijkheid van de gemeente

5.2 Sociale zekerheid

Relatief hoogste aantal personen met een WW-uitkeringen in Emmen

Eind 2010 kregen bijna 269 duizend personen een uitkering in het kader van de Werkloosheidswet (WW). Per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar werd er landelijk aan 24 personen een WW-uitkering verstrekt. Tussen de provincies liepen de aandelen met een WW-uitkering uiteen tussen de 20 en 32 personen per duizend inwoners. Op gemeenteniveau was het aandeel het kleinst in Graafstroom (Zuid-Holland) met 8 personen met een WW-uitkering per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar. Emmen had het grootste aandeel met 43 personen met een uitkering per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar.

Aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in 2010 verder gedaald

In december 2010 kregen ruim 794 duizend personen een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Dit was exclusief uitkeringen aan uitkeringsgerechtigden in het buitenland. Dat zijn er bijna 19 duizend. Het aantal personen dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering krijgt, daalt al vele jaren.

De Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) was bedoeld voor werknemers die arbeidsongeschikt werden. In 2006 is de WAO vervangen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). De WAO bleef bestaan voor wie al een arbeidsongeschiktheidsuitkering had. Terwijl het aantal WAO-uitkeringen de laatste jaren harder daalde dan het totaal aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, liet de WIA een sterke stijging zien.

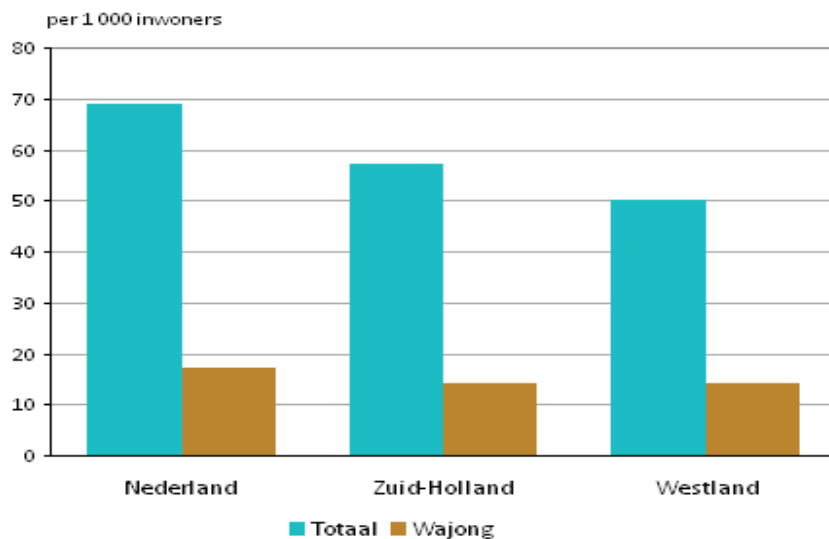
Flinke stijging Wajonguitkeringen

Hoewel het totale aantal personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering gedaald is, nam het aantal personen met een Wajonguitkering flink toe. Zo kregen tien jaar geleden ongeveer 115 duizend personen een Wajonguitkering, tegen 193 duizend in december 2010. Mede hierdoor is met ingang van 1 januari 2010 de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten geïntroduceerd. In de nieuwe Wajong hebben jongeren met een ziekte of handicap in de eerste plaats recht op hulp bij het vinden en houden van werk. Daaraan gekoppeld kunnen ze een inkomensondersteuning krijgen.

Het aandeel personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering lag op 31 december 2010 op 69 per duizend inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar. Er waren echter grote regionale verschillen. In Zuid-Holland was het aandeel het kleinst met 57 per duizend inwoners en in Limburg het grootst met 92. Van alle gemeenten was het aandeel in Liesveld in Zuid-Holland met 31 personen met een uitkering per duizend inwoners het

kleinst en in de gemeente Brunssum in Limburg met 122 het grootst. In vier gemeenten kregen 120 of meer personen per duizend inwoners een arbeidsongeschiktheids-uitkering. Deze gemeenten lagen alle in Limburg.

5.3 Aantal personen met een AO-uitkering per 1 000 inwoners, totaal en Wajong, december 2010

Bijstand

Eind 2010 telde Nederland 394 duizend personen van 15 tot 65 jaar met een bijstands- of bijstandsgelateerde uitkering. Relatief de meeste personen met een dergelijke uitkering waren er in de gemeente Rotterdam. Hier ontvingen 94 per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar een bijstandsuitkering. Op plaats 2 en 3 stonden Heerlen en Amsterdam. Verder valt op dat in de grote steden en de gemeenten in Noord-Nederland en Limburg het aantal uitkeringen per duizend inwoners hoger lag dan elders.

5.4 Aantal personen van 15 tot 65 jaar met een bijstandsuitkering per 1 000 inwoners, 2010

Tabel 5.1**Personen met 52 weken inkomen, gemiddeld persoonlijk inkomen in 1 000 euro, 2008^{*1)}**

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Totale bevolking	29,3	31,0	29,6
mannen	38,4	39,4	37,6
vrouwen	19,2	22,0	21,0
25 tot 35 jaar	32,2	30,9	29,9
35 tot 45 jaar	36,7	37,6	35,8
45 tot 55 jaar	37,9	39,2	37,1
55 tot 65 jaar	34,5	36,8	34,8
hoofdkostwinners zonder partner	28,7	29,0	28,2
hoofdkostwinners met partner	44,1	45,5	43,0
partners van hoofdkostwinners	19,5	21,1	20,1
totaal actief	34,2	36,9	35,1
werknemers particulier bedrijf	30,7	34,9	33,2
ambtenaren	41,9	42,1	41,2
zelfstandigen	42,3	42,2	39,9
totaal niet-actief	18,0	19,4	19,2
pensioenontvangers 65 jaar of ouder	18,7	20,4	19,8
autochtonen	29,4	32,0	30,2
westers allochtonen	32,3	34,4	30,8
niet-westerse allochtonen	20,3	23,2	22,7

¹⁾ Gemeentelijke indeling 2009.**Tabel 5.2****Particuliere huishoudens met inkomen, gemiddeld besteedbaar inkomen in 1 000 euro, 2008^{*1)}**

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Totaal particuliere huishoudens	38,4	34,4	34,3
eenpersoonshuishoudens	20,9	20,6	20,2
meerpersoonshuishoudens	44,1	41,9	41,2
Woonsituatie			
eigen woning	44,0	43,3	41,6
huurwoning	26,3	24,5	23,8
Belangrijkste bron van inkomen			
inkomen uit arbeid	40,9	37,9	37,4
inkomen uit eigen onderneming	53,1	50,7	50,2
overdrachtsinkomen	25,1	23,4	23,6

¹⁾ Gemeentelijke indeling 2009.**Tabel 5.3****Particuliere huishoudens met inkomen, gemiddeld gestandaardiseerd inkomen in 1 000 euro, 2008^{*1)}**

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Totaal particuliere huishoudens	25,3	24,2	23,9
eenpersoonshuishoudens	20,9	20,6	20,2
meerpersoonshuishoudens	26,8	26,1	25,6
Woonsituatie			
eigen woning	28,0	28,9	27,6
huurwoning	19,5	18,9	18,5
Belangrijkste bron van inkomen			
inkomen uit arbeid	26,0	25,5	24,9
inkomen uit eigen onderneming	31,9	32,9	32,2
overdrachtsinkomen	20,1	19,2	19,3

¹⁾ Gemeentelijke indeling 2009.

Tabel 5.4
Personen met uitkeringen, 31 december 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	<i>abs.</i>	<i>rel.¹⁾</i>	<i>abs.</i>	<i>rel.¹⁾</i>	<i>abs.</i>	<i>rel.¹⁾</i>
AO-uitkeringen	3 310	50	134 870	57	794 280	69
WAO-uitkeringen	1 780	27	80 670	34	476 140	41
Wajong-uitkeringen	910	14	32 570	14	193 060	17
WW-uitkeringen	960	15	51 140	21	268 520	24
WWB-uitkeringen 15 tot 65 jaar	1 000	15	104 350	44	394 090	35

¹⁾ Per 1 000 inwoners 15 tot 65 jaar.

6. Voorzieningen

6.1 Nabijheid restaurant, café en cafetaria

In Limburg het dichtst bij café en cafetaria

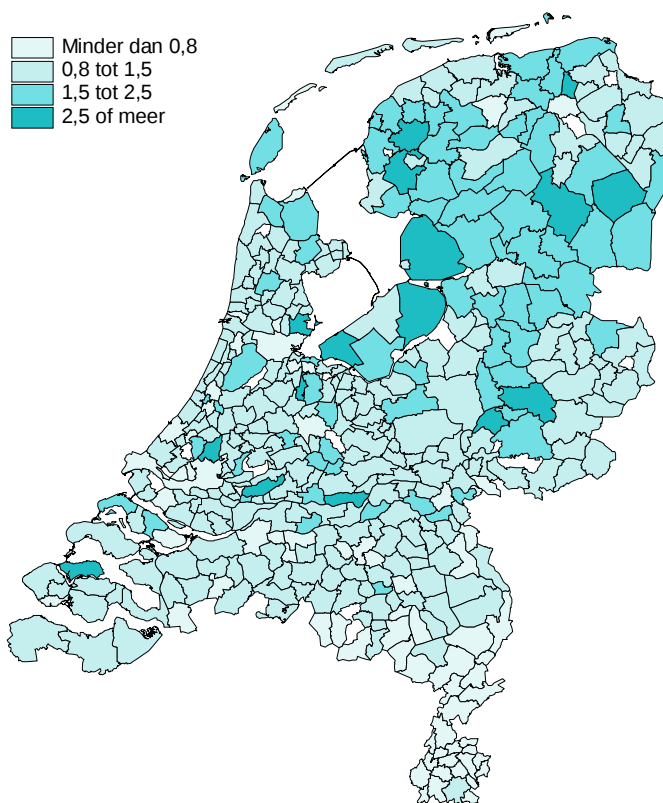
Een hapje eten kan in Nederland op gemiddeld 800 meter van de woning, bij hetzij een cafetaria, hetzij een restaurant. Voor een drankje in een café moet gemiddeld 300 meter extra worden afgelegd.

In Limburg is een café of cafetaria gemiddeld het meest dichtbij te vinden, namelijk op 600 meter afstand van de woning. De gemiddelde afstand tot een café is het kleinst in het zuiden.

In de gemeente Kerkrade is de afstand tot het dichtstbijzijnde café met gemiddeld 300 meter het kleinst. Daarna volgen Brunssum en het waddeneiland Schiermonnikoog. Op Schiermonnikoog zijn ook een cafetaria of een restaurant dicht bij huis te vinden. De afstand tot alle drie de horecagelegenheden bedraagt daar gemiddeld 400 meter.

In de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en 's-Gravenhage bevinden de horecagelegenheden zich ook op relatief korte afstand. Op een afstand van tussen de 400 en de 700 meter van de woning is een restaurant, cafetaria of café te vinden.

6.1 Gemiddelde afstand tot cafés per gemeente in km

Het noorden het verst weg van horeca

In het Friese Littenseradiel is de afstand tot fast food het grootst. De dichtstbijzijnde cafetaria is hier te vinden op gemiddeld 7,1 kilometer afstand. De afstand tot een restaurant is met 1,7 kilometer een stuk kleiner.

In het noorden van het land zijn de afstanden tot een café of restaurant groter dan in de rest van Nederland. In het Groningse Bedum moet gemiddeld 6,2 kilometer worden afgelegd naar een café. In het Noord-Hollandse Wieringermeer is het dichtstbijzijnde restaurant te vinden op gemiddeld 3,3 kilometer afstand.

6.2 Gemiddelde afstand tot cafetaria's per gemeente in km

Restaurants zijn in de randstedelijke provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht het meest dichtbij te vinden, op gemiddeld 400 tot 500 meter afstand.

6.3 Gemiddelde afstand tot restaurants per gemeente in km

Tabel 6.1
Nabijheid van enkele horecavoorzieningen, 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Gemiddelde afstand tot restaurants	0,7	0,6	0,8
Gemiddelde afstand tot cafés	0,8	0,9	1,1
Gemiddelde afstand tot cafetaria's	0,7	0,6	0,8

7. Bodemgebruik, landbouw en milieu

7.1 Bodemgebruik

Wisseling van de wacht bij de kleinste gemeenten van Nederland

De totale oppervlakte van Nederland besloeg in 2010 bijna 34 duizend vierkante kilometer land en bijna 8 duizend vierkante kilometer water. Noordoostpolder is met ongeveer 460 vierkante kilometer al vele jaren de grootste gemeente qua oppervlakte land. Bennebroek, jarenlang de kleinste gemeente met 1,75 vierkante kilometer, gaf het stokje op 1 januari 2009 door de herindeling met Bloemendaal door aan de gemeente Rozenburg, die 4,5 vierkante kilometer land telt. Rozenburg is echter per 18 maart 2010 samengegaan met Rotterdam. Daarmee werd Schoonhoven met 6,3 vierkante kilometer de kleinste gemeente van Nederland.

Een hoge bevolkingsdichtheid betekent niet altijd een hoge stedelijkheidsgraad

Hoewel Rozenburg en Schoonhoven in oppervlakte klein waren, telden ze toch een behoorlijk aantal inwoners. In Rozenburg woonden gemiddeld 2 763 personen op één vierkante kilometer; in Schoonhoven waren dat er gemiddeld 1 910. Daarmee staan deze gemeenten in de top 50 van dichtstbevolkte gemeenten. Deze ranglijst wordt aangevoerd door 's-Gravenhage, Leiden en Haarlem en afgesloten door het dunbevolkte Schiermonnikoog, Vlieland en Rozendaal.

Als naar de stedelijkheidsgraad wordt gekeken, ziet de volgorde er iets anders uit (figuur 7.1). Rozenburg en Schoonhoven behoren tot de middenmoot en zijn matig stedelijk. Amsterdam is de meest stedelijke gemeente, het Friese Littenseradiel is het meest landelijk.

7.1 Top vijf van gemeenten met hoogste en laagste mate van stedelijkheid

Rode bodemgebruiksvormen overheersen vooral in gemeenten in West-Nederland

Het oppervlak van Nederland wordt voor verschillende doeleinden gebruikt: het kan bebouwd zijn voor wonen of werken, er kunnen wegen of vliegvelden op zijn aangelegd en het kan in gebruik zijn als bos of voor recreatieve doeleinden, zoals een camping. Net als de bevolkingsdichtheid en stedelijkheid laat het bodemgebruik regionale verschillen zien.

Van de gemeenten in Nederland in 2010 waren er 40 waarin verkeersterrein, bebouwd en semi-bebouwd terrein, ofwel de zogenoemde rode bodemgebruiksvormen, meer dan de helft van het landoppervlak innamen. De meeste daarvan zijn gelegen in West-Nederland. Capelle aan den IJssel kende naar verhouding het meeste rood

bodemgebruik met 76 procent van het landoppervlak.

In de overige 391 gemeenten overheerste het zogenoemde groene bodemgebruik: hier was meer dan de helft van het landoppervlak in gebruik voor agrarische of recreatieve doeleinden, of als bos of open natuurlijk terrein. Naar verhouding kende Noord-Nederland de meeste gemeenten waarin het percentage groen bodemgebruik uitkwam boven het landelijk gemiddelde van 84,8 procent.

7.2 Rood en groen bodemgebruik per gemeente, 2008 naar gemeentelijke indeling 2010

a. Noord-Nederland (66 gemeenten)

b. Oost-Nederland (87 gemeenten)

c. West-Nederland (176 gemeenten)

d. Zuid-Nederland (102 gemeenten)

— 'Rood' bodemgebruik
— 'Groen' bodemgebruik
— Nederland

7.2. Landbouw

Cultuurgrond neemt groot deel van het landoppervlak in beslag

Meer dan de helft van het Nederlands grondgebied, bijna 1,87 miljoen hectare, kan tot cultuurgrond worden gerekend. Dit areaal is de afgelopen jaren afgenomen: in 2001 omvatte het nog 1,95 miljoen hectare. Twee derde van het oppervlak cultuurgrond is in gebruik als grasland en voor groenvoedergewassen, voornamelijk snijmaïs.

Voor het eerst in zeven jaar weer 100 miljoen kippen in Nederland

Op landbouwbedrijven in Nederland werden in 2010 ruim 101 miljoen kippen, meer dan 12 miljoen varkens, bijna 4 miljoen stuks rundvee, 1,1 miljoen schapen, ruim 350 duizend geiten en nog verscheidene andere diersoorten gehouden. Kippen vormen binnen de Nederlandse veestapel de grootste groep. In 2010 telde Nederland voor het eerst sinds 2002, het jaar voor de vogelgriep, weer meer dan 100 miljoen kippen. De meeste daarvan werden gehouden op agrarische bedrijven op de Veluwe en in het zuidoosten van het land. De gemeenten Venray, Barneveld, Ede, Nederweert en Someren hadden elk meer dan 2,5 miljoen kippen binnen hun grenzen.

7.3 Aantal kippen per gemeente, 2010

7.3 Milieu

Ondanks groei veestapel toch minder stikstof en kalium uitgescheiden

In 2009 produceerde de Nederlandse veestapel 72,7 miljard kilogram mest. Dit is 2 procent meer dan een jaar eerder. De belangrijkste oorzaak voor deze toename is de groei van het aantal runderen, varkens en kippen. Ondanks de toename daalde de uitscheiding van stikstof en kalium licht, respectievelijk van 262 naar 261 en van 282 naar 279 kilogram per hectare cultuurgrond. Ook de totale fosfaatsuitscheiding daalde, maar door afname van het areaal cultuurgrond nam de uitscheiding per hectare cultuurgrond licht toe van 93 naar 94 kilogram. Vanuit milieukundig oogpunt veroorzaken stikstof en fosfaat problemen. Er wordt dan ook naar gestreefd de uitscheiding van deze mineralen te verminderen.

Mineralenuitscheiding grootst in veehouderijgebieden

Regionaal zijn er duidelijke verschillen te zien in de uitscheiding van mineralen. De uitscheiding van stikstof, fosfaat en kalium is het grootst in het Zuidelijk Veehouderijgebied en het Centraal Veehouderijgebied (grafiek 7.4). Deze groepen van landbouwgebieden liggen respectievelijk in het zuidoosten van Nederland en op de Veluwe.

7.4 Fosfaatuitscheiding per groep van landbouwgebieden, 2009

Tabel 7.1
Oppervlakte in km², 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Totaal	90,59	3 418,50	41 543,07
land	79,52	2 810,23	33 728,64
water	11,06	608,27	7 814,43
binnenwater	1,97	421,27	3 626,28
buitenwater	9,09	187,00	4 188,15

Tabel 7.2
Dichtheden, 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Bevolkingsdichtheid	1 254	1 247	491
Omgevingsadressendichtheid	1 286	2 693	1 897

Tabel 7.3
Bodemgebruik, 2008 naar gemeentelijke en provinciale indeling 2010

	Westland		Zuid-Holland		Nederland	
	ha	rel. ¹⁾	ha	rel. ¹⁾	ha	rel. ¹⁾
Verkeesterrein	432	5,4	13 486	4,8	117 149	3,5
Bebouwd terrein	1 689	21,2	54 576	19,4	344 874	10,2
Semi-bebouwd terrein	198	2,5	8 134	2,9	51 391	1,5
Recreatieterrein	247	3,1	15 711	5,6	97 659	2,9
Agrarisch terrein	4 995	62,8	167 855	59,8	2 275 827	67,5
Bos en open natuurlijk terrein	393	4,9	21 049	7,5	485 003	14,4

¹⁾ In % van oppervlakte land.

Tabel 7.4
Veestapel, 2010

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Veestapel	1 537	1 223 897	122 738 971
rundvee	352	189 063	3 975 194
varkens	2	130 196	12 254 972
kippen	-	688 533	101 247 711
overig vee	1 183	216 105	5 261 094

Tabel 7.5
Mestproductie in 1000 kg, 2009

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Dunne mest	4 655	3 633 840	69 410 139
Vaste mest	1 965	141 513	3 292 413

Tabel 7.6
Oppervlakte cultuurgrond (in are) en mineralenuitscheiding (in kg per ha cultuurgrond), 2009

	Westland	Zuid-Holland	Nederland
Oppervlakte cultuurgrond	309 810	13 988 813	191 748 181
Stikstofuitscheiding	66	170	261
Fosfaatuitscheiding	22	55	94
Kali-uitscheiding	97	227	279

8. Geregistreeerde criminaliteit

Politie registreerde 1,2 miljoen misdrijven in 2010

In 2010 registreerde de Nederlandse politie bijna 1,2 miljoen misdrijven. Daarmee daalde de geregistreeerde criminaliteit ten opzichte van 2009 met 5 procent. Van de veelvoorkomende misdrijven registreerde de politie 14 procent minder vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag, 8 procent minder gewelds- en seksuele misdrijven en 3 procent minder vermogensmisdrijven.

Drugsmisdrijven vooral in grote steden

In 2010 vond 57 procent van de geregistreeerde drugsmisdrijven plaats in de 25 grootste gemeenten. Drugsgelateerde misdrijven zijn dan ook vooral een grootstedelijk fenomeen, dat speelt in zowel de G4 als in grote gemeenten als Almere, Arnhem, Breda, Eindhoven, Groningen, Leeuwarden en Tilburg. Daarnaast worden deze misdrijven veel gepleegd in grensgemeenten zoals Enschede, Emmen, Heerlen, Maastricht, Roosendaal, Terneuzen en Venlo. Het grootste aantal drugsmisdrijven werd geregistreerd in Haarlemmermeer. Dit houdt direct verband met de aanwezigheid van Schiphol in deze gemeente.

8.1 Drugsmisdrijven per gemeente, 2010* (gemeentelijke indeling 2011)

Vernieling en beschadiging relatief vaak geregistreerd in middelgrote gemeenten

In 2010 werden in Nederland 9,1 vernielingen en beschadigingen per 1 000 inwoners geregistreerd. Dit soort misdrijven werd in verhouding vaker geregistreerd in stedelijke gebieden dan in landelijke gebieden. In niet en weinig stedelijke, ook wel landelijke, gemeenten werd het kleinste aantal aangiften van vernieling en beschadiging geregistreerd: 6,7 per 1 000 inwoners. In de middelgrote, sterk stedelijke gemeenten werden de meeste aangiften geregistreerd: 10,4 per 1 000 inwoners. In deze groep vallen onder meer de gemeenten Alkmaar, Bergen op Zoom, Brunssum, Heerlen, Den Helder, Gouda, Papendrecht en Vlissingen.

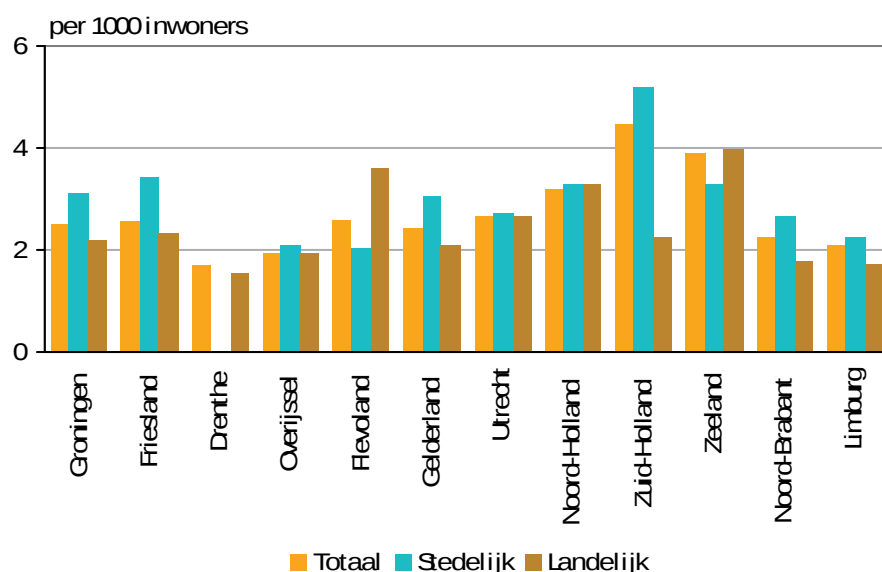
8.2 Vernieling en beschadiging naar stedelijkheid, 2010*

Grote regionale verschillen bij rijden onder invloed

In 2010 zijn bijna 49 duizend gevallen van rijden onder invloed geregistreerd. Er waren grote regionale verschillen, zowel tussen als binnen de provincies. Deze verschillen worden mede veroorzaakt door de intensiteit en lokalisering van de gehouden controles. Noord-Holland, Zeeland en vooral Zuid-Holland vallen op met relatief veel gevallen van rijden onder invloed per 1 000 inwoners. Met 4,5 per 1 000 inwoners lag het cijfer voor Zuid-Holland bijna drie keer zo hoog als in Drenthe, dat met 1,7 het laagste cijfer van alle provincies had.

8.3 Rijden onder invloed naar stedelijkheid en provincie, 2010*

In bijna alle provincies werd rijden onder invloed relatief vaker geregistreerd in stedelijke gebieden dan in landelijke gebieden. Uitzonderingen daarop zijn Zeeland en Flevoland.

Tabel 8.1
Geregistreeerde en opgehelderde criminaliteit, 2010

	Westland		Politieregio Haaglanden		Nederland ¹⁾	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
Geregistreeerde criminaliteit ²⁾	6 070	60,9	97 565	95,9	1 184 740	71,5
Opgehelderde criminaliteit ³⁾	1 200	20	23 780	24	287 485	24

¹⁾ Nederland bevat als enige regio ook de gegevens van de landelijke politiedienst en de marechaussee.

²⁾ Relatief: per 1 000 van de bevolking op 1 januari 2010.

³⁾ Relatief: als percentage van het totaal aantal geregistreeerde misdrijven.

9. Regionale indelingen 2010

9.1 Gemeentelijke indeling 2010

Aantal gemeenten gedaald tot 431

Op 1 januari 2010 telde Nederland 431 gemeenten. Sinds 2008 is het aantal gemeenten met twaalf afgenomen. De daling was het sterkst in Limburg: van 40 naar 34 gemeenten. Zuid-Holland blijft de provincie met de meeste gemeenten (74), gevolgd door Noord-Brabant met 68 gemeenten. Flevoland staat met 6 gemeenten onderaan.

9.1 Aantal gemeenten in Nederland op 1 januari

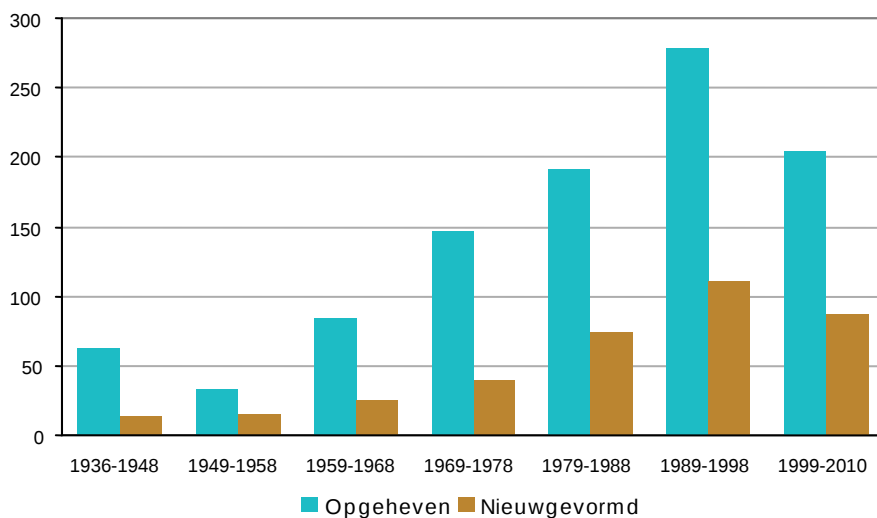

Sinds 1936 meer dan 360 nieuwe gemeenten

Jaarlijks vinden vele gemeentelijke herindelingen en grenswijzigingen plaats, onder andere om de bestuurskracht van gemeenten te versterken. Hierdoor is het aantal gemeenten in Nederland sinds 1936 gedaald van 1 064 naar 431 gemeenten in 2010. Daarbij zijn 363 nieuwe gemeenten gevormd en 996 gemeenten opgeheven. Bij deze wijzigingen waren in totaal meer dan 7,7 miljoen inwoners betrokken.

Naast veranderingen in gemeentegrenzen zijn er ook gemeenten die alleen hun naam hebben veranderd. Dit gebeurde vijftig keer tussen 1936 en 2010. In dertien gevallen ging het om slechts een andere schrijfwijze van een bestaande naam. De Friese gemeente Menameradeel is op 1 januari 2010 bijvoorbeeld gewijzigd in Menameradiel.

9.2 Opheffing en nieuwvorming van gemeenten

Aantal gemeenten sterkst gedaald in Zeeland

Sinds 1936 is het aantal gemeenten in alle provincies afgenomen. De relatief sterkste daling vond daarbij plaats in Zeeland: van 109 gemeenten in 1936 naar 13 in 2010. In Friesland daalde het aantal gemeenten zowel relatief als absoluut gezien het minst, van 44 naar 31 gemeenten.

9.3 Aantal gemeenten per provincie

Sinds 1936 ruim 1 900 grenswijzigingen

Het komt ook voor dat een gemeentelijke grens wijzigt zonder dat er sprake is van een herindeling. Sinds 1936 gebeurde dit ruim 1,9 duizend maal. Ruim 800 maal waren hierbij geen inwoners betrokken.

Caribisch Nederland

Vanaf 10 oktober 2010 zijn de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba als Openbaar Lichaam onderdeel van het Nederlandse staatsbestel. De afzonderlijke eilanden zijn bestuurlijk als bijzondere gemeenten geformaliseerd. Dit heeft consequenties voor de regionale statistieken: de drie eilanden worden als een (statistische) gemeente beschouwd, maar zijn niet gelijk aan een bestuurlijke gemeente.

Dit gold destijds ook voor het voormalige Openbaar Lichaam Zuidelijke IJsselmeerpolders (ZIJP), het huidige Flevoland. Het inmiddels opgeheven Openbaar Lichaam ZIJP omvatte indertijd de bestuurlijke eenheden Almere en Zeewolde, die rechtstreeks onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vielen. De openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, ook wel Caribisch Nederland, zijn niet als afzonderlijke gemeente in de publicatie Gemeente op Maat opgenomen.

9.2. Plaatselijke indelingen

Het CBS publiceert niet alleen veel cijfers op het niveau van gemeenten, maar ook op lager regionaal niveau. De vraag naar gegevens op lager schaalniveau neemt toe, vooral als gevolg van de afname van aantal gemeenten. Ook door de grote verscheidenheid binnen gemeenten is er meer behoefte aan inzicht op plaatselijk niveau.

De plaatselijke indelingen waarvoor het CBS publiceert zijn die in buurten, wijken, postcodes, vierkanten en bevolkingskernen. Daarnaast neemt het gebruik van woonplaatsen zoals vastgelegd in de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) toe.

De wijk- en buurtindeling

De door het CBS landelijk gecoördineerde wijk- en buurtindeling is een geografische onderverdeling van gemeenten in kleinere ruimte-eenheden. De buurt vormt vanuit bebouwings- of sociaal-economisch oogpunt de kleinste eenheid. De wijk is een optelling van buurten, die als zodanig een functionele eenheid vormt. Bij deze indeling staat voorop dat de gebieden zodanig worden onderscheiden dat inzicht wordt verkregen in lokale spreidingspatronen.

Het aantal buurten bedroeg op 1 januari 2010 bijna 11,7 duizend. Zes gemeenten (Amersfoort, Dordrecht, Eindhoven, 's-Gravenhage, Utrecht en Assen) tellen meer dan 100 buurten. In zes kleinere gemeenten bestaat de gehele buurtindeling uit slechts twee buurten (kern en buitengebied). Het gaat hierbij om Blaricum, Rozenburg (opgeheven op 18 maart 2010), Schiermonnikoog, Vlieland, Rozendaal en Renswoude.

Postcodegebieden

Om het sorteren van poststukken te versnellen introduceerde de voormalige PTT in 1978 de postcode, die uit vier cijfers en twee letters bestaat. De eerste twee cijfers geven een district weer en de laatste twee cijfers geven een wijk in het district aan. De lettercodering geeft de loop- of rijroute van de postbode weer.

De postale indeling bestaat uit postcodes met vier, vijf of zes posities. De zesposities zijn toedeelbaar aan de vijf- en vierposities.

De postcode met vier posities telt 4,1 duizend eenheden, die met vijf posities ruim 33 duizend en die met zes posities 448 duizend. Amsterdam heeft de meeste postcodes: bijna 100 vierposities, ruim duizend vijfposities en zo'n 20 duizend zesposities. Vlieland telt de minste postcodes.

Vierkantenindeling

In deze ruimtelijke indeling is Nederland verdeeld in meer dan 100 000 vierkanten van 500 bij 500 meter. De gelijke vorm en grootte van de vierkanten maken onderlinge vergelijkingen eenvoudig. De vierkanten worden soms geaggregeerd naar vierkanten van 1 kilometer bij 1 kilometer. Het vierkantennet - volgens het systeem van de Rijksdriehoeksmeting - is onafhankelijk van de onderliggende topografie en dus ook van de veranderingen daarin. Vierkanten kunnen gemeentegrenzen overschrijden: bijna 4 duizend vierkanten liggen in twee gemeenten en één vierkant ligt zelfs in vier gemeenten. Circa 95 duizend vierkanten hebben minimaal één adres.

Naast eenvoudige aggregatie-mogelijkheden bieden de vierkanten in principe de mogelijkheid om de gegevens per vierkant direct op kaart weer te geven.

Bevolkingskernen

De indeling in bevolkingskernen sluit aan op bewoonde gebieden met een duidelijk herkenbaar stratenpatroon. Als ondergrens geldt een minimum van 25 woningen.

De indeling in bevolkingskernen is de enige plaatselijke indeling die niet landelijk dekkend is. Bij de afbakening van de bevolkingskernen is gebruikt gemaakt van verscheidene digitale geometrische bestanden. Voor de afbakening van bebouwd aaneengesloten gebied is gebruik gemaakt van het bestand Bodemgebruik, de Top10Vector van de afdeling Geo-informatie van het Kadaster en het Woningregister van het CBS.

Nederland telt ruim 2 duizend bevolkingskernen, variërend van de landelijke kern Terhofstede met 32 inwoners tot de stedelijke agglomeratie Groot-Amsterdam met ruim 975 duizend inwoners.

BAG-woonplaatsen

Gemeenten zijn verplicht de namen en geometrie van woonplaatsen op te nemen in de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG). Dit betekent dat elke gemeente moet beschikken over namen en afbakeningen van woonplaatsen. Gemeenten zijn bevoegd woonplaatsen op het eigen grondgebied te benoemen. De gezamenlijke woonplaatsen moeten daarbij het volledige grondgebied van de gemeente omvatten. Van gemeenten wordt verwacht dat zij alle woonplaatsen binnen hun grenzen in het zogenoemde woonplaatsenbesluit vastleggen.

In dit verband is ook PostNL betrokken bij de vastlegging van woonplaatsen. De woonplaatsen uit de BAG zijn in principe die woonplaatsnamen die bij de invoering van de postcodes zijn overeengekomen of die nadien in overleg met PostNL zijn vastgesteld. Het gaat hierbij om zo'n 2,5 duizend woonplaatsen. Gemeenten

informerend PostNL over wijzigingen in benoeming, intrekking of wijziging van woonplaatsen. PostNL verwerkt alle wijzigingen van woonplaatsnamen en -grenzen die een gevolg zijn van herindelingen. Ook wijzigingen ten gevolge van planologische ontwikkelingen verwerkt PostNL kosteloos.

Voor de in de BAG vastgestelde woonplaatsen is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de PostNL-woonplaatsen. Gestreefd wordt naar een identieke groepering van adressen naar woonplaatsen.

Woonplaatsen hebben een unieke viercijferige code. Deze code is afgeleid uit de alfabetische volgorde van woonplaatsen per gemeente. Voor nieuwgevormde gemeenten blijven de woonplaatsen hun code behouden. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu beheert een lijst van de vastgestelde woonplaatscodes en -namen per gemeente.

9.3 StatLine-publicatie 'Gebieden in Nederland'

Nederland kent een groot aantal regionale indelingen. Naast de standaardindelingen in gemeenten en provincies telt ons land nog tal van andere gebieden en regio's, waaronder arrondissementen, brandweergebieden, politieregio's en landbouwgebieden. Of in de naamgeving sprake is van een gebied of een regio, hangt af van het betreffende (beleids)veld.

In StatLine zijn de meest recente gegevens over de gebieden in Nederland te vinden. De databank bevat ook publicaties waarin relaties worden gelegd tussen de gemeentelijke indeling en diverse andere indelingen van het Nederlands grondgebied. Ter illustratie is in figuur 9.4 de publicatie 'Gebieden in Nederland 2010' geselecteerd. Naast de officiële code en naam van de gemeente, bevat de publicatie het onderdeel 'Lokalisering'. Hiermee is na te gaan in welke gebieden of regio's een gemeente is gelokaliseerd.

In hoofdstuk 11 wordt een uitleg gegeven over het raadplegen van StatLine-publicaties als 'Gebieden in Nederland'.

9.4 Gebieden in Nederland in StatLine

The screenshot shows the StatLine website interface. At the top, there is a navigation bar with the StatLine logo and the text 'Centraal Bureau voor de Statistiek'. To the right of the logo are links for 'English', 'Contact', 'Help', and 'Sitemap'. Below the navigation bar is a search bar with the text 'Zoek op:' and a search button. The main content area is titled 'StatLine Home > Tabellen per thema > Selecteer gegevens'. Below this, there is a section for 'Gebieden in Nederland 2010' with a sub-header 'Selecteer de gewenste gegevens in ieder tabblad. Totaal aantal geselecteerde cellen: 0'. There are two tabs: 'Onderwerpen (0/51)' and 'Regio's (0/431)'. The 'Onderwerpen' tab is active, showing a list of topics: 'Codes en namen van gemeenten', 'Lokaliseringen van gemeenten', 'Categoriserings van gemeenten', and 'Statistische gegevens'. To the right of this list is a table with the header 'Codes en namen van gemeenten...' and three columns: 'Code', 'Naam', and 'Sortering naam'. The table is currently empty.

9.5. Ligging in de provincie

Westland (1783)

1 januari 2010

Tabel 9.6
Gebieden in Nederland, 2010

Code	Gebied/regio	Naam
<i>Standaard regionale indelingen:</i>		
03	Landsdeel	West-Nederland
28	Provincie	Zuid-Holland
27	COROP-gebied	Delft en Westland
13	Stadsgewest	's-Gravenhage
00	Grootstedelijke agglomeratie	Niet van toepassing
<i>Thematische regionale indelingen:</i>		
09	Arrondissement	's-Gravenhage
4600	Brandweerregio	Haaglanden
2700	COROP-plusgebied	Delft en Westland
270	COROP-subgebied	Delft en Westland
4106	GGD-regio	GGD Zuid-Holland-West
2809	Landbouwgebied	Westland en Zuidhollandse Droogmakerijen
07	Landbouwgebied (groep)	Westelijk Holland
15	Politieregio	Haaglanden
03	Ressort	's-Gravenhage
22	RPA-gebied	Haaglanden
02	Toeristengebied	Noordzeepadplaatsen
28	Wgr-samenwerkingsgebied	Haaglanden

In tabel 9.6 is een onderscheid gemaakt in standaard- en thematische regionale indelingen. De gebieden/regio's waartoe de gemeente Westland behoort, vindt u in deze tabel. In vrijwel alle regionale publicaties hanteert het CBS de standaard regionale indelingen. Daarnaast is er een aantal thematische regionale indelingen. Deze behoren bij een specifiek onderwerp. Alle gemeentelijke gegevens zijn optelbaar naar alle indelingen. Dit kan met behulp van de StatLine-publicatie 'Gebieden in Nederland'.

10. Wijk- en buurtstatistieken

10.1 Indeling in wijken en buurten

Buurten vormen het laagste regionale niveau

In 2010 bestonden de 431 Nederlandse gemeenten uit 2 561 wijken en 11 689 buurten. Elke gemeente heeft minimaal één wijk en elke wijk is weer opgebouwd uit minimaal één buurt. Buurten vormen daarmee het laagste regionale niveau.

De onderverdeling van gemeenten in wijken en buurten dateert van de volkstelling van 1947. De indeling is gemaakt door gemeenten, aansluitend op hun wensen voor beleidsvorming. Om buurten zo goed mogelijk te kunnen vergelijken, worden ze zo mogelijk afgebakend volgens landelijke richtlijnen. In woongebieden worden buurten zoveel mogelijk naar homogene bebouwing ingedeeld, voor zover het aantal inwoners niet te hoog wordt. Voor werkgebieden en grotere recreatiegebieden streven gemeenten een maximum aan oppervlakte na. Voor de indeling van gebieden met verspreide bebouwing vormen lokale inzichten het uitgangspunt. Overigens loopt de indeling naar wijken en buurten niet altijd gelijk met postcodegebieden.

Een unieke code voor elke buurt

Aan elk gebied is een unieke code van acht posities toegekend. Deze wijk- en buurtcode is opgebouwd uit een gemeentecode van vier posities, een wijkcode van twee posities en een buurtcode van twee posities. De overzichtskaart verderop in dit hoofdstuk geeft inzicht in de codering, naamgeving, ligging en omvang van de buurten. Ook zijn kaarten opgenomen met de bevolkingsdichtheid en de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde supermarkt. Deze thematische kaarten laten zien of de variabelen gelijkmatig over de buurten van een gemeente zijn verdeeld. Ze zijn weggelaten voor gemeenten waarvan het aantal buurten of het aantal waardeklassen te klein is voor een zinvolle weergave.

10.2 Statistieken over wijken en buurten

Kerncijfers wijken en buurten in StatLine

In StatLine zijn wijk- en buurtgegevens te vinden over de thema's bevolking, wonen, energie, onderwijs, arbeid, inkomen, sociale zekerheid, bedrijven, motorvoertuigen, voorzieningen, oppervlakte en bodemgebruik. De StatLine-publicaties 'Kerncijfers wijken en buurten' zijn beschikbaar vanaf 1995 als tweejaarlijkse publicatie en vanaf 2003 jaarlijks. Ze bieden de mogelijkheid om buurten te typeren en onderling te vergelijken.

10.1 Kerncijfers wijken en buurten in StatLine

The screenshot shows the StatLine website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'English', 'Contact', 'Help', and 'Sitemap'. Below this, the 'Centraal Bureau voor de Statistiek' logo and name are visible, along with a list of links: 'Home', 'Thema's', 'Cijfers', 'Publicaties', 'Methoden', 'Informatie voor', and 'Over het CBS'. The main content area is titled 'StatLine Home > Tabellen per thema'. It features a search bar with the text 'Zoek op:' and a dropdown menu for 'Trefwoord'. To the right of the search bar are links for 'Thema' and 'Kaart'. Below the search bar, there is a section titled 'Kies tabel' with a button labeled 'maak keuze'. The main content area is divided into three columns: 'Thema's', 'Nederland regionaal', and 'Kerncijfers'. The 'Thema's' column lists various topics like 'Overheid en politiek', 'Prijzen', 'Veiligheid en recht', 'Verkeer en vervoer', 'Vrije tijd en cultuur', 'Nederland regionaal', 'Historische reeksen', 'Volkstellingen', 'Caribisch Nederland', and 'Archief'. The 'Nederland regionaal' column lists 'Kerncijfers', '40 Aandachtswijken', 'Indelingen', 'Ruimtelijke gegevens', and 'Per thema'. The 'Kerncijfers' column lists 'Regionale Kerncijfers Nederland', 'Kerncijfers provincie-monitor', 'Kerncijfers wijken en buurten 2004-2010', 'Kerncijfers wijken en buurten 2003', 'Kerncijfers wijken en buurten 2001', 'Kerncijfers wijken en buurten 1999', and 'Kerncijfers wijken en buurten'. The 'Kerncijfers wijken en buurten 2004-2010' option is highlighted.

Ter illustratie is in figuur 10.1 de publicatie 'Kerncijfers wijken en buurten 2004-2010' geselecteerd. Enkele van de uitkomsten staan in de tabellen 10.1 tot en met 10.6. Met het oog op betrouwbaarheid en geheimhouding kunnen cijfers ontbreken. Dit is met een . (punt) of x (kruisje) aangegeven.

In hoofdstuk 11 wordt uitleg gegeven over het raadplegen van onderwerpen uit een StatLine-publicatie als Kerncijfers wijken en buurten.

Overige StatLine-tabellen met buurtcijfers

Inmiddels zijn er in StatLine nog twee tabellen met buurtcijfers te vinden: 'Nabijheid voorzieningen, buurtcijfers' en 'Wijken en buurten volgtijdelijk 2009'. De eerste tabel geeft voor alle gemeenten, wijken en buurten cijfers over de afstand tot voorzieningen en de dichtheid van voorzieningen. Een beperkte selectie van variabelen uit deze tabel staat ook in de StatLine-tabel Kerncijfers wijken en buurten 2004-2010. De tweede tabel bevat volgtijdelijk vergelijkbare cijfers over bevolking en uitkeringen. Er zijn cijfers berekend over de jaren 1999 tot 2009, waarbij steeds de gemeente-, wijk- en buurtindeling van het jaar 2009 is aangehouden. Daardoor zijn vergelijkingen door de tijd mogelijk zonder last te hebben van grenswijzigingen van gemeenten, wijken of buurten.

Beschikbaarheid van statistieken op buurniveau beperkt

De beschikbaarheid van statistieken is op buurniveau beperkter dan op hogere regionale niveaus (figuur 10.2).

10.2 Regionale statistieken en beschikbaarheid

De top van de linker driehoek heeft betrekking op Nederland als geheel; de onderkant op de vele buurten die ons land telt. Het veld binnen de driehoek wordt begrensd door de verschillende gebiedsindelingen, uiteenlopend van landsdeel tot buurt. De hoeveelheid beschikbare informatie is omgekeerd evenredig met het aantal gebieden. Op nationaal en hoog-regionaal niveau is veel informatie beschikbaar; denk bijvoorbeeld aan uitkomsten over het consumentenprijsindexcijfer of de internationale handel. Het 'niveau Nederland' is te gebruiken als eenheid in internationaal vergelijkende studies.

Betrouwbare uitkomsten over (wijken en) buurten kunnen alleen worden samengesteld uit onderzoeken met voldoende grote steekproeven of registraties. Zo zijn gegevens uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens voor het aantal inwoners naar geslacht, leeftijd en herkomst in de StatLine-publicatie Kerncijfers wijken en buurten opgenomen, net als gegevens uit de registraties van uitkeringen en motorvoertuigen. Van steekproeven zijn er uitsluitend gegevens opgenomen uit het zeer uitgebreide regionaal inkomensonderzoek. Uitkomsten van enquêtes die bij het steekproefontwerp geen rekening (kunnen) houden met representativiteit over buurten of enkel op lokaal niveau zijn afgenomen, zijn echter niet vermeld.

10.3 Nieuwe vormen van presenteren CBS-buurtgegevens

Wijk- en buurtstatistieken nu ook ontsloten via geoservices

In de afgelopen jaren heeft het CBS twee nieuwe vormen ontwikkeld voor het presenteren van cijfers over buurten: een kaartlaag in Google Earth¹ en de website cbsinuwbuurt.nl. Meer informatie daarover vindt u in de Gemeente Op Maat publicatie van 2008.

¹ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/cijfers/cartografische-toegang/gearth.htm>

Gedreven door het Europese project INSPIRE zijn sinds 2011 de CBS wijk- en buurtstatistieken ook ontsloten via geoservices die bekeken kunnen worden met onder meer de CBS GeoViewer op cbs.nl/geoservices. Geoservices zijn online diensten voor het bekijken, downloaden, zoeken, bewerken of analyseren van kaarten. De geoservices van het CBS zijn openbaar en volgens de open standaarden van het Open Geospatial Consortium (OGC) te gebruiken. Dat betekent dat ze te bekijken zijn met elke viewer die deze standaarden ondersteunt en dat ontwikkelaars applicaties op de geoservices kunnen bouwen.

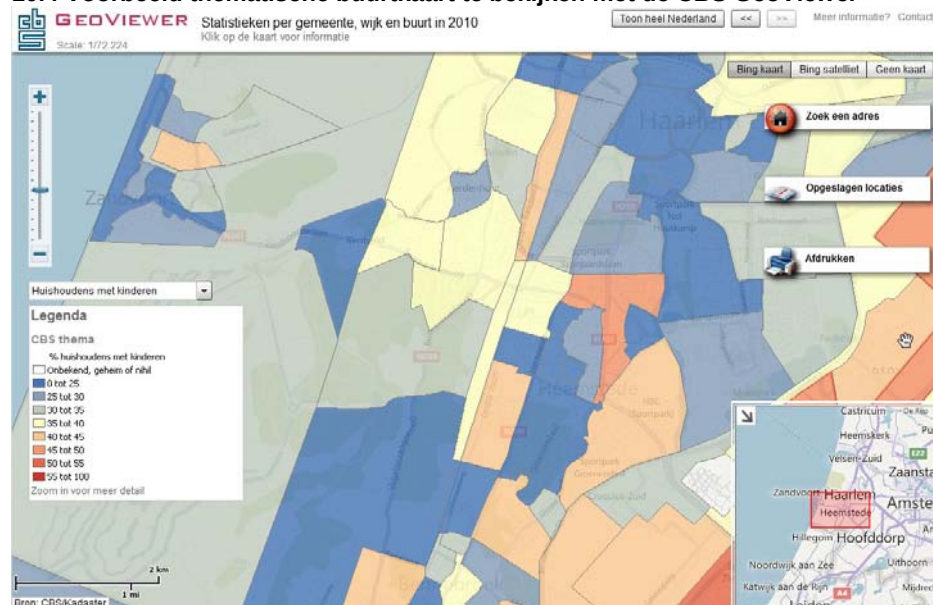
10.3 Geoservices van het CBS op www.cbs.nl/geoservices

Kaartlaag	Viewer aanwezig	Metadata	OGC-services
Bodemgebruik Nederland 2006	Open viewer	Open metadata	
Bodemgebruik Nederland 2006 per provincie *	Geen viewer	Open metadata	
Statistiek van inwoners en woningen voor bevolkingskernen 2006	Open viewer	Open metadata	
Statistieken per gemeente, wijk en buurt in 2010	Open viewer	Open metadata	
Statistieken per gemeente, wijk en buurt in 2009	Open viewer	Open metadata	
Statistieken per gemeente, wijk en buurt in 2008	Open viewer	Open metadata	

Buurten bekijken en vergelijken met de CBS GeoViewer

Het CBS gebruikt geoservices om ruimtelijke informatie te publiceren. Ook de wijk- en buurtstatistieken zijn in de vorm van geoservices gepubliceerd (figuur 10.3). Expertgebruikers kunnen de geoservices invoegen in hun eigen applicaties en ermee aan de slag gaan. Ook kunnen de kaarten worden bekeken met de CBS GeoViewer. Bij de geoservices met wijk- en buurtstatistieken krijgen gebruikers nadat ze op 'Open viewer' hebben geklikt een kaart met gemeentegrenzen te zien. Door in te zoomen verschijnen stapsgewijs de wijkgrenzen en daarna de buurtgrenzen. Een overzicht met enkele statistieken kan worden opgevraagd door - afhankelijk van het inzoomniveau - op een gemeente, wijk of buurt te klikken. Er zijn ook verscheidene thematische kaartlagen beschikbaar. In het menu aan de linkerkant kan een gebruiker kiezen uit een lijst met thema's. Figuur 10.4 geeft een voorbeeld van een thematische kaart, in dit geval met het aandeel huishoudens met kinderen. Er is ingezoomd op de omgeving van Zandvoort en Haarlem.

10.4 Voorbeeld thematische buurtkaart te bekijken met de CBS GeoViewer

Buurten

1 januari 2010

Westland (1783)

verharde wegen

0101 Naaldwijk Centrum
0102 Galgeblok
0103 Opstal
0104 De Geest
0105 Lage Woerd
0106 Midden Woerd
0107 Dijkweg
0108 Stokdijkhof
0109 Componistenbuurt
0110 Bloemenbuurt
0111 Kruisbroek
0112 Tiendweg
0113 Staatsliedenbuurt West
0114 Staatsliedenbuurt Oost
0151 Hoge Geest
0152 Woerdblok
0153 Weeswoning
0154 De Ronde Schoorsteen
0155 Hoge Woerd
0156 Bospolder
0157 Hoge Bomen
0158 Helmont
0201 Honselersdijk Centrum
0202 Nederhof
0203 Tuinen Noord
0204 Symfonia
0205 Honsel Noord
0206 Burgemeestersbuurt Noord
0207 Vogelbuurt
0208 Tuinen Zuid
0209 Nieuw Gantel
0210 Van Reenenbuurt
0211 Burgemeestersbuurt Zuid
0251 Honsel Zuid
0252 Rolpaal
0253 Achter de Dijk
0254 Het Sijmpad
0255 Strijphorst
0256 Veiling
0257 Broekpolders
0258 Wollebrand
0259 Vlietpolder
0301 Maasdijk Centrum
0302 Oude Zeeheldenbuurt
0303 Nieuwe Zeeheldenbuurt
0304 Oranjestad West
0305 Oranjestad Oost
0306 Maasambacht
0307 De Vierde Hoeve
0308 Sportpark Maasdijk
0309 Sportpark Nollaanje
0351 Honderdland
0352 Oranjepolder
0400 Bebouwde Kom 's-Gravenzande
0410 Heenweg
0420 Lange Stukken
0430 Noordland
0440 Heen en Geest
0450 Nieuwland
0460 Staelduin
0470 Olieblok
0480 Poelpolder
0500 Monster-Zuid
0501 Ter Heijde aan Zee
0502 Monster-Noord
0503 Poeldijk
0509 Verspreide huizen
0600 Wateringen
0601 Kwintshul-West
0602 Plan-Zuid
0603 Kwintshul-West
0604 Kwintshul-Noord
0605 Kwintshul-Zuid
0606 t Hof en omgeving en Wateringen-Noord
0608 Verspreide huizen in het Zuidoosten
0609 Verspreide huizen in het Noordwesten
0610 Vliettuinen
0611 Essellanden
0700 De Lier
0701 Nieuwe-Tuinen
0702 Westerlee (gedeeltelijk)
0703 Oostbuurt
0704 Noord
0705 Hoefpolder
0709 Verspreide huizen

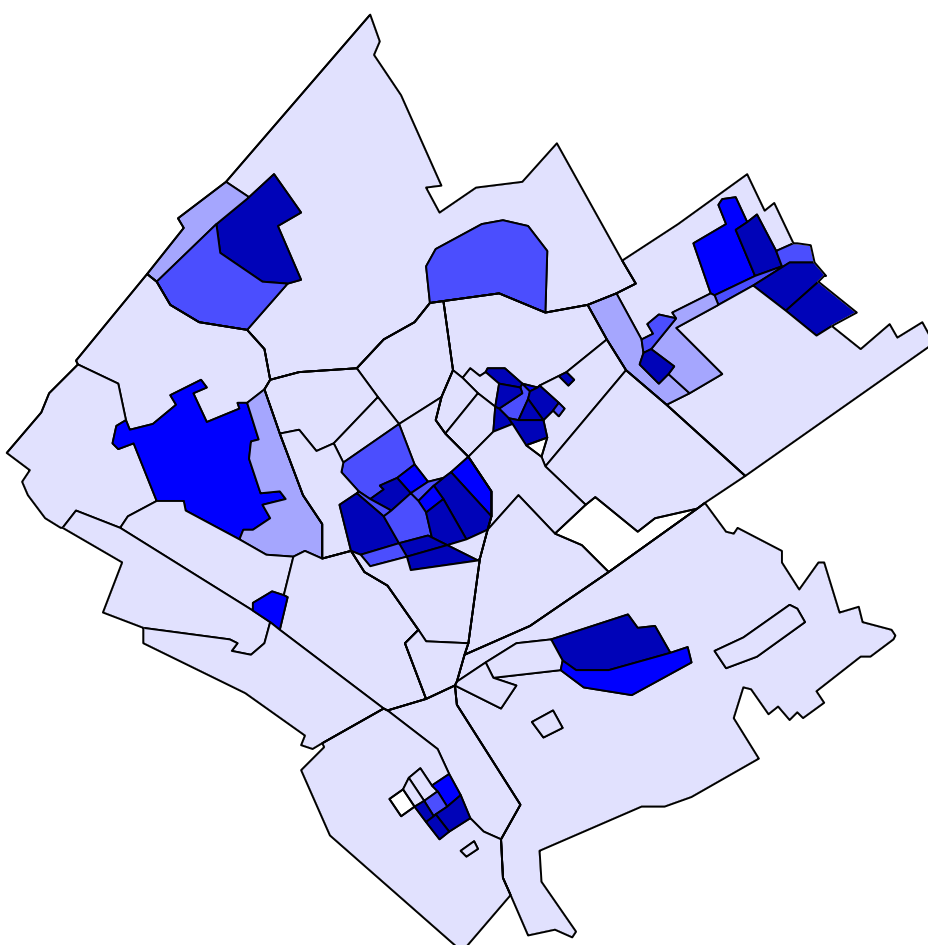
0 1 2 Kilometers

Aantal inwoners per km² land

1 januari 2010

Westland (1783)

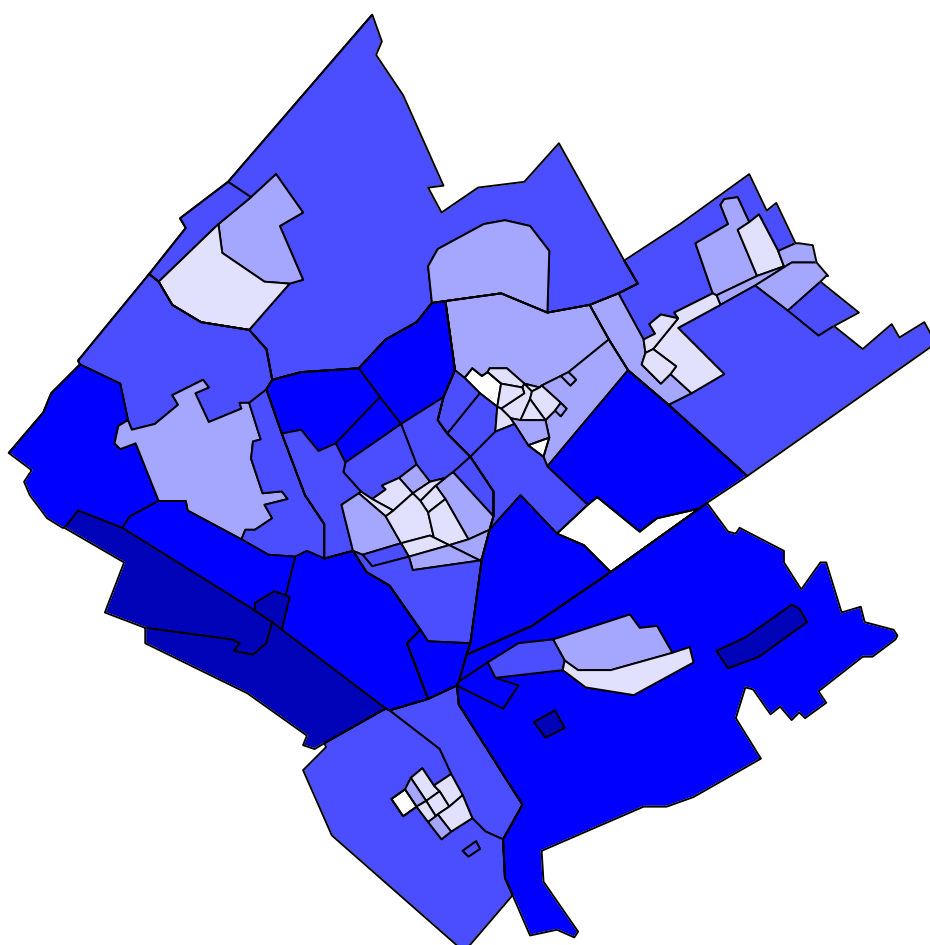
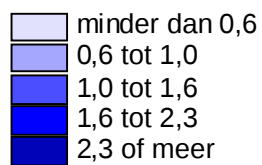
0 1 2 Kilometers

Gemiddelde afstand in kilometers tot dichtstbijzijnde grote supermarkt

1 januari 2010

Westland (1783)

0 1 2 Kilometers

Tabel 10.1
Bevolking naar geslacht en leeftijd, 2010

Wijk- en buurtindeling		Inwoners			Leeftijdsklasse				
		totaal	mannen	vrouwen	0	15	25	45	65
					tot 15	tot 25	tot 45	tot 65	of ouder
code	naam	aantal	aantal	aantal	%	%	%	%	%
1783	Westland	99 715	49 710	50 005	19	13	25	28	15
178301	Wijk 01 Naaldwijk	18 695	9 220	9 475	17	13	24	30	16
17830101	Naaldwijk Centrum	1 040	510	525	11	11	28	26	24
17830102	Galgeblok	415	205	210	13	11	13	40	23
17830103	Opstal	3 235	1 655	1 580	19	14	25	35	8
17830104	De Geest	135	70	65	19	7	15	36	24
17830105	Lage Woerd	1 055	520	535	19	15	28	24	14
17830106	Midden Woerd	430	205	225	14	13	19	34	20
17830107	Dijkweg	240	105	135	13	7	16	28	36
17830108	Stokdijkhof	395	175	220	3	5	14	17	61
17830109	Componistenbuurt	1 700	755	945	17	9	22	22	30
17830110	Bloemenbuurt	890	410	480	14	7	19	20	39
17830111	Kruisbroek	1 395	670	725	15	14	21	32	18
17830112	Tiendweg	65	30	30	3	6	13	19	59
17830113	Staatsliedenbuurt West	2 555	1 270	1 285	18	17	21	37	8
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	1 350	675	675	19	13	25	30	12
17830151	Hoge Geest	270	140	135	15	11	17	38	19
17830152	Woerdblok	2 255	1 160	1 095	25	11	36	22	6
17830153	Weeswoning	70	35	40	20	15	18	30	17
17830154	De Ronde Schoorsteen	270	145	125	20	17	23	28	12
17830155	Hoge Woerd	205	110	95	10	14	24	36	17
17830156	Bospolder	360	190	170	18	16	22	33	12
17830157	Hoge Bomen	205	105	100	15	18	18	36	13
17830158	Heimont	170	90	85	17	11	26	31	15
178302	Wijk 02 Honselersdijk	7 585	3 840	3 745	20	15	24	28	13
17830201	Honselersdijk Centrum	335	150	180	14	12	20	26	28
17830202	Nederhof	345	175	170	19	10	34	23	13
17830203	Tuinen Noord	575	290	285	25	16	27	25	7
17830204	Symfonia	140	70	70	24	16	29	22	9
17830205	Honsel Noord	100	50	50	34	16	23	19	7
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	1 045	515	530	19	12	27	26	16
17830207	Vogelbuurt	730	360	370	17	12	22	24	25
17830208	Tuinen Zuid	1 215	625	590	20	20	24	30	6
17830209	Nieuw Gantel	545	280	270	28	13	30	24	4
17830210	Van Reenenbuurt	180	90	90	18	11	22	32	17
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	60	30	35	16	13	16	38	16
17830251	Honsel Zuid	110	65	45	24	14	21	28	14
17830252	Rolpaal	30	20	15	x	x	x	x	x
17830253	Achter de Dijk	715	365	350	14	17	18	32	19
17830254	Het Slimpad	390	190	200	19	18	23	29	11
17830255	Strijphorst	0	0	0	x	x	x	x	x
17830256	Veiling	45	25	15	x	x	x	x	x
17830257	Broekpolders	695	365	325	20	21	21	32	7
17830258	Wollebrand	5	5	5	x	x	x	x	x
17830259	Vlietpolder	330	175	155	22	16	20	31	12
178303	Wijk 03 Maasdijk	3 965	2 005	1 955	20	13	25	27	14
17830301	Maasdijk Centrum	515	260	255	21	9	26	23	21
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	1 005	505	505	17	11	24	27	20
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	400	210	190	21	15	20	30	13
17830304	Oranjebuurt West	335	165	170	25	20	25	29	1
17830305	Oranjebuurt Oost	195	90	100	16	9	20	28	27
17830306	Maasambacht	20	10	10	x	x	x	x	x
17830307	De Vierde Hoeve	45	25	20	x	x	x	x	x
17830308	Sportpark Maasdijk	0	0	0	x	x	x	x	x
17830309	Sportpark Nollaantje	15	10	10	x	x	x	x	x
17830351	Honderdland	385	210	180	20	9	31	26	13
17830352	Oranjepolder	1 035	525	510	22	15	25	28	9

Tabel 10.1 (slot)
Bevolking naar geslacht en leeftijd, 2010

Wijk- en buurtindeling		Inwoners			Leeftijdsklasse				
		totaal	mannen	vrouwen	0	15	25	45	65
					tot	tot	tot	tot	of
code	naam	aantal	aantal	aantal	15	25	45	65	ouder
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	19 890	9 880	10 010	19	12	26	27	15
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	14 405	7 080	7 330	19	12	26	27	16
17830410	Heenweg	700	340	360	18	12	30	28	11
17830420	Lange Stukken	1 545	775	765	25	10	31	23	11
17830430	Noordland	425	220	205	18	16	19	32	14
17830440	Heen en Geest	475	255	220	18	15	26	28	12
17830450	Nieuwland	375	195	180	22	15	25	29	9
17830460	Staelduin	250	130	120	16	17	19	35	13
17830470	Olieblok	455	245	210	18	12	21	35	14
17830480	Poelpolder	1 260	640	620	21	15	24	29	11
178305	Wijk 05 Monster	19 925	9 950	9 975	17	13	23	30	17
17830500	Monster-Zuid	3 630	1 815	1 815	20	11	25	26	18
17830501	Ter Heijde aan Zee	555	270	285	8	13	21	34	24
17830502	Monster-Noord	8 070	3 985	4 085	17	13	23	31	15
17830503	Poeldijk	4 930	2 465	2 465	16	12	24	29	18
17830509	Verspreide huizen	2 740	1 410	1 325	16	15	20	34	14
178306	Wijk 06 Wateringen	17 855	8 900	8 955	19	12	26	28	14
17830600	Wateringen	950	450	500	10	11	21	28	31
17830601	Kwintsheul-Oost	1 015	525	490	16	13	24	33	14
17830602	Plan-Zuid	2 560	1 255	1 310	17	10	20	29	24
17830603	Kwintsheul-West	765	390	375	21	14	28	27	10
17830604	Kwintsheul-Noord	365	195	175	16	13	28	23	20
17830605	Kwintsheul-Zuid	1 100	540	565	16	12	22	30	20
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	2 845	1 400	1 445	17	11	23	31	18
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	2 560	1 320	1 245	18	18	24	34	7
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	335	170	165	21	12	22	31	15
17830610	Vliettuinen	2 230	1 100	1 130	21	11	27	28	13
17830611	Essellanden	3 130	1 565	1 565	30	9	36	21	5
178307	Wijk 07 De Lier	11 800	5 915	5 890	20	12	27	25	15
17830700	De Lier	2 405	1 150	1 255	17	11	25	23	25
17830701	Nieuwe-Tuinen	135	70	65	19	11	18	34	19
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	85	45	35	28	10	33	20	10
17830703	Oostbuurt	135	70	65	21	10	21	34	13
17830704	Noord	6 450	3 230	3 220	21	12	29	26	13
17830705	Hoefpolder	10	5	5	x	x	x	x	x
17830709	Verspreide huizen	2 585	1 345	1 240	23	15	27	25	10

Tabel 10.2

Allochtonen naar herkomstgroepering, bevolkingsdichtheid, stedelijkheid en omgevingsadressendichtheid, 2010

Wijk- en buurtindeling		Wes- terse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen						Bevol- kings- dicht- heid	Ste- de- lijk- heid	OAD
			to- taal	Ma- rokko	Ned. Antillen /Aruba	Suri- name	Tur- kije	ove- rig			
code	naam	%	%	%	%	%	%	%	aantal	code	aantal
1783	Westland	5	5	1	0	1	1	2	1 254	3	1 290
178301	Wijk 01 Naaldwijk	5	6	3	0	0	0	2	2 324	2	1 633
17830101	Naaldwijk Centrum	7	4	0	0	1	0	2	3 664	2	2 119
17830102	Galgeblok	6	2	x	x	x	x	x	4 590	2	1 629
17830103	Opstal	5	7	3	0	0	0	3	8 932	2	1 522
17830104	De Geest	3	0	x	x	x	x	x	3 266	2	1 774
17830105	Lage Woerd	5	13	8	0	1	1	3	8 236	2	1 932
17830106	Midden Woerd	7	6	4	0	0	1	0	5 555	2	1 837
17830107	Dijkweg	3	0	x	x	x	x	x	4 885	2	2 014
17830108	Stokdijkhof	5	3	1	0	0	0	1	6 255	2	2 295
17830109	Componistenbuurt	7	12	5	0	1	1	4	9 246	2	1 899
17830110	Bloemenbuurt	5	9	5	0	0	2	2	8 522	2	1 777
17830111	Kruisbroek	9	12	6	0	0	1	5	8 628	2	1 646
17830112	Tiendweg	14	2	x	x	x	x	x	669	3	1 374
17830113	Staatsliedenbuurt West	3	2	1	0	0	0	1	8 814	2	1 666
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	4	2	0	0	0	0	1	6 406	3	1 441
17830151	Hoge Geest	4	0	x	x	x	x	x	330	4	838
17830152	Woerdblok	4	3	2	0	0	0	0	4 468	3	1 409
17830153	Weeswoning	1	0	x	x	x	x	x	207	4	609
17830154	De Ronde Schoorsteen	5	2	x	x	x	x	x	272	5	382
17830155	Hoge Woerd	5	1	x	x	x	x	x	427	3	1 353
17830156	Bospolder	4	2	x	x	x	x	x	295	5	326
17830157	Hoge Bomen	6	0	x	x	x	x	x	182	4	827
17830158	Heimont	5	0	x	x	x	x	x	401	5	149
178302	Wijk 02 Honselersdijk	5	5	2	0	0	1	2	728	4	709
17830201	Honselersdijk Centrum	7	2	x	x	x	x	x	4 457	4	760
17830202	Nederhof	13	5	1	1	0	0	2	7 904	4	890
17830203	Tuinen Noord	4	0	x	x	x	x	x	9 286	4	759
17830204	Symfonia	4	4	x	x	x	x	x	6 963	4	776
17830205	Honsel Noord	1	0	x	x	x	x	x	723	4	760
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	7	14	7	1	0	1	4	10 341	4	779
17830207	Vogelbuurt	7	15	10	0	1	1	3	11 126	4	773
17830208	Tuinen Zuid	5	4	1	0	0	0	2	10 599	4	779
17830209	Nieuw Gantel	3	2	0	0	0	1	1	9 166	4	758
17830210	Van Reenenbuurt	7	20	4	1	2	2	11	10 060	4	724
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	0	7	x	x	x	x	x	4 175	4	751
17830251	Honsel Zuid	3	0	x	x	x	x	x	347	3	1 096
17830252	Rolpaal	x	x	x	x	x	x	x	143	4	839
17830253	Achter de Dijk	4	1	x	x	x	x	x	390	4	638
17830254	Het Slimpad	3	2	x	x	x	x	x	523	4	711
17830255	Strijphorst	x	x	x	x	x	x	x	x	.	.
17830256	Veiling	x	x	x	x	x	x	x	43	4	639
17830257	Broekpolders	3	1	x	x	x	x	x	228	5	280
17830258	Wollebrand	x	x	x	x	x	x	x	x	5	163
17830259	Vlietpolder	5	2	x	x	x	x	x	160	4	515
178303	Wijk 03 Maasdijk	3	2	0	0	0	0	1	651	5	453
17830301	Maasdijk Centrum	3	2	0	1	0	0	0	6 071	4	502
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	4	4	1	0	1	0	1	8 450	4	513
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	5	2	x	x	x	x	x	8 136	5	481
17830304	Oranjebuurt West	1	1	x	x	x	x	x	9 391	4	517
17830305	Oranjebuurt Oost	3	3	x	x	x	x	x	3 655	4	517
17830306	Maasambacht	x	x	x	x	x	x	x	267	5	478
17830307	De Vierde Hoeve	x	x	x	x	x	x	x	838	5	395
17830308	Sportpark Maasdijk	x	x	x	x	x	x	x	x	5	421
17830309	Sportpark Nollaantje	x	x	x	x	x	x	x	692	5	493
17830351	Honderdland	3	1	x	x	x	x	x	304	5	420
17830352	Oranjepolder	2	0	x	x	x	x	x	244	5	345

Tabel 10.2 (slot)

Allochtonen naar herkomstgroepering, bevolkingsdichtheid, stedelijkheid en omgevingsadressendichtheid, 2010

Wijk- en buurtindeling		Wes- terse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen						Bevol- kings- dicht- heid	Ste- de- lijk- heid	OAD
			to- taal	Ma- rokko	Ned. Antillen /Aruba	Suri- name	Tur- kije	ove- rig			
code	naam	%	%	%	%	%	%	%	aantal	code	aantal
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	5	4	1	0	1	1	2	1 164	3	1 403
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	5	4	1	0	1	1	2	6 042	2	1 695
17830410	Heenweg	4	4	1	0	0	0	3	5 860	5	186
17830420	Lange Stukken	5	3	0	0	0	1	1	543	3	1 076
17830430	Noordland	3	1	x	x	x	x	x	168	5	308
17830440	Heen en Geest	7	0	x	x	x	x	x	311	4	570
17830450	Nieuwland	2	0	x	x	x	x	x	188	5	195
17830460	Staelduin	2	0	x	x	x	x	x	118	5	94
17830470	Olieblok	4	0	x	x	x	x	x	185	5	323
17830480	Poelpolder	4	6	0	0	1	1	4	1 118	3	1 073
178305	Wijk 05 Monster	6	4	1	0	1	0	2	1 399	3	1 096
17830500	Monster-Zuid	7	3	0	0	1	0	2	3 105	3	1 311
17830501	Ter Heijde aan Zee	6	1	x	x	x	x	x	1 212	3	1 274
17830502	Monster-Noord	6	4	1	0	1	0	2	7 827	3	1 443
17830503	Poeldijk	5	5	1	0	1	0	3	3 311	4	765
17830509	Verspreide huizen	4	2	0	0	1	0	1	271	5	371
178306	Wijk 06 Wateringen	6	7	2	0	1	1	2	2 018	2	1 685
17830600	Wateringen	8	8	3	0	2	1	3	4 488	2	2 188
17830601	Kwintsheul-Oost	8	5	0	0	1	1	1	2 015	4	576
17830602	Plan-Zuid	7	11	5	0	1	0	4	7 878	2	2 329
17830603	Kwintsheul-West	3	1	0	0	0	1	1	1 380	4	507
17830604	Kwintsheul-Noord	3	8	1	0	2	2	3	4 283	4	513
17830605	Kwintsheul-Zuid	5	7	2	0	1	1	3	9 641	4	523
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	8	11	4	0	1	2	4	5 026	2	1 884
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	6	5	1	1	1	1	2	592	3	1 354
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	4	1	x	x	x	x	x	213	3	1 342
17830610	Vliettuinen	6	3	0	0	1	1	1	8 585	2	2 220
17830611	Essellanden	5	6	1	0	2	1	2	9 594	2	2 115
178307	Wijk 07 De Lier	4	3	1	0	0	0	1	798	4	911
17830700	De Lier	4	4	2	0	1	0	2	5 163	3	1 067
17830701	Nieuwe-Tuinen	4	2	x	x	x	x	x	368	4	678
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	17	4	x	x	x	x	x	325	5	206
17830703	Oostbuurt	2	0	x	x	x	x	x	366	5	99
17830704	Noord	4	4	1	0	0	0	2	8 227	3	1 125
17830705	Hoefpolder	x	x	x	x	x	x	x	122	5	217
17830709	Verspreide huizen	3	1	0	0	0	0	1	207	5	436

Tabel 10.3

Particuliere huishoudens en bevolking naar burgerlijke staat, 2010

Wijk- en buurtindeling		Particuliere huishoudens					Burgerlijke staat			
			gemid- delde grootte	een- per- soons	zonder kin- deren	met kin- deren	onge- huwd	ge- huwd	ge- schei- den	ver- we- duwd
code	naam	aantal	aantal	%	%	%	%	%	%	%
1783	Westland	39 295	2,5	26	32	42	44	46	5	5
178301	Wijk 01 Naaldwijk	7 695	2,4	28	33	39	43	46	6	6
17830101	Naaldwijk Centrum	575	1,8	49	33	18	46	40	7	7
17830102	Galgeblok	160	2,6	10	52	38	30	65	3	3
17830103	Opstal	1 275	2,5	24	31	45	45	46	6	3
17830104	De Geest	55	2,5	15	48	37	35	59	2	4
17830105	Lage Woerd	425	2,5	24	30	46	48	42	6	4
17830106	Midden Woerd	185	2,3	30	36	35	37	49	7	7
17830107	Dijkweg	130	1,9	51	30	20	34	47	6	13
17830108	Stokdijkhof	260	1,5	61	35	4	27	42	3	28
17830109	Componistenbuurt	735	2,2	33	34	33	36	43	8	13
17830110	Bloemenbuurt	415	2,0	41	36	23	35	45	5	15
17830111	Kruisbroek	610	2,3	27	35	38	41	45	9	5
17830112	Tiendweg	15	1,7	71	7	21	30	24	11	35
17830113	Staatsliedenbuurt West	925	2,8	18	29	53	44	47	5	3
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	540	2,5	29	29	42	47	45	5	4
17830151	Hoge Geest	105	2,6	11	54	34	34	61	3	2
17830152	Woerdblok	815	2,8	18	32	50	52	43	3	2
17830153	Weeswoning	25	2,7	23	31	46	42	54	1	3
17830154	De Ronde Schoorsteen	85	3,1	14	29	57	48	49	3	0
17830155	Hoge Woerd	95	2,2	34	33	34	41	51	4	4
17830156	Bospolder	125	2,9	15	34	51	44	50	4	2
17830157	Hoge Bomen	75	2,8	16	37	47	42	54	1	3
17830158	Heimont	70	2,4	28	36	36	42	48	5	5
178302	Wijk 02 Honselersdijk	2 815	2,7	22	30	47	46	47	4	3
17830201	Honselersdijk Centrum	170	1,9	51	27	22	39	39	9	13
17830202	Nederhof	155	2,2	41	22	37	54	36	6	3
17830203	Tuinen Noord	185	3,1	15	24	61	48	47	3	2
17830204	Symfonia	45	3,0	17	20	63	50	47	1	1
17830205	Honsel Noord	25	4,0	4	20	76	0	46	0	0
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	460	2,2	33	30	37	46	42	8	4
17830207	Vogelbuurt	310	2,4	26	39	35	40	50	5	5
17830208	Tuinen Zuid	400	3,0	14	26	61	49	47	3	1
17830209	Nieuw Gantel	175	3,2	9	25	65	49	48	2	1
17830210	Van Reenenbuurt	75	2,4	14	37	49	43	49	3	4
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	25	2,6	17	43	39	39	52	5	3
17830251	Honsel Zuid	40	2,8	18	36	46	49	48	3	1
17830252	Rolpaal	10	2,7	0	58	42	x	x	x	x
17830253	Achter de Dijk	270	2,6	22	37	41	42	51	3	4
17830254	Het Slimpad	135	2,9	14	34	52	45	48	3	4
17830255	Strijphorst	0	x	x	x	x	x	x	x	x
17830256	Veiling	20	2,4	17	50	33	x	x	x	x
17830257	Broekpolders	220	3,2	13	27	60	49	47	2	2
17830258	Wollebrand	0	x	x	x	x	x	x	x	x
17830259	Vlietpolder	100	3,2	9	33	58	42	55	1	2
178303	Wijk 03 Maasdijk	1 510	2,6	23	32	46	44	48	4	4
17830301	Maasdijk Centrum	225	2,3	32	28	40	42	43	7	7
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	425	2,4	28	34	37	39	50	5	6
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	140	2,8	13	37	51	46	48	3	4
17830304	Oranjebuurt West	105	3,2	15	16	68	52	44	3	1
17830305	Oranjebuurt Oost	90	2,1	33	30	37	37	46	7	9
17830306	Maasambacht	10	2,1	20	50	30	x	x	x	x
17830307	De Vierde Hoeve	15	2,9	25	12	62	x	x	x	x
17830308	Sportpark Maasdijk	0	x	x	x	x	x	x	x	x
17830309	Sportpark Nollaantje	5	x	x	x	x	x	x	x	x
17830351	Honderdland	150	2,5	25	36	39	42	50	4	4
17830352	Oranjepolder	345	3,0	12	33	55	46	50	2	2

Tabel 10.3 (slot)

Particuliere huishoudens en bevolking naar burgerlijke staat, 2010

Wijk- en buurtindeling		Particuliere huishoudens					Burgerlijke staat			
			gemid- delde grootte	een- per- soons	zonder kin- deren	met kin- deren	onge- huwd	ge- huwd	ge- schei- den	ver- we- duwd
code	naam	aantal	aantal	%	%	%	%	%	%	%
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	7 730	2,6	24	33	43	43	48	5	5
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	5 730	2,5	25	33	41	42	48	5	5
17830410	Heenweg	280	2,5	21	34	45	47	42	7	3
17830420	Lange Stukken	560	2,7	20	30	50	47	46	4	3
17830430	Noordland	145	2,9	14	35	51	44	51	3	2
17830440	Heen en Geest	175	2,7	19	36	45	47	47	4	3
17830450	Nieuwland	125	3,0	14	31	55	45	51	2	2
17830460	Staelduin	90	2,8	18	38	44	42	53	3	2
17830470	Olieblok	175	2,6	18	38	44	40	55	2	3
17830480	Poelpolder	450	2,8	19	30	52	44	48	4	3
178305	Wijk 05 Monster	7 965	2,4	28	31	41	45	45	5	5
17830500	Monster-Zuid	1 505	2,4	32	30	38	45	44	5	6
17830501	Ter Heijde aan Zee	245	2,1	31	36	33	37	44	7	12
17830502	Monster-Noord	3 300	2,4	27	31	43	43	46	6	5
17830503	Poeldijk	2 110	2,3	32	31	37	44	44	6	7
17830509	Verspreide huizen	805	2,9	16	34	50	53	41	3	3
178306	Wijk 06 Wateringen	7 110	2,5	26	32	42	45	45	5	5
17830600	Wateringen	395	2,0	38	35	27	40	39	7	14
17830601	Kwintsheul-Oost	420	2,4	29	32	40	44	46	6	4
17830602	Plan-Zuid	1 105	2,3	30	35	35	37	49	6	9
17830603	Kwintsheul-West	270	2,8	14	35	52	46	49	3	2
17830604	Kwintsheul-Noord	165	2,2	34	37	29	45	44	7	5
17830605	Kwintsheul-Zuid	460	2,4	24	38	38	40	50	5	5
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	1 235	2,3	26	38	37	41	47	7	5
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	985	2,6	27	26	48	50	43	5	2
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	115	2,9	11	46	43	41	53	4	2
17830610	Vliettuinen	885	2,5	27	31	43	46	45	5	4
17830611	Essellanden	1 075	2,9	17	25	58	53	42	3	1
178307	Wijk 07 De Lier	4 470	2,6	22	34	44	44	48	4	4
17830700	De Lier	1 005	2,3	30	36	34	40	48	4	8
17830701	Nieuwe-Tuinen	50	2,6	12	46	42	36	57	4	2
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	25	3,2	23	23	54	48	46	4	2
17830703	Oostbuurt	50	2,7	16	36	48	44	50	2	4
17830704	Noord	2 485	2,6	22	34	44	44	48	5	3
17830705	Hoefpolder	5	x	x	x	x	x	x	x	x
17830709	Verspreide huizen	850	3,0	15	31	54	49	48	2	1

Tabel 10.4

Motorvoertuigen en oppervlakte, 2010

Wijk- en buurtindeling		Motorvoertuigen					Oppervlakte		
		personenauto's			bedrijfs- motor- voertuigen	motor- twee- wielers	totaal	land	water
		totaal	per huis- houden	per km ²					
code	naam	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	ha	ha	ha
1783	Westland	47 935	1,2	603	11 385	3 955	9 059	7 952	1 106
178301	Wijk 01 Naaldwijk	9 355	1,2	1 163	1 550	670	831	804	27
17830101	Naaldwijk Centrum	575	1,0	2 031	95	45	29	28	0
17830102	Galgeblok	225	1,4	2 478	25	10	9	9	0
17830103	Opstal	1 325	1,0	3 665	100	100	37	36	1
17830104	De Geest	85	1,6	2 081	15	5	4	4	-
17830105	Lage Woerd	415	1,0	3 224	30	45	13	13	-
17830106	Midden Woerd	195	1,0	2 499	20	10	8	8	-
17830107	Dijkweg	145	1,1	2 984	25	5	5	5	-
17830108	Stokdijkhof	200	0,8	3 119	5	5	6	6	-
17830109	Componistenbuurt	625	0,9	3 397	50	40	19	18	0
17830110	Bloemenbuurt	365	0,9	3 499	20	20	11	10	0
17830111	Kruisbroek	550	0,9	3 400	65	45	16	16	-
17830112	Tiendweg	295	x	x	120	0	9	9	-
17830113	Staatsliedenbuurt West	1 130	1,2	3 905	95	105	30	29	1
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	620	1,1	2 946	45	35	22	21	1
17830151	Hoge Geest	195	1,9	238	45	15	85	82	3
17830152	Woerdblok	985	1,2	1 951	95	65	50	50	0
17830153	Weeswoning	40	x	x	10	0	34	34	-
17830154	De Ronde Schoorsteen	115	1,3	114	35	10	110	99	11
17830155	Hoge Woerd	860	x	x	515	45	50	48	2
17830156	Bospolder	195	1,6	159	70	15	127	121	6
17830157	Hoge Bomen	130	1,8	117	45	25	112	112	0
17830158	Heimont	90	1,3	214	30	15	44	43	2
178302	Wijk 02 Honselersdijk	3 510	1,2	337	750	255	1 085	1 041	44
17830201	Honselersdijk Centrum	135	0,8	1 780	30	10	8	7	0
17830202	Nederhof	150	1,0	3 427	20	10	6	4	2
17830203	Tuinen Noord	255	1,4	4 150	65	20	6	6	0
17830204	Symfonia	50	x	x	10	5	2	2	-
17830205	Honsel Noord	100	x	x	80	10	14	14	0
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	380	0,8	3 747	45	15	10	10	0
17830207	Vogelbuurt	305	1,0	4 646	25	10	7	7	0
17830208	Tuinen Zuid	490	1,2	4 268	50	40	12	11	0
17830209	Nieuw Gantel	210	1,2	3 502	10	15	6	6	-
17830210	Van Reenenbuurt	90	1,2	4 946	20	5	2	2	-
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	25	x	x	0	0	1	1	0
17830251	Honsel Zuid	75	x	x	60	10	32	31	0
17830252	Rolpaal	20	x	x	10	0	23	22	0
17830253	Achter de Dijk	400	1,5	219	80	35	186	183	3
17830254	Het Slimpad	215	1,6	286	30	15	76	75	1
17830255	Strijphorst	0	x	x	0	0	5	5	0
17830256	Veiling	85	x	x	20	0	106	99	7
17830257	Broekpolders	340	1,5	112	110	40	307	304	3
17830258	Wollebrand	0	x	x	0	0	71	46	25
17830259	Vlietpolder	195	1,9	95	85	20	206	205	1
178303	Wijk 03 Maasdijk	2 070	1,4	340	665	260	618	609	9
17830301	Maasdijk Centrum	245	1,1	2 883	40	30	8	8	-
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	410	1,0	3 457	50	45	12	12	-
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	225	1,6	4 574	20	25	5	5	-
17830304	Oranjebuurt West	120	1,1	3 316	10	15	4	4	-
17830305	Oranjebuurt Oost	100	1,1	1 894	25	10	5	5	-
17830306	Maasambacht	45	x	x	40	0	8	8	-
17830307	De Vierde Hoeve	40	x	x	90	15	6	6	-
17830308	Sportpark Maasdijk	0	x	x	0	0	6	6	-
17830309	Sportpark Nollaantje	0	x	x	0	0	2	2	-
17830351	Honderdland	325	2,1	256	180	40	129	127	2
17830352	Oranjepolder	560	1,6	131	220	85	433	425	7

Tabel 10.4 (slot)
Motorvoertuigen en oppervlakte, 2010

Wijk- en buurtindeling		Motorvoertuigen					Oppervlakte		
		personenauto's			bedrijfs- motor- voertuigen	motor- twee- wielers	totaal	land	water
		totaal	per huis- houden	per km ²					
code	naam	aantal	aantal	aantal	aantal	aantal	ha	ha	ha
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	9 090	1,2	532	1 475	720	1 744	1 709	34
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	6 220	1,1	2 609	660	470	241	238	3
17830410	Heenweg	315	1,1	2 621	40	35	12	12	0
17830420	Lange Stukken	760	1,4	268	135	45	290	284	6
17830430	Noordland	235	1,6	92	90	15	258	254	4
17830440	Heen en Geest	270	1,5	176	95	15	155	153	2
17830450	Nieuwland	225	1,8	112	70	30	200	199	0
17830460	Staelduin	140	1,6	68	65	15	213	210	4
17830470	Olieblok	240	1,4	98	50	35	257	246	11
17830480	Poelpolder	685	1,5	606	275	60	117	113	4
178305	Wijk 05 Monster	9 355	1,2	657	1 815	805	1 462	1 424	38
17830500	Monster-Zuid	1 830	1,2	1 566	490	135	122	117	5
17830501	Ter Heijde aan Zee	235	1,0	512	35	35	46	46	0
17830502	Monster-Noord	3 695	1,1	3 584	330	325	103	103	-
17830503	Poeldijk	2 200	1,0	1 478	300	205	152	149	3
17830509	Verspreide huizen	1 395	1,7	138	660	110	1 039	1 010	29
178306	Wijk 06 Wateringen	8 300	1,2	938	1 815	730	900	885	15
17830600	Wateringen	360	0,9	1 703	25	25	21	21	-
17830601	Kwintsheul-Oost	550	1,3	1 092	180	55	52	50	2
17830602	Plan-Zuid	1 100	1,0	3 383	80	85	33	33	1
17830603	Kwintsheul-West	405	1,5	736	75	35	56	55	0
17830604	Kwintsheul-Noord	145	0,9	1 720	30	20	9	9	1
17830605	Kwintsheul-Zuid	485	1,1	4 260	35	90	11	11	-
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	1 315	1,1	2 324	130	120	59	57	2
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	1 545	1,6	357	1 030	125	440	433	7
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	150	1,3	96	45	15	159	158	2
17830610	Vliettuinen	1 010	1,1	3 879	100	70	26	26	-
17830611	Essellanden	1 230	1,1	3 770	80	85	34	33	1
178307	Wijk 07 De Lier	5 730	1,3	387	2 210	515	1 510	1 480	30
17830700	De Lier	1 115	1,1	2 391	340	110	50	47	3
17830701	Nieuwe-Tuinen	60	1,2	161	5	5	38	37	0
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	50	x	x	50	5	26	26	0
17830703	Oostbuurt	105	2,1	282	25	15	37	37	1
17830704	Noord	2 690	1,1	3 435	295	235	78	78	-
17830705	Hoefpolder	0	x	x	0	0	8	8	-
17830709	Verspreide huizen	1 715	2,0	137	1 500	140	1 273	1 247	26

Tabel 10.5
Woningen, 2010

Woningen, 2010

Wijk- en buurtindeling		Woning- voorraad	Woz- waarde	Woningen naar eigendom				onbekend
				koop	huur			
					totaal	corporatie	overig	
code	naam	aantal	1000 euro	%	%	%	%	%
1783	Westland	39 945	283	65	35	27	8	1
178301	Wijk 01 Naaldwijk	7 785	286	61	39	31	8	0
17830101	Naaldwijk Centrum	635	239	48	51	22	29	1
17830102	Galgeblok	160	523	94	6	0	6	0
17830103	Opstal	1 275	246	63	37	32	5	0
17830104	De Geest	55	443	84	16	0	16	0
17830105	Lage Woerd	430	221	50	50	44	7	0
17830106	Midden Woerd	185	241	34	66	63	3	0
17830107	Dijkweg	130	297	51	48	35	13	1
17830108	Stokdijkhof	270	270	36	64	59	5	0
17830109	Componistenbuurt	740	209	41	59	53	5	0
17830110	Bloemenbuurt	400	263	63	35	25	10	2
17830111	Kruisbroek	585	215	24	76	72	3	0
17830112	Tiendweg	5	x	x	x	x	x	x
17830113	Staatsliedenbuurt West	920	292	70	30	27	3	0
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	540	344	72	27	23	4	2
17830151	Hoge Geest	115	460	90	9	2	7	1
17830152	Woerdblok	830	374	88	12	5	7	0
17830153	Weeswoning	25	x	89	11	0	11	0
17830154	De Ronde Schoorsteen	90	443	89	11	0	11	0
17830155	Hoge Woerd	110	370	80	18	0	18	2
17830156	Bospolder	140	429	85	13	0	13	2
17830157	Hoge Bomen	60	448	82	15	2	13	3
17830158	Heimont	75	342	79	21	0	21	0
178302	Wijk 02 Honselersdijk	2 810	290	66	33	26	8	1
17830201	Honselersdijk Centrum	190	212	43	57	46	10	0
17830202	Nederhof	110	263	63	35	25	10	2
17830203	Tuinen Noord	185	267	95	5	0	5	0
17830204	Symfonia	45	x	79	21	13	9	0
17830205	Honsel Noord	30	x	79	18	0	18	4
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	460	200	31	68	64	5	0
17830207	Vogelbuurt	300	214	44	56	53	3	0
17830208	Tuinen Zuid	390	286	82	18	15	3	0
17830209	Nieuw Gantel	170	299	87	13	11	2	0
17830210	Van Reenenbuurt	70	175	4	96	96	0	0
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	25	x	96	4	0	4	0
17830251	Honsel Zuid	35	x	81	19	0	19	0
17830252	Rolpaal	15	x	x	x	x	x	x
17830253	Achter de Dijk	275	376	91	8	0	7	2
17830254	Het Slimpad	140	406	82	18	0	18	0
17830255	Strijphorst	0	x	x	x	x	x	x
17830256	Veiling	15	x	x	x	x	x	x
17830257	Broekpolders	235	446	80	16	0	15	4
17830258	Wollebrand	0	x	x	x	x	x	x
17830259	Vlietpolder	115	457	76	22	6	16	3
178303	Wijk 03 Maasdijk	1 540	306	66	34	26	8	1
17830301	Maasdijk Centrum	215	274	45	55	50	5	0
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	425	228	54	46	41	6	0
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	140	311	65	35	26	9	0
17830304	Oranjebuurt West	105	261	72	28	23	5	0
17830305	Oranjebuurt Oost	90	215	37	63	59	4	0
17830306	Maasambacht	10	x	x	x	x	x	x
17830307	De Vierde Hoeve	15	x	x	x	x	x	x
17830308	Sportpark Maasdijk	0	x	x	x	x	x	x
17830309	Sportpark Nollaantje	5	x	x	x	x	x	x
17830351	Honderdland	165	357	81	17	2	15	2
17830352	Oranjepolder	370	435	89	9	0	9	2

Tabel 10.5 (slot)
Woningen, 2010

Wijk- en buurtindeling		Woning- voorraad	Woz- waarde	Woningen naar eigendom				onbekend
				koop	huur			
					totaal	corporate	overig	
<i>code</i>	<i>naam</i>	<i>aantal</i>	<i>1000 euro</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	7 820	285	67	32	24	8	1
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	5 790	265	65	34	27	7	1
17830410	Heenweg	280	241	52	48	44	4	0
17830420	Lange Stukken	560	364	76	23	15	8	1
17830430	Noordland	145	408	87	11	1	10	2
17830440	Heen en Geest	190	347	79	19	1	18	2
17830450	Nieuwland	130	362	85	14	1	13	2
17830460	Staelduin	85	338	73	26	0	26	1
17830470	Olieblok	180	399	77	18	1	17	6
17830480	Poelpolder	460	345	71	29	20	9	0
178305	Wijk 05 Monster	8 190	270	61	38	30	8	1
17830500	Monster-Zuid	1 560	288	70	27	16	12	3
17830501	Ter Heijde aan Zee	285	208	17	83	72	11	0
17830502	Monster-Noord	3 375	250	61	39	32	6	0
17830503	Poeldijk	2 135	248	52	47	42	6	1
17830509	Verspreide huizen	830	408	81	18	2	16	1
178306	Wijk 06 Wateringen	7 215	276	65	34	27	8	1
17830600	Wateringen	410	271	72	27	8	19	1
17830601	Kwintsheul-Oost	445	276	79	21	11	10	0
17830602	Plan-Zuid	1 110	248	47	53	47	6	0
17830603	Kwintsheul-West	275	334	79	18	12	6	3
17830604	Kwintsheul-Noord	165	246	62	38	32	6	0
17830605	Kwintsheul-Zuid	465	224	53	46	42	4	0
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	1 260	250	58	42	33	8	0
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	970	272	65	32	27	6	3
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	125	382	84	12	1	11	4
17830610	Vliettuinen	900	283	82	18	7	12	0
17830611	Essellanden	1 080	336	71	29	26	3	0
178307	Wijk 07 De Lier	4 585	299	70	28	21	7	2
17830700	De Lier	1 070	288	66	30	21	10	4
17830701	Nieuwe-Tuinen	55	x	87	13	0	13	0
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	25	x	83	17	0	17	0
17830703	Oostbuurt	55	x	66	9	0	9	25
17830704	Noord	2 495	267	69	31	28	3	0
17830705	Hoefpolder	5	x	x	x	x	x	x
17830709	Verspreide huizen	880	389	80	18	5	14	1

Tabel 10.6
Voorzieningen, 2010

Wijk- en buurtindeling		Afstand				Aantal binnen 3 km		
		oprit	kinder- dagverblijf	super- markt	restau- rant	kinder- dagverblijf	super- markt	restau- rant
code	naam	km	km	km	km	aantal	aantal	aantal
1783	Westland	0,8	0,6	0,8	0,7	9,0	4,3	13,1
178301	Wijk 01 Naaldwijk	0,6	0,7	0,8	0,8	7,1	2,8	17,1
17830101	Naaldwijk Centrum	0,6	0,2	0,3	0,1	7,5	3,0	17,0
17830102	Galgeblok	0,2	0,7	1,1	0,6	6,6	2,0	16,7
17830103	Opstal	0,5	0,8	0,9	0,6	7,2	2,3	17,1
17830104	De Geest	1,0	0,7	0,4	0,3	9,0	3,0	17,6
17830105	Lage Woerd	1,0	0,7	0,4	0,4	7,7	3,0	17,1
17830106	Midden Woerd	0,8	0,5	0,6	0,5	7,0	3,0	17,0
17830107	Dijkweg	0,8	0,6	0,5	0,3	7,0	3,0	17,0
17830108	Stokdijkhof	1,0	0,6	0,4	0,4	7,0	3,0	17,0
17830109	Componistenbuurt	0,8	0,6	0,4	0,6	7,0	3,0	17,0
17830110	Bloemenbuurt	0,4	0,2	0,5	0,4	6,0	2,8	17,0
17830111	Kruisbroek	0,4	0,3	0,8	0,7	6,6	2,2	16,4
17830112	Tiendweg	0,4	0,5	0,7	0,8	7,0	3,0	17,0
17830113	Staatsliedenbuurt West	0,7	0,9	0,7	0,9	7,0	3,0	17,0
17830114	Staatsliedenbuurt Oost	0,5	1,2	1,0	1,1	7,0	3,0	16,2
17830151	Hoge Geest	0,9	1,4	1,3	1,1	10,1	3,2	21,3
17830152	Woerdblok	0,8	0,6	1,2	1,1	6,5	2,9	17,3
17830153	Weeswoning	0,4	1,3	1,8	1,6	8,8	3,5	20,4
17830154	De Ronde Schoorsteen	1,0	1,8	2,0	1,9	12,1	5,6	25,1
17830155	Hoge Woerd	0,4	0,7	1,0	0,8	7,0	3,0	17,2
17830156	Bospolder	0,5	1,6	1,9	1,7	7,4	4,0	15,3
17830157	Hoge Bomen	0,6	1,0	1,5	1,3	5,7	2,3	16,7
17830158	Heimont	0,5	2,2	2,2	1,2	7,6	3,3	16,3
178302	Wijk 02 Honselersdijk	0,6	0,9	0,7	0,8	9,2	4,3	16,9
17830201	Honselersdijk Centrum	0,7	0,7	0,3	0,2	12,6	5,0	21,2
17830202	Nederhof	0,7	0,9	0,5	0,5	10,9	4,9	20,1
17830203	Tuinen Noord	0,8	1,0	0,3	0,3	11,7	5,0	20,9
17830204	Symfonia	0,7	1,1	0,3	0,4	10,5	5,0	21,1
17830205	Honsel Noord	x	x	x	x	x	x	x
17830206	Burgemeestersbuurt Noord	0,5	0,9	0,4	0,5	10,0	5,0	19,8
17830207	Vogelbuurt	0,4	0,6	0,4	0,4	11,5	5,0	21,1
17830208	Tuinen Zuid	0,4	0,2	0,8	0,8	8,1	4,8	19,2
17830209	Nieuw Gantel	0,8	1,3	0,5	0,5	10,2	5,0	18,9
17830210	Van Reenenbuurt	1,0	1,4	0,7	0,8	8,4	3,5	13,3
17830211	Burgemeestersbuurt Zuid	0,7	1,1	0,7	0,8	6,6	3,4	13,6
17830251	Honsel Zuid	0,2	1,2	1,0	0,9	8,0	3,9	19,3
17830252	Rolpaal	0,2	1,3	1,3	1,1	8,9	4,0	19,6
17830253	Achter de Dijk	0,7	1,3	0,9	0,9	8,1	3,5	11,5
17830254	Het Slimpad	0,6	1,1	0,8	0,9	7,5	3,6	12,7
17830255	Strijphorst	x	x	x	x	x	x	x
17830256	Veiling	0,3	1,3	1,2	1,1	8,0	3,6	17,5
17830257	Broekpolders	0,7	1,5	1,8	1,9	4,9	2,1	4,3
17830258	Wollebrand	x	x	x	x	x	x	x
17830259	Vlietpolder	0,7	1,3	1,9	1,9	7,9	2,9	13,2
178303	Wijk 03 Maasdijk	0,6	0,6	0,7	0,5	3,4	1,2	4,3
17830301	Maasdijk Centrum	0,5	0,5	0,2	0,4	3,0	1,0	4,0
17830302	Oude Zeeheldenbuurt	0,3	0,2	0,4	0,2	3,0	1,1	4,1
17830303	Nieuwe Zeeheldenbuurt	0,6	0,3	0,7	0,5	3,0	1,0	4,0
17830304	Oranjebuurt West	0,7	0,4	0,5	0,5	3,0	1,0	4,0
17830305	Oranjebuurt Oost	0,6	0,4	0,3	0,3	3,0	1,0	4,0
17830306	Maasambacht	0,9	0,6	0,4	0,6	3,0	1,0	4,4
17830307	De Vierde Hoeve	1,0	0,6	0,6	0,8	3,0	1,0	4,9
17830308	Sportpark Maasdijk	x	x	x	x	x	x	x
17830309	Sportpark Nollaantje	0,6	0,7	1,2	1,0	5,0	2,0	5,0
17830351	Honderdland	0,2	1,3	1,1	0,8	4,2	1,3	5,2
17830352	Oranjepolder	0,9	1,0	1,3	0,9	3,9	1,4	4,4

Tabel 10.6 (slot)
Voorzieningen, 2010

Wijk- en buurtindeling		Afstand				Aantal binnen 3 km		
		oprit	kinder- dagverblijf	super- markt	restau- rant	kinder- dagverblijf	super- markt	restau- rant
<i>code</i>	<i>naam</i>	<i>km</i>	<i>km</i>	<i>km</i>	<i>km</i>	<i>aantal</i>	<i>aantal</i>	<i>aantal</i>
178304	Wijk 04 's-Gravenzande	0,7	0,5	0,9	0,6	10,9	3,4	15,8
17830400	Bebouwde Kom 's-Gravenzande	0,7	0,4	0,6	0,5	11,1	3,4	15,6
17830410	Heenweg	0,3	0,3	2,9	0,8	7,3	1,0	16,6
17830420	Lange Stukken	0,6	0,7	1,0	0,9	13,4	4,9	17,5
17830430	Noordland	0,4	1,5	1,6	0,9	10,9	3,9	20,3
17830440	Heen en Geest	0,3	1,0	2,0	1,1	10,8	3,5	19,1
17830450	Nieuwland	0,5	1,4	2,6	1,4	7,2	2,5	12,3
17830460	Staelduin	0,5	1,5	2,8	0,8	2,4	0,6	4,0
17830470	Olieblok	0,6	1,6	2,2	0,9	6,9	2,2	16,8
17830480	Poelpolder	1,3	0,8	1,3	0,6	12,5	3,5	16,6
178305	Wijk 05 Monster	0,7	0,6	0,7	0,6	6,1	3,9	8,1
17830500	Monster-Zuid	0,3	0,3	0,5	0,4	8,4	4,5	10,4
17830501	Ter Heijde aan Zee	1,3	0,5	1,1	0,9	5,0	4,0	6,6
17830502	Monster-Noord	0,9	0,6	0,6	0,5	5,2	4,1	7,7
17830503	Poeldijk	0,4	0,5	0,6	0,4	5,5	2,6	6,1
17830509	Verspreide huizen	1,3	1,4	1,2	1,0	6,9	4,7	10,0
178306	Wijk 06 Wateringen	1,5	0,5	0,8	0,6	16,0	9,4	18,4
17830600	Wateringen	2,1	0,5	0,6	0,3	20,4	12,9	24,8
17830601	Kwintsheul-Oost	0,9	0,6	0,4	0,3	9,7	4,7	13,3
17830602	Plan-Zuid	1,9	0,4	0,7	0,5	18,3	10,1	20,0
17830603	Kwintsheul-West	0,5	0,5	0,6	0,8	8,8	4,0	11,7
17830604	Kwintsheul-Noord	0,6	0,5	0,3	0,2	9,5	4,6	13,1
17830605	Kwintsheul-Zuid	0,6	0,2	0,3	0,5	8,7	4,0	12,9
17830606	't Hof en omgeving en Wateringen-Noord	1,2	0,6	0,7	0,2	20,0	12,8	20,4
17830608	Verspreide huizen in het Zuidoosten	1,8	0,5	1,1	1,0	13,3	7,8	16,1
17830609	Verspreide huizen in het Noordwesten	1,0	1,3	1,3	0,9	15,6	9,5	18,1
17830610	Vliettuinen	1,7	0,7	0,4	0,3	21,7	13,7	22,4
17830611	Essellanden	1,5	0,2	1,2	1,1	14,3	8,3	18,4
178307	Wijk 07 De Lier	0,8	0,7	1,0	0,8	5,0	2,0	3,1
17830700	De Lier	0,4	0,5	0,5	0,4	5,0	2,0	3,0
17830701	Nieuwe-Tuinen	1,0	0,9	1,4	1,2	6,2	2,1	3,2
17830702	Westerlee (gedeeltelijk)	0,2	2,0	2,1	1,6	7,2	3,0	6,0
17830703	Oostbuurt	0,6	2,1	2,4	2,1	4,9	2,0	2,8
17830704	Noord	0,9	0,4	0,8	0,7	5,1	2,0	3,0
17830705	Hoefpolder	0,7	2,2	2,3	2,1	5,4	2,0	5,0
17830709	Verspreide huizen	1,0	1,5	1,7	1,5	4,7	1,9	3,1

11. Gemeentelijke cijfers op cbs.nl

Het CBS heeft verschillende bronnen voor gemeentelijke cijfers. Tabellen met gegevens zijn in de databank StatLine te vinden. Daarnaast zijn op cbs.nl kaarten met de indelingen in gemeenten en wijken en buurten te raadplegen.

11.1 Databank StatLine

Gratis bekijken, printen en opslaan

Op statline.cbs.nl vindt u StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine is statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen te vinden in de vorm van tabellen, grafieken en kaarten. Deze zijn gratis te bekijken, printen en op te slaan. Gebruikers kunnen zoeken op trefwoorden, thema en een deel van de statistische informatie benaderen via een kaart.

Voor een groot aantal onderwerpen biedt StatLine statistische gegevens op gemeente-niveau. Over de belangrijkste onderwerpen zijn er speciale kerncijfertabellen; in de overige tabellen zijn gemeentelijke gegevens opgenomen als het verantwoord is deze te publiceren.

Drie zoekmogelijkheden

Het startscherm van StatLine biedt drie mogelijkheden om in StatLine te zoeken. De eerste is het zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'enter' drukt of op 'zoek' klikt, selecteert de zoekmachine tabellen van StatLine-publicaties waarin het trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is het zoeken in de themaboom. Als u op 'Thema' klikt, verschijnt een scherm met de themastructuur van StatLine. In het mapje 'Nederland Regionaal' zijn de gemeentelijke gegevens te vinden.

11.1 Zoeken in StatLine

De derde ingang tot StatLine is cartografisch. Als u op 'Kaart' klikt, kunt u gemeenten in een kaart aanklikken en zo de cijfers op gemeentelijk niveau benaderen. De kaart bevat ook cijfers op het niveau van landsdelen, provincies, COROP-gebieden, stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties.

11.2 Openingsscherm cartografische toegang van StatLine

Voor meer informatie over het gebruik van StatLine is op statline.cbs.nl via de link 'Informatie over StatLine' een gebruikershandleiding te vinden. Ook is hier een demofilmje over StatLine te bekijken.

11.2 Kaarten met regionale indelingen

Als hulpmiddel voor gebruikers van regionale gegevens en indelingen geeft het CBS kaarten uit met de indelingen in provincies, COROP-gebieden en stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties (figuur 11.3).

Op deze kaarten, die beschikbaar zijn vanaf 2000, staan de regionale indelingen met de gemeentelijke indeling als ondergrond. Per regio is aangegeven welke gemeenten ertoe behoren.

De kaarten zijn in PDF-formaat te downloaden op cbs.nl. Papieren exemplaren zijn bij het CBS te koop op klein formaat (schaal 1 : 800 000) en op groot formaat (schaal 1 : 400 000).

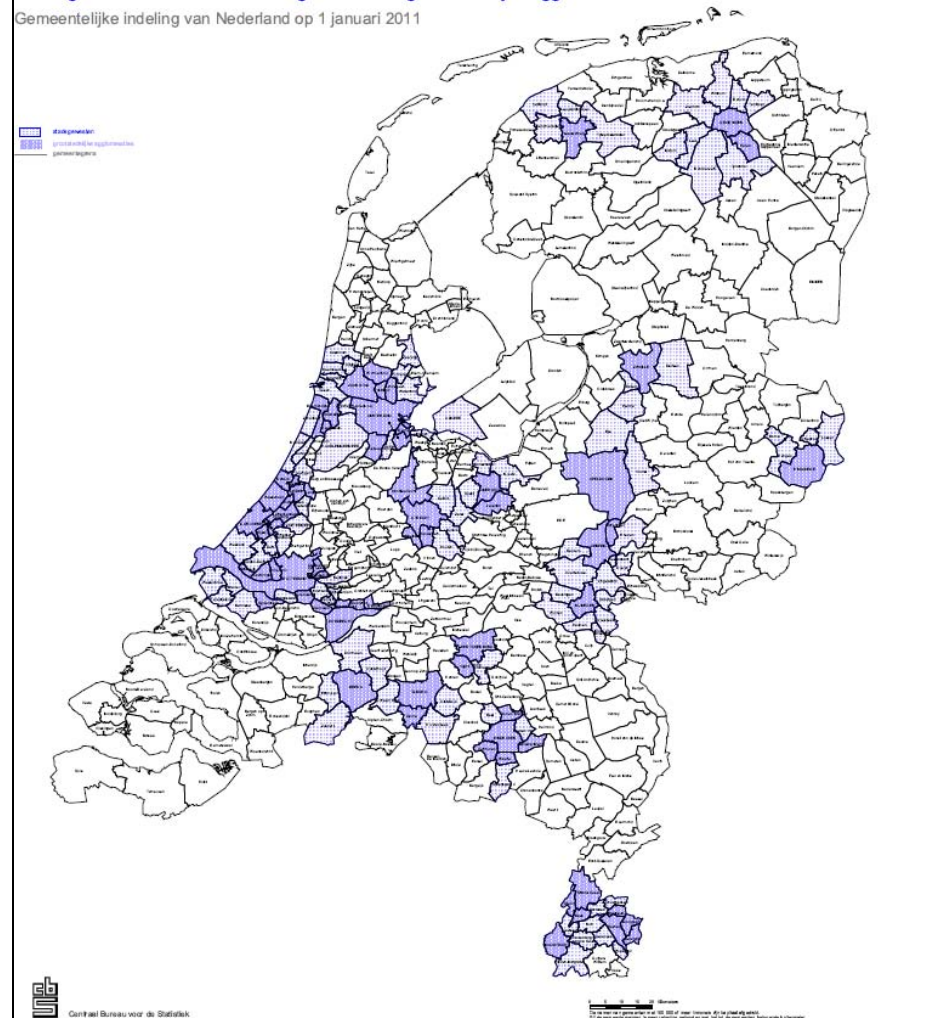
11.3 Kaarten met wijk- en buurtindelingen

Naast kaarten met regionale indelingen stelt het CBS ook een kaart beschikbaar met de digitale geometrie van wijken en buurten. Deze is samengesteld uit drie bronnen. De gemeentegrenzen op land zijn opgenomen volgens de kaart van gemeentegrenzen van het Kadaster, buurtgrenzen volgens opgave van de gemeenten en de grens van het land met grotere wateren volgens de meest recente kaart van het Bestand Bodemgebruik van het CBS. In deze bestanden zijn alle grenzen gegeneraliseerd. De kerncijfers van de buurten zijn toegevoegd aan de buurtkaart en, geaggregeerd naar wijk en gemeente, aan respectievelijk de wijk- en gemeentekaarten. De cijfers in deze kaarten betreffen een momentopname; StatLine bevat de meest recente kerncijfers over wijken en buurten.

11.3 Regionale indelingen 2011

Indeling van Nederland in 22 stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties

Gemeentelijke indeling van Nederland op 1 januari 2011

Lijst van gebruikte begrippen

Onderstaande toelichting bevat per hoofdstuk de belangrijkste begrippen die in deze *Gemeente Op Maat* zijn gebruikt. Per hoofdstuk is alfabetisch gesorteerd.

Hoofdstuk 1 Bevolking

Allochtonen - Personen van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Autochtonen - Personen van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.

Bevolking - De geregistreerde bevolking van Nederland.

Bevolkingsgroei - Het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot (binnenlands migratieoverschot en migratieoverschot) plus het saldo van de administratieve correcties en de overige correcties.

Bevolkingsgroei, relatief - Bevolkingsgroei per duizend van de beginbevolking op 1 januari 2008.

Binnenlands migratieoverschot - Het aantal gevestigde personen uit een andere gemeente binnen Nederland min het aantal vertrokken personen naar een andere gemeente binnen Nederland.

Binnenlands migratieoverschot, relatief - Binnenlands migratieoverschot per duizend van de gemiddelde bevolking.

Demografische druk - De verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Eenpersoonshuishoudens - Een persoon die alleen in een woonruimte woont en zelf in de dagelijkse behoeften voorziet.

Emigratie - Vertrek van personen naar het buitenland plus de administratief afgevoerde personen uit de gemeentelijke bevolkingsregisters min de administratief opgenomen personen in de gemeentelijke bevolkingsregisters.

Geboorte - Het aantal levendgeborenen van 1 januari 2008 tot en met 31 december 2008. Levendgeborenen zijn kinderen die na de geboorte enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Elke levendgeborene is geteld naar de woongemeente van de geborene en dus niet naar de gemeente waar de geboorte heeft plaatsgevonden.

Geboorteoverschot - Het aantal levendgeborenen min het aantal sterfgevallen. Ook wel: natuurlijke bevolkingsgroei.

Geboorteoverschot, relatief - Geboorteoverschot per duizend van de gemiddelde bevolking in 2008.

Gehuwd - Burgerlijke staat die ontstaat na sluiting van een huwelijk of het aangaan van een geregistreerd partnerschap. Inclusief personen die gescheiden zijn van tafel en bed, want zij blijven formeel gehuwd.

Gemiddeld aantal inwoners - De helft van de geregistreerde bevolking op 1 januari plus de helft van de geregistreerde bevolking op 31 december.

Gemiddelde huishoudensgrootte - Het aantal in particuliere huishoudens levende personen gedeeld door het aantal particuliere huishoudens.

Gescheiden - Burgerlijke staat die ontstaat na ontbinding van een huwelijk door echtscheiding of na ontbinding van een geregistreerd partnerschap anders dan door het overlijden van de partner. Behalve personen die gescheiden zijn van tafel en bed, want zij blijven formeel gehuwd.

Groene druk - De verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Grijze druk - De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Herkomstgroepering - Kenmerk dat weergeeft met welk land een persoon een feitelijke verwantschap heeft, gegeven het geboorteland van de ouders of van zichzelf. Dit kenmerk maakt onderscheid tussen autochtoon en allochtoon. Binnen de allochtonen is er een onderscheid gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Dit onderscheid is ingegeven door de grote verschillen in sociaal-economische en culturele situatie. Binnen de groep niet-westerse allochtonen worden de vier grote doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid onderscheiden, te weten de herkomstlanden Turkije, Marokko, Suriname en Nederlandse Antillen/Aruba.

Immigratie - Vestiging in Nederland vanuit het buitenland.

Inwoners naar stedelijkheidsklasse - Inwoners naar stedelijkheid op 1 januari afgerond op tientallen. De som van de afgeronde getallen is hierdoor niet altijd gelijk aan de afgeronde som. Stedelijkheid is een maat voor de concentratie van menselijke activiteiten (zoals wonen, werken, schoolgaan, winkelen en uitgaan) en is gebaseerd op de gemiddelde omgevingsadressendichtheid (OAD). Voor de berekening van de gemiddelde OAD wordt eerst voor ieder adres de OAD vastgesteld. Dat is het aantal adressen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom een adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel. De OAD wordt uitgedrukt in adressen per vierkante kilometer. Daarna is het gemiddelde berekend van de omgevingsadressendichtheid van alle afzonderlijke adressen binnen het beschouwde gebied (bijvoorbeeld een gemeente of provincie).

De hier gebruikte OAD komt overeen met de definitieve OAD in de StatLinepublicatie Maatstaven Financiële-verhoudingswet (Fvw). De definitieve OAD wordt gebruikt voor de vaststelling van de definitieve uitkering voor het Gemeentefonds, dus inclusief gemeentelijke herindelingen, grens-correcties, sloop en nieuwe adressen.

Voor de berekening van het aantal inwoners naar stedelijkheidsklasse wordt per vierkant van 500 bij 500 m aan de hand van de gemiddelde OAD van dat vierkant de stedelijkheidsklasse bepaald en het aantal inwoners binnen dat vierkant. Vervolgens zijn alle inwoners binnen het beschouwde gebied over de vierkanten heen samengeteld per categorie van de stedelijkheidsklasse. Er zijn vijf klassen onderscheiden.

Inwoners matig stedelijk gebied - Inwoners van een gebied met een gemiddelde OAD groter of gelijk aan 1 000 en kleiner dan 1 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners niet stedelijk gebied - Inwoners van een gebied met een gemiddelde OAD kleiner dan 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners op 1 januari - De geregistreerde bevolking van Nederland op 1 januari.

Inwoners op 31 december - De geregistreerde bevolking van Nederland op 31 december. Dit inwonertal wordt verkregen door het inwonertal op 1 januari te vermeerderen met de bevolkingsgroei over het jaar, het saldo van administratieve correcties en de overige correcties.

Inwoners sterk stedelijk gebied - Inwoners van een gebied met een gemiddelde OAD groter of gelijk aan 1 500 en kleiner dan 2 500 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners weinig stedelijk gebied - Inwoners van een gebied met een gemiddelde OAD groter of gelijk aan 500 en kleiner dan 1 000 adressen per vierkante kilometer.

Inwoners zeer sterk stedelijk gebied - Inwoners van een gebied met een gemiddelde OAD groter of gelijk aan 2 500 adressen per vierkante kilometer.

Marokko - Allochtonen met als herkomstgroepering Marokko, Ifni, Spaanse Sahara of Westelijke Sahara.

Migratieoverschot - Het aantal in Nederland gevestigde personen min het aantal uit Nederland vertrokken personen inclusief het saldo van de administratieve correcties (administratieve opnemingen min administratieve afvoeringen).

Migratieoverschot, relatief - Migratieoverschot per duizend van de gemiddelde bevolking in het waarnemingsjaar.

Nederlandse Antillen/Aruba - Allochtonen met als herkomstgroepering de tot het Nederlandse koninkrijk behorende eilanden Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten of Aruba.

Niet-westerse allochtonen - Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en -culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin. De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (1e generatie) of dat van de moeder (2e generatie), tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader.

Ongehuwd - Burgerlijke staat die aangeeft dat een persoon nog nooit een huwelijk heeft gesloten of een geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Particuliere huishoudens - Particuliere huishoudens bestaan uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte zijn gehuisvest en zelf in hun dagelijks onderhoud voorzien. Naast eenpersoonshuishoudens onderscheiden we meerpersoonshuishoudens (niet-gehuwde paren met en zonder kinderen, echtparen met en zonder kinderen, eenouderhuishoudens en overige huishoudens).

Vertrek - Vertrokken uit de gemeente naar een andere gemeente binnen Nederland.

Verweduwd - Burgerlijke staat die ontstaat na ontbinding van een huwelijk of geregistreerd partnerschap door overlijden van de partner.

Vestiging - Gevestigd in de gemeente komend uit een andere gemeente binnen Nederland.

Westerse allochtonen - Allochtonen met als herkomstgroepering een van de landen in de wereld-delen Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan.

Hoofdstuk 2 Bouwen en wonen

Capaciteit bijzondere woongebouwen - Het aantal plaatsen dat aanwezig is in een gebouwen-complex, gebouw of deel van een gebouw, dat volgens de bouw of verbouw bestemd is voor permanente bewoning door een verzameling van personen, waarvan de huishoudelijke verzorging bedrijfsmatig wordt uitgevoerd (institutioneel huishouden).

Eengezinswoning - Elke woning die tevens een geheel pand vormt. Hieronder vallen niet alleen de vrijstaande woningen, maar ook aangebouwde woningen zoals twee onder één kap gebouwde hele huizen, boerderijen met woning en voorts alle eengezinsrijshuizen.

Gemiddelde woningwaarde - Voor de bepaling van de gemiddelde woningwaarde is niet gebruik gemaakt van alle WOZ-objecten die als woning zijn getypeerd. De wet Waardering Onroerende

Zaken (WOZ) onderscheidt drie categorieën woningen. Globaal kunnen deze worden omschreven als woningen dienend tot hoofdverblijf, woningen met praktijkruimte en recreatiewoningen en overige woningen. Deze laatste categorie omvat naast recreatiewoningen onder meer garageboxen. Om een zo zuiver mogelijk beeld van de woningmarkt te geven is deze categorie buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de gemiddelde woningwaarde. Daarnaast is van belang op te merken dat boerderijen en andere onroerende goederen waarin wel wordt gewoond, maar die in hoofdzaak worden gebruikt voor niet-woondoeleinden (bijvoorbeeld een winkel met bovenwoning), tot de niet-woningen zijn gerekend. Waardepeildatum 1-1-2009.

Nieuwbouwwoningen - Aantal gereedgekomen woningen als gevolg van nieuwbouw.

Recreatiewoningen - Totaal aantal recreatiewoningen per 1 januari. Een recreatiewoning voldoet aan alle criteria die gelden voor woningen. Een recreatiewoning hoeft niet geschikt te zijn voor bewoning gedurende het gehele jaar. Daarnaast geldt dat de woning of voor vakantiedoeleinden is bestemd of gelegen is op een officieel voor recreatie aangewezen terrein.

Saldo vermeerdering woningen - Per duizend woningen op 1 januari. Het saldo vermeerdering betreft het verschil tussen het aantal woningen dat aan de voorraad is toegevoegd en het aantal dat aan de voorraad is onttrokken. Toevoeging door nieuwbouw en andere redenen zoals woningsplitsing of verbouw van kantoor tot woning. Onttrekking door brand, afbraak, sloop, verbouw, onbewoonbaarverklaring, verandering van bestemming en andere redenen. De berekening van het saldo is inclusief administratieve correcties.

Voorraad woningen - Het aantal woningen op 1 januari. Een woning is een gebouw, of deel van een gebouw, dat bestemd is voor permanente bewoning door één particulier huishouden.

Voorraad wooneenheden - Totaal aantal wooneenheden per 1 januari. Een wooneenheid is een deel van een tot bewoning bestemd gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, blijvend is bestemd voor permanente bewoning door een particulier huishouden. Bovendien voldoet het aan alle criteria die van toepassing zijn op woningen, met uitzondering van het volgende criterium: het tot bewoning bestemde gebouw dient te beschikken over een toilet en over een keukeninrichting die is bestemd voor de bereiding van complete maaltijden. Ter compensatie hiervoor dient het gebouw waarin de wooneenheid is gelegen, te beschikken over een (gemeenschappelijk) toilet en/of over een (gemeenschappelijke) keukeninrichting die is bestemd voor de bereiding van complete maaltijden.

Waarde onroerende zaken - Sinds 1 januari 1995 is de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) van kracht. Deze wet verplicht gemeenten al het onroerend goed binnen de gemeentegrenzen periodiek te taxeren en de aldus vastgestelde WOZ-waarde te gebruiken bij het bepalen van de gemeentelijke aanslag Onroerende Zaak Belastingen (OZB). Verder dienen de gemeenten de individuele WOZ-waarden te leveren aan de Belastingdienst en de Waterschappen ten behoeve van de heffing van de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting en de waterschapsomslagen. Het CBS publiceert jaarlijks die cijfers: de voorlopige, nader voorlopige en definitieve. Voor de voorlopige en nader voorlopige cijfers vormen de waarden volgens de oorspronkelijke WOZ-beschikking het uitgangspunt. Hierbij zijn wijzigingen als gevolg van bezwaar en beroep niet in de cijfers verwerkt. Bij de definitieve cijfers is dat zoveel mogelijk wel gedaan.

Waarde van WOZ-objecten niet-woningen - De niet-woningen zijn de overige onroerend goed zaken waarin in hoofdzaak bedrijfsmatige activiteiten worden uitgevoerd. De niet-woningen worden in vier groepen onderscheiden:

1. Boerderij.
 2. Niet-woning deels in gebruik als woning.
 3. Niet-woning: een onroerende zaak die geheel wordt gebruikt voor andere dan woondoeleinden; onroerende zaken waar het wonen is gecombineerd met andere functies (hotels, pensions, verpleeghuizen, gevangenissen). Dit betreft alle objecten voor bedrijfsmatige activiteiten zoals kantoren, winkels en bedrijfsruimten, maar ook bijzondere gebouwen die een niet bedrijfsmatig gebruik hebben (scholen, ziekenhuizen). Een object behoort alleen tot deze categorie, wanneer geen enkel deel van het object voor woondoeleinden wordt gebruikt. Zodra wel gewoond wordt in het object, wordt het object ingedeeld in de categorie niet-woning deels in gebruik als woning.
 4. Terrein: ongebouwde, onroerende zaken zoals cultuurgrond, parken, sportvelden, bouwgrond (waar nog geen bouwactiviteiten zijn verricht).
- Waardepeildatum 1-1-2009.

Waarde van WOZ-objecten woningen - Tot de woningen behoren die onroerende zaken die in hoofdzaak worden gebruikt voor woondoeleinden en die onroerende zaken waarvan het gebruik volledig dienstbaar is aan woondoeleinden. Objecten in aanbouw of leegstaande objecten met de bestemming woondoeleinden zijn ook woningen. Tot de woningen behoren de volgende drie klassen:

1. Woning dienend tot hoofdverblijf.
 2. Woning met praktijkruimte;
 3. Recreatie-woningen en overige woningen.
- Waardepeildatum 1-1-2009.

Woningen naar eigendom - Door een koppeling tussen het Woningregister (WRG) en het WOZ-register met een aanvulling uit het woningbestand van het Kadaster en de jaarbestanden van de Woningstatistiek is een nieuw bronbestand ontstaan waaruit informatie over huur- en koopwoningen wordt samengesteld.

Hoofdstuk 3 Bedrijven

Baan - Een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een economische

eenheid waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waartegen een (financiële) beloning staat.

Bedrijf - De feitelijke transactor in het productieproces gekenmerkt door zelfstandigheid ten aanzien van de beslissingen over dat proces en door het aanbieden van zijn producten aan derden. Uit deze definitie en vooral uit het element zelfstandigheid volgt dat een bedrijf meer dan één vestiging kan omvatten, maar ook meer dan één juridische eenheid. Dit is het geval wanneer de afzonderlijke vestigingen of juridische eenheden niet zelfstandig opereren. Andersom komt het voor dat binnen een juridische eenheid verschillende onderdelen te onderscheiden zijn die wat betreft de productie zelfstandig opereren. Deze vormen dan op grond van de definitie evenzoveel bedrijven. Dit laatste doet zich vooral voor bij grotere concerns met uiteenlopende activiteiten. Wanneer een aldus gedefinieerde eenheid zich uitstrekt over verschillende landen wordt omwille van de nationale statistiek het Nederlandse deel als een geheel bedrijf beschouwd.

Bedrijfsvestiging - zie *vestiging*.

Bruto binnenlands product - De volumeontwikkeling van het bruto binnenlands product is de maatstaf voor de economische groei. Het bruto binnenlands product (bbp) is het eindresultaat van de productieve activiteiten van de ingezeten productie-eenheden. Het is gelijk aan de toegevoegde waarde tegen basisprijzen van alle bedrijfsklassen samen, aangevuld met enkele transacties die niet naar bedrijfsklassen worden verdeeld. De toegevoegde waarde (basisprijzen) per bedrijfsklasse is gelijk aan het verschil tussen de productie (basisprijzen) en het intermediair verbruik (aankopprijzen). De onverdeelde transacties betreffen het saldo van productgebonden belastingen en subsidies en het verschil toegerekende en afgedragen btw (belasting over de toegevoegde waarde). Het bbp is ook gelijk aan de waarde van het in Nederland gevormde inkomen.

Investerings - Investerings zijn de uitgaven aan materiële vaste activa. Hieronder vallen de aankopen van nieuwe en tweedehands materiële vaste activa, die in het verslagjaar bedrijfsklaar ter beschikking kwamen en langer dan een jaar worden gebruikt. De materiële vaste activa zijn verkregen in eigendom, door koop, huurkoop, financial lease of door vervaardiging in eigen bedrijf. Dus deze post is exclusief operational lease.

Materiële vaste activa - Geproduceerde materiële activa die langer dan een jaar in het productieproces worden gebruikt. Materiële activa zijn bijv. gebouwen, woningen, machines, vervoermiddelen en dergelijke, immateriële activa betreft bijv. software.

Opheffing - Bij opheffing van vestigingen gaat het om beëindiging van één vestiging zonder dat daarbij sprake is van een voortzetting van een belangrijk deel van de activiteiten door een andere vestiging.

Oprichting - Een oprichting is het ontstaan van een nieuwe vestiging. Het is van belang dat de vestiging nieuw is. De voortzetting van één of meer bestaande vestigingen is geen oprichting. Niet als oprichting worden beschouwd: samenvoeging of ontstaan als gevolg van uiteenvallen, overname of verzelfstandiging van een deel van een vestiging, naamswijziging, rechtsvormwijziging, eigenaarswisseling, geleidelijke activiteitenwijziging en verhuizing met behoud van afzetmarkt. Nieuwe vestigingen van bestaande bedrijven worden ook niet meegenomen als oprichting.

Saldo - Het aantal oprichtingen minus het aantal opheffingen.

Sector, Branche - Sectoren, bedrijfstakken en branches zijn gangbare termen voor groepen van bedrijven ingedeeld naar voornaamste activiteit. Het CBS hanteert voor de indeling van bedrijven naar voornaamste activiteit de zogenoemde Standaard Bedrijfsindeling (SBI). De SBI is een hiërarchische indeling van economische activiteiten. De SBI is gebaseerd op de indeling van de Europese Unie (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne, afgekort: NACE) en op die van de Verenigde Naties (International Standard Classification of All Economic Activities, afgekort: ISIC).

Landbouw - Landbouw, bosbouw en visserij, SBI-sectie A.

Nijverheid - Samenvoeging van de SBI-secties B tot en met F, daardoor omvattend:

- Winning van delfstoffen;
- Industrie;
- Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht;
- Winning en distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering;
- Bouwnijverheid.

Commerciële dienstverlening - Samenvoeging van de SBI-secties G t/m N en omvat detailhandel, groothandel, transport, horeca en zakelijke dienstverlening:

- Detailhandel: De verkoop van niet-zelfvervaardigde goederen, zowel nieuw als tweedehands, aan consumenten (niet bedrijfsmatige gebruikers), SBI afdeling 45 en 47.
- Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen), SBI afdeling 46.
- Transport: Omvat vervoer en opslag waaronder vervoer over land; vervoer over water; luchtvaart; opslag en dienstverlening voor vervoer; post en koeriersdiensten, SBI-sectie H.
- Horeca: Het verstrekken van logies en/of bereide maaltijden, snacks en dranken aan gasten voor onmiddellijke consumptie, SBI-sectie I.
- Zakelijke dienstverlening - Samenvoeging van de SBI-secties J, K, L, M en N en omvat Informatie en communicatie, Financiële instellingen, Verhuur van en handel in onroerend goed, Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening en Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening.

Niet-commerciële dienstverlening - Dienstverlening niet gericht op het maken van winst, samenvoeging van de SBI-secties O t/m U, daardoor omvattend:

- Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen;
- Onderwijs;
- Gezondheids- en welzijnszorg;
- Cultuur, sport en recreatie;

- Overige dienstverlening;
- Huishoudens als werkgever;
- Extraterritoriale lichamen en organisaties.

Vestiging - Elke afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor de uitoefening van de activiteiten. Iedere onderneming bestaat uit tenminste één vestiging. Meerdere vestigingen op dezelfde postcode worden geteld als een enkele vestiging. Het begrip bedrijfsvestiging wordt als synoniem gebruikt.

Vestigingsdichtheid - Totaal aantal vestigingen op 1 januari per vierkante kilometer land.

Werkzame personen - Alle personen die een baan hebben bij een in Nederland gevestigd bedrijf of bij een particulier huishouden in Nederland. Tot de werkzame personen behoren alle personen die betaalde arbeid verrichten, ook al is het maar voor één of enkele uren per week, ook als zij:

- arbeid verrichten die op zichzelf genomen legaal is, maar waarvan de beloning aan de registratie door fiscus of sociale zekerheidsautoriteiten wordt onttrokken ('zwarte arbeid');
- tijdelijk geen arbeid verrichten, maar wel doorbetaald krijgen (bijvoorbeeld bij ziekte of vorstverlet);
- tijdelijk onbetaald verlof hebben opgenomen.

Werkzame personen kunnen worden onderscheiden in werknemers en zelfstandigen. Ze kunnen woonachtig zijn in Nederland, maar ook in het buitenland. In deze tabel wordt het gemiddeld aantal werkzame personen over de verslag periode gegeven.

Hoofdstuk 4 Onderwijs

Basisonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet Primair Onderwijs (WPO). Het reguliere basisonderwijs is bedoeld voor kinderen van 4-12 jaar.

Beroepsbegeleidende leerweg - Een van de twee manieren waarop een mbo-opleiding in het kader van de WEB (Wet Educatie en Beroepsopleiding) kan worden gevolgd. Bij deze leerweg wordt meer dan 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). De bbl is uitsluitend toegankelijk voor personen van 16 jaar en ouder. Deze leerweg is te vergelijken met het vroegere leerlingwezen. De cijfers gaan over de deelnemers die in het studiejaar in de betreffende gemeente dan wel regio wonen.

Beroepsopleidende leerweg - Een van de twee manieren waarop een mbo-opleiding in het kader van de WEB (Wet Educatie en Beroepsopleiding) kan worden gevolgd. Hierbij wordt 20 tot 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan een stage in de praktijk van een bedrijf of instelling. De opleidingen kunnen als voltijd- en/of als deeltijdonderwijs worden aangeboden. Het betreft hier vol- en deeltijdonderwijs. De cijfers gaan over de deelnemers die in het studiejaar in de betreffende gemeente dan wel regio wonen.

Hoger onderwijs - Hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs, waarin de studenten, die voor beide onderwijssoorten zijn ingeschreven slechts eenmaal zijn geteld. De cijfers gaan over de studenten die in het studiejaar in de betreffende gemeente dan wel regio wonen.

Speciaal basisonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet primair onderwijs (WPO). Het speciaal basisonderwijs is bedoeld voor kinderen die meer hulp behoeven bij de opvoeding en het leren dan het reguliere basisonderwijs kan bieden. Vergeleken met scholen voor basisonderwijs hebben scholen voor speciaal basisonderwijs kleinere groepen leerlingen en beschikken ze over meer deskundigen om de leerlingen met leer- en gedragsproblemen te begeleiden.

Speciale scholen - Speciale scholen zijn bedoeld voor basis- en voortgezet onderwijs aan zeer moeilijk lerende of opvoedbare kinderen, dove en slechthorende kinderen, visueel gehandicapte kinderen en langdurig zieken. De leerlingen kunnen op deze scholen blijven totdat ze 20 jaar zijn.

Voortgezet onderwijs - Het voortgezet onderwijs bij de geslaagden omvat vwo, havo, vmbo inclusief vanaf 2005 de vmbo-afdelingen van de Agrarische Opleidingscentra (AOC), leerwegondersteunend onderwijs (lwoo). Het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo), het praktijkonderwijs, de Engelse Stroom (onder havo) en het Internationaal Baccalaureaat (onder vwo) zijn buiten beschouwing gelaten. De cijfers gaan over de leerlingen die in het studiejaar in de betreffende gemeente dan wel regio wonen.

Hoofdstuk 5 Inkomen en sociale zekerheid

Gemiddeld besteedbaar inkomen - Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie voor ex-partner) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting.

Gestandaardiseerd inkomen - Om inkomens van particuliere huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken wordt het inkomen gestandaardiseerd. Hiertoe wordt het besteedbare huishoudensinkomen gedeeld door een equivalentiefactor. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Hierbij is de CBS-equivalentieschaal gebruikt, waarbij het eenpersoonshuishouden als standaardhuishouden is gekozen en de equivalentiefactor 1 is. De CBS-equivalentieschaal voegt hieraan 0,38 toe voor de volgende meerderjarige. Per minderjarig kind wordt de factor afhankelijk van leeftijd en rangorde van het kind opgehoogd met een waarde tussen 0,15 en 0,30.

Een alleenstaande met een besteedbaar inkomen van 10 duizend euro en een echtpaar met een besteedbaar inkomen van 13,8 duizend euro bevinden zich dus op een even hoog welvaartsniveau,

want na standaardisatie bedraagt het inkomen in beide situaties 10 duizend euro. Het huishoudensinkomen gedeeld door de som van de gewichten van de afzonderlijke huishoudensleden is het gestandaardiseerde huishoudensinkomen. Het gestandaardiseerde inkomen wordt ook wel het koopkrachtinkomen genoemd. Het koopkrachtinkomen geeft niet het geldbedrag aan dat een huishouden besteden kan, maar geeft aan op welk welvaartsniveau de huishoudensleden zich bevinden, waarbij een eenpersoonshuishouden als standaardhuishouden gehanteerd wordt.

Inkomen tot 105% sociaal minimum - Om te kunnen beoordelen hoe het besteedbaar inkomen van een huishouden zich verhoudt tot het sociale minimum, moet aan de hand van de regelgeving worden vastgesteld welke norm voor het desbetreffende huishouden van toepassing is. De norm voor een (echt)paar met uitsluitend minderjarige kinderen, bijvoorbeeld, is gelijkgesteld aan de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) Kinderbijslag. Bij 65-plussers is het bedrag aan AOW (uitkering in het kader van de algemene ouderdomswet) als norm gekozen.

Personen 15 jaar of ouder met 52 weken inkomen - Personen die het gehele jaar inkomen hebben, worden tot de categorie met 52 weken inkomen gerekend. De categorie zelfstandigen behoort ook tot deze groep. Personen die in het onderzoeksjaar gedurende korte tijd of over een onbekende periode inkomen hebben, worden samengeteld in de groep minder dan 52 weken inkomen. Studenten, dat wil zeggen personen met een studiebeurs in het kader van de Wet Studiefinanciering, worden altijd tot deze groep gerekend, ook al hebben zij het gehele jaar een baan. Uitzondering op deze algemene regel vormen de studenten die naast hun studiebeurs ook nog winst uit onderneming hebben. Zij worden altijd ingedeeld bij de categorie 52 weken inkomen. Personen die uitsluitend kinderbijslag, individuele huursubsidie en/of tegemoetkoming studiekosten ontvangen, worden bij de groep 52 weken inkomen buiten beschouwing gelaten. Vanuit het grondmateriaal is het niet mogelijk om de groep parttime werkers van de fulltimers te onderscheiden. Hierdoor zullen ook bij de personen met 52 weken inkomen lage inkomens voorkomen.

Personen met een AO-uitkering - Personen die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen. De volgende wetten hebben betrekking op arbeidsongeschiktheid:

- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO): Wet die als doel heeft om personen in loondienst te verzekeren van een loonvervangende uitkering bij langdurige arbeidsongeschiktheid.
- Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ): Een verplichte verzekering voor zelfstandigen, beroepsbeoefenaren, directeuren-groootaandeelhouders en meewerkende echtgenoten tegen de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid. De WAZ is met ingang van 1 augustus 2004 geblokkeerd.
- Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong): Wettelijke voorziening in de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid van mensen die geen aanspraak kunnen maken op de WAO/WIA omdat er geen arbeidsverleden is opgebouwd. Dit zijn mensen die arbeidsongeschikt zijn voor de dag dat zij 17 jaar worden of na hun 17e jaar arbeidsongeschikt worden én een opleiding of studie volgen.
- Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (wet Wajong): Met ingang van 1 januari 2010 is de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong) in werking getreden. In tegenstelling tot de 'oude' Wajong hebben jongeren met een ziekte of handicap in de eerste plaats recht op hulp bij het vinden en houden van werk. Daaraan gekoppeld kunnen ze een inkomensondersteuning krijgen. De 'oude' Wajong blijft gelden voor jongeren die voor 1 januari 2010 een uitkering hebben aangevraagd.
- Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA): De wet geeft werknemers die na een wachttijd van twee jaar nog minstens 35 procent arbeidsongeschikt zijn, recht op een uitkering. De wet is zo opgezet dat een persoon gestimuleerd wordt om naar vermogen te werken. De WIA kent twee regelingen: de regeling inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) en de regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA). De IVA regelt een loonvervangende uitkering voor werknemers die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. De WGA regelt een aanvulling op het met arbeid verdiende inkomen of een minimumuitkering als men niet of onvoldoende werkt.

Personen met een bijstandsuitkering - Personen die een uitkering ontvangen op grond van een bijstands(gereleerde) wet. De volgende wetten hebben betrekking op bijstand:

- Wet werk en bijstand (WWB): Wettelijke sociale voorziening die op 1 januari 2004 in werking is getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (Abw), de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en Doorstroombanen (ID-banen).
- Algemene bijstandswet (Abw): Tot 1 januari 2004 bestaande wettelijke sociale voorziening die als doel heeft om financiële bijstand te verlenen aan personen die niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. De Abw is per 1 januari 2004 vervangen door de Wet werk en bijstand (WWB). In het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel gaat het om een laatste (aanvullende) voorziening.
- Wet investeren in jongeren (WIJ, vanaf 1 oktober 2009): De Wet investeren in jongeren beoogt dat jongeren werken en/of een opleiding volgen. Als een jongere tot 27 jaar een aanvraag doet voor bijstand is de gemeente verplicht de aanvrager een aanbod te doen voor werk of scholing of een combinatie van beide. Jongeren die niet op het aanbod ingaan, ontvangen ook geen uitkering. Wordt het werkleeraanbod geaccepteerd, dan ontstaat het recht op een inkomen dat vergelijkbaar is met een WWB-uitkering.
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW): De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere werkloze werknemers, van wie het recht op uitkering op grond van de Werkloosheidswet is geëindigd. De wet is in werking getreden met ingang van 1 januari 1987 en is ingrijpend gewijzigd met ingang van 1 januari 1996.
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ): De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere gewezen zelfstandigen, van wie het inkomen duurzaam minder bedraagt dan het sociaal minimum en die als gevolg daarvan het bedrijf of beroep hebben beëindigd. De wet is in werking getreden met

ingang van 1 januari 1987 en is ingrijpend gewijzigd met ingang van 1 januari 1996.

- **Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz):** Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) is ingesteld om een zelfstandige tijdelijk een uitkering te verstrekken totdat hij weer in zijn eigen levensbehoeften kan voorzien. Degenen die in aanmerking komen voor het Bbz zijn gevestigde zelfstandigen die tijdelijk in financiële problemen verkeren, of startende zelfstandigen. Daarnaast biedt het Bbz ook hulp aan oudere zelfstandigen met een niet-levensvatbaar bedrijf of hulp wanneer zelfstandigen hun bedrijf willen beëindigen.

- **Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK):** Doel van de wet is kunstenaars bij aanvang en/of tijdens terugval in inkomsten financieel te ondersteunen voor maximaal vier jaar, vallend binnen een periode van tien jaar. Alle personen die getoetst worden als scheppende, uitvoerende en toegepast werkende kunstenaar en (nog) niet in eigen behoefte kunnen voorzien, kunnen aanspraak maken op een WWIK-uitkering.

Personen met een Wajong-uitkering - Het aantal personen dat een uitkering ontvangt op grond van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (wet Wajong) of de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong). De Wajong is een wettelijke voorziening in de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid van mensen die geen aanspraak kunnen maken op de WAO/WIA omdat er geen arbeidsverleden is opgebouwd. Dit zijn mensen die arbeidsongeschikt zijn voor de dag dat zij 17 jaar worden of na hun 17e jaar arbeidsongeschikt worden én een opleiding/studie volgen. Met ingang van 1 januari 2010 is de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong) in werking getreden. In tegenstelling tot de 'oude' Wajong hebben jongeren met een ziekte of handicap in de eerste plaats recht op hulp bij het vinden en houden van werk. Daaraan gekoppeld kunnen ze een inkomensondersteuning krijgen. De 'oude' Wajong blijft gelden voor jongeren die voor 1 januari 2010 een uitkering hebben aangevraagd.

Personen met een WAO-uitkering - Het aantal personen dat een uitkering ontvangt op grond van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO). De WAO heeft als doel personen in loondienst te verzekeren van een loonvervangende uitkering bij langdurige arbeidsongeschiktheid.

Personen met een WW-uitkering - Het aantal personen dat een uitkering ontvangt op grond van de Werkloosheidswet (WW). De wet heeft tot doel werknemers te verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. De wet voorziet in een uitkering die gerelateerd is aan het laatstverdiende inkomen uit dienstbetrekking. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de verzekerde. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) beoordeelt of men voor een WW-uitkering in aanmerking komt.

Hoofdstuk 6 Voorzieningen

Afstand - De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde voorziening, berekend over de weg. De afstand is berekend over verharde, door auto's te gebruiken wegen, dus niet over fiets- en voetpaden. Overtochten via veerboten zijn hierbij inbegrepen. Verbindingen via het buitenland worden echter niet meegenomen. Ook wordt er geen rekening gehouden met éénrichtingsverkeer en overige inrijverboden, behalve bij rijks- en provinciale wegen.

Cafés en dergelijke - Café, koffiehuis, coffeeshop, discotheek, seks/nachtclub en partycentrum.

Cafetaria's en dergelijke - Fastfoodrestaurant, grillroom/shoarmazaak, lunchroom, pannenkoeken-huis en ijsalon.

Restaurants - Restaurant, café-restaurant en afhaal/thuisbezorging

Hoofdstuk 7 Bodemgebruik, landbouw en milieu

Agrarisch terrein - Terrein in gebruik voor glastuinbouw, of als grasland, tuinland, bouwland of boomgaard.

Bebouwd terrein - Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen.

Bevolkingsdichtheid - Aantal inwoners op 1 januari per vierkante kilometer land.

Bos en open natuurlijk terrein - Terrein in gebruik als bos, als droog of als nat open natuurlijk terrein.

Dunne mest - Alle rundveemest (uitgezonderd de mestproductie in de stal van vleeskoeien), de weidemest van schapen, paarden en pony's, alle varkensmest en de mest van leghennen in een stalsysteem met dunne mest.

Fosfaatuitscheiding - De uitgescheiden hoeveelheid fosfaat (als P2O5). Er zijn bij fosfaat geen gasvormige verliezen. De hoeveelheid uitgescheiden fosfaat is dus gelijk aan de hoeveelheid fosfaat in de mest na bewaring en bij aanwending.

Kali-uitscheiding - De uitgescheiden hoeveelheid kali (als K2O). Er zijn bij kali geen gasvormige verliezen. De hoeveelheid uitgescheiden kali is dus gelijk aan de hoeveelheid kali in de mest na bewaring en bij aanwending.

Mineralen per ha cultuurgrond - De mineralen-uitscheidingsfactoren per hectare cultuurgrond zijn berekend met behulp van de totale cultuurgrond exclusief braakland (natuurbraak en groenbraak) en snel groeiend hout.

Omgevingsadressendichtheid - De omgevingsadressendichtheid (OAD) van een gebied wordt bepaald door eerst voor ieder adres het aantal adressen vast te stellen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom een adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel. Daarna is het gemiddelde berekend van de OAD van alle afzonderlijke adressen binnen het beschouwde gebied

(bijvoorbeeld een gemeente of provincie). De OAD wordt uitgedrukt in adressen per km² en beoogt de mate van concentratie van menselijke activiteiten (zoals wonen, werken, schoolgaan, winkelen en uitgaan) weer te geven. Bij de berekening van de OAD is rekening gehouden met gemeentelijke herindelingen, grenscorrecties en sloop.

Oppervlakte binnenwater - Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloe- en/of slibveld, alsmede spaarbekkens.

Oppervlakte buitenwater - Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van water onderhevig aan getijden.

Oppervlakte cultuurgrond - Cultuurgrond is grond die, blijvend dan wel tijdelijk, deel uitmaakt van het bedrijf, en in hoofdzaak bestemd is voor het voortbrengen van landbouwproducten (akkerbouw, tuinbouw, veehouderij), met inbegrip van braakland en (tijdelijk) grasland. Omvat akkerbouw, tuinbouw open grond, tuinbouw onder glas, grasland en voedergewassen.

Oppervlakte land - Totale oppervlakte land volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden en dergelijke zijn tot land gerekend.

Oppervlakte totaal - De totale oppervlakte is berekend uit digitale bestanden van de gemeentegrenzen welke worden samengesteld door de Topografische Dienst. De onderverdeling in land en water is berekend op grond van de meest recente gegevens afkomstig uit de statistiek van het Bodemgebruik (ook wel bodemstatistiek). De cijfers over het bodemgebruik liggen voor drie of vier jaar vast.

Oppervlakte water - Totale oppervlakte binnen- en buitenwater volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden en dergelijke zijn tot land gerekend.

Overig vee - Schapen, paarden en pony's, geiten, konijnen, edelpelsdieren en pluimvee exclusief kippen.

Recreatieterrein - Terrein bestemd voor recreatief gebruik.

Rundvee - Jongvee, melk- en kalfkoeien, zoogkoeien en vlees- en weidekoeien, fok-stieren en kalveren.

Semi-bebouwd terrein - Terrein met een zekere mate van verharding dat niet in gebruik is als verkeersterrein of bebouwd terrein.

Stedelijkheidsgraad - Op grond van de omgevingsadressendichtheid kan aan een regio een stedelijkheidsklasse worden toegekend. De volgende klassenindeling is gehanteerd:

- 1: zeer sterk stedelijk $\geq 2\,500$ adressen per km²
- 2: sterk stedelijk 1 500 - 2 500 adressen per km²
- 3: matig stedelijk 1 000 - 1 500 adressen per km²
- 4: weinig stedelijk 500 - 1 000 adressen per km²
- 5: niet stedelijk < 500 adressen per km²

Stikstofuitscheiding - De uitgescheiden hoeveelheid stikstof en stikstofverbindingen (als N-totaal), dus inclusief de gasvormige stikstofverbindingen (NH₃, N₂, NO, N₂O) die vervluchten in de stal en tijdens opslag buiten de stal.

Varkens - Biggen, vleesvarkens en fokvarkens.

Vaste mest - De stalmest van vleeskoeien, schapen, geiten, paarden en pony's, de pluimveemest in stalsystemen met vaste mest en de mest van konijnen en pelsdieren.

Verkeersterrein - Terrein in gebruik voor spoor-, weg- en luchtverkeer.

Hoofdstuk 8 Geregistreeerde criminaliteit

Geregistreeerde misdrijven - De door de politie in processen-verbaal (van aangifte of ambtshalve opgemaakt) vastgelegde strafbare feiten. Alleen de misdrijven zijn geteld; overtredingen blijven hier buiten beschouwing.

Landelijke en stedelijke gemeente - Bij de indeling van gemeenten naar landelijk of stedelijk is uitgegaan van de zogeheten omgevingsadressendichtheid (OAD). Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid kleiner dan 1 000 zijn beschouwd als landelijk, gemeenten met een dichtheid van 1 500 of meer als stedelijk. De stedelijkheidsklasse 'matig stedelijk' (zie ook toelichting inwoners naar stedelijkheidsklasse in hoofdstuk 1) is buiten beschouwing gelaten. De indeling in landelijke en stedelijke gemeenten dekt dan ook niet alle gemeenten in Nederland.

Opgehelderde misdrijven - Misdrijven waarbij ten minste één verdachte bij de politie bekend is, ook al is deze voortvluchtig of ontkent hij/zij het strafbare feit te hebben gepleegd.

Opiumwet - De Opiumwet regelt de opsporing, vervolging en berechting van handelingen die te maken hebben met (verboden) drugsbezit en drugshandel. De wet maakt onderscheid tussen misdrijven en overtredingen. Op grond van de Opiumwet geldt een verbod op het bereiden, bewerken, verwerken, verkopen, afleveren, verstrekken, vervoeren of aanwezig hebben van middelen die genoemd worden op de zogeheten lijst I (harddrugs) en lijst II (softdrugs). Voorbeelden van de hier bedoelde stoffen zijn cocaïne, heroïne, methadon, morfine, opium en hennep. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op misdrijven.

Politieregio - Door de invoering in 1994 van de Politiewet 1993 is de politie in Nederland georgani-

seerd in 25 politieregio's. Tot dan was de politie verdeeld in 148 korpsen gemeentepolitie, het korps rijkspolitie en verschillende landelijke diensten. Naast de 25 regiokorpsen bestaat nog het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), dat de landelijke politietaken organiseert en de Koninklijke Marechaussee (Kmar), die belast is met specifieke (militaire) politietaken.

Verkeersmisdrijven - De Wegenverkeerswet 1994 is de basis voor de regelgeving van het wegverkeer in Nederland. In deze wet staat beschreven wat verkeersdelicten (misdrijf of overtreding) zijn. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op misdrijven. De meest voorkomende verkeersmisdrijven zijn rijden onder invloed en het doorrijden na een ongeval.

Vernieling en Openbare orde - Misdrijven, omschreven in artikel 131 t/m 151c, 157, 158, 177 t/m 182, 184 t/m 206, 350 t/m 352 Wetboek van Strafrecht. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie, het doen van een valse aangifte en mensensmokkel.

Hoofdstuk 9 Regionale indelingen 2010

Arrondissement - Aanduiding van de rechtsgebieden van de 19 rechtbanken. Elk arrondissement bestaat uit een aantal kantongebieden.

Brandweerregio - De indeling naar 25 brandweerregio's is afkomstig van het Ministerie van Binnenlandse zaken. De indeling wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de begrotingen van de brandweerregio's.

COROP-gebied - Indeling in 40 gebieden omstreeks 1970 ontworpen door de Coördinatie Commissie Regionaal OnderzoekProgramma, waaraan de indeling haar naam dankt.

COROP-plusgebied - Onderverdeling van de COROP-gebieden Utrecht, Overig Groot-Amsterdam, Agglomeratie 's-Gravenhage, Zuidoost-Zuid-Holland en Flevoland.

COROP-subgebied - Onderverdeling van de COROP-gebieden Groot-Amsterdam, Groot-Rijnmond en Noord-oost-Noord-Brabant.

Economisch-geografische gebied - Uit 1920 daterende economisch-geografische indeling in 129 gebieden.

GGD-regio - In 1990 door het toenmalige Ministerie van WVC vastgestelde indeling in samenwerkingsgebieden voor de gemeentelijke gezondheidsdiensten.

Grootstedelijke agglomeratie - Bij grootstedelijke agglomeraties gaat het om aaneengesloten gebieden met een stedelijke bebouwing. In totaal zijn 22 grootstedelijke agglomeraties onderscheiden.

Landbouwgebied - Herziene indeling in 66 gebieden, die in 1991 door de Adviescommissie Landbouwstatistiek is vastgesteld.

Landbouwgebied (groep) - Clustering van de 66 landbouwgebieden tot 14 groepen van landbouwgebieden.

Landsdeel - Indeling naar 4 landsdelen die wordt gevormd door een regionale groepering van provincies.

Politieregio - Indeling in 25 politieregio's welke in 1990 door het Ministerie van Justitie is ontworpen.

Provincie - Bestuurlijke onderverdeling van het Nederlands grondgebied die sinds het instellen van de provincie Flevoland per 1 januari 1986 12 bestuurlijke eenheden telt.

Ressort - Indeling van de rechtsgebieden van de 5 gerechtshoven. Elk ressort bestaat uit een aantal arrondissementen.

RPA-gebied - Voor arbeidsmarktinformatie zijn in 2002 door de Regionale Platforms Arbeidsmarkt 34 RPA-gebieden afgeleid uit de 131 werkgebieden van de Centra voor Werk en Inkomen (CWI).

Stadsgewest - Bestaat uit grootstedelijke agglomeratie en het omringende gebied dat geïntegreerd is op deze agglomeratie. De 22 stadsgewesten bevatten het grondgebied van de 22 grootstedelijke agglomeraties met het daarbij behorende "verzorgingsgebied".

Toeristengebied - In 1972 ontworpen indeling in 17 gebieden voor statistiek op het terrein van de toeristische dienstverlening en vrijetijdsbesteding.

Wgr-samenwerkingsgebied - Lokalisering van gemeenten per samenwerkingsgebied volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De opgenomen Wgr-indeling telt 42 gebieden.

Hoofdstuk 10 Wijk- en buurtstatistiek

Afstand tot kinderdagverblijf - De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde kinderdagverblijf, berekend over de weg. De gemiddelde afstand is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Afstand tot oprit hoofdverkeersweg - De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde oprit van een rijks- of provinciale weg, berekend over de weg. Een oprit van een hoofdverkeersweg is een toegang tot een rijks- of provinciale weg. Als

uitgangspunt voor de opritten is het Nationale Wegenbestand (een product van Adviesdienst Verkeer en Vervoer van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat) gebruikt.

De gemiddelde afstand is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Afstand tot Restaurant - De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde restaurant, berekend over de weg. De gemiddelde afstand is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Afstand tot grote supermarkt - De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde grote supermarkt, berekend over de weg.

De gemiddelde afstand is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Bedrijfsmotorvoertuigen - Het aantal bestelauto's, vrachtauto's, trekkers (motorvoertuigen ingericht voor het trekken van opleggers), speciale voertuigen (bedrijfsauto's voor bijzondere doeleinden zoals bijvoorbeeld brandweerauto's, reinigingsauto's, takelwagens) en autobussen op 1 januari.

De cijfers zijn afgerond op vijftallen.

Bevolkingsdichtheid - Het aantal inwoners per km² land is bepaald door het (niet afgeronde) aantal inwoners op 1 januari te delen door de (niet afgeronde) landoppervlakte. De bevolkingsdichtheid is opgenomen indien er 10 of meer inwoners in de buurt voorkomen.

Buurt - Kleine sociale ruimtelijke eenheid met een homogeen karakter. Homogeen wil zeggen dat één functie dominant is. Bijvoorbeeld woonfunctie (woongebied), werkfunctie (industriegebied) of recreatieve functie (natuurgebied).

Gemiddelde huishoudensgrootte - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Eenpersoonshuishoudens - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Gehuwd - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Gescheiden - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Herkomstgroepering - Percentages zijn vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Huishoudens met kinderen - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Huishoudens zonder kinderen - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Inwoners - Aantal inwoners op 1 januari 2010. De cijfers zijn afgerond op vijfvoud.

Kinderdagverblijf - Plaats waar kinderen van 0 tot 4 jaar gedurende één of meer dagdelen per week het hele jaar door worden opgevangen. Er kan voor meer dan 5 uur per dag van het kinderdagverblijf gebruik gemaakt worden en voor maximaal 10 dagdelen per week.

Kinderdagverblijven binnen 3 km - Het gemiddeld aantal kinderdagverblijven binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Het gemiddelde aantal is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Leeftijdsklasse - Percentages zijn vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt.

Marokko - Percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt en minimaal 10 niet-westerse allochtonen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Motor tweewielers - Het aantal motorrijwielen, scooters, motorcarriers en motorinvalidenwagens met een motorrijwielkentekenbewijs op 1 januari. De cijfers zijn afgerond op vijftallen.

Motorvoertuigen - Inclusief de motorvoertuigen die geregistreerd staan op het adres van een lease- of verhuurbedrijf. De motorvoertuigen die staan ingeschreven op postbusadressen zijn niet meegeteld bij de aantallen van de wijken en buurten, maar wel in de gemeentelijke totalen.

Nederlandse Antillen/Aruba - Percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt en minimaal 10 niet-westerse allochtonen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Niet-westerse allochtonen - Het percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Omgevingsadressendichtheid - De omgevingsadressendichtheid (OAD) in tabel 9.2 wijkt af van die in tabel 6.2 waarin de OAD berekend is zonder gegevens over de nieuwe adressen van het betreffende kalenderjaar.

Ongehuwd - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Oppervlakte land - De oppervlakte land is bepaald door het meest recente digitale bestand Bodemgebruik te combineren met het digitale bestand van gemeente-, wijk- en buurtgrenzen. De oppervlakte land wordt uitgedrukt in hele hectaren (ha.).

Oppervlakte totaal - De totale oppervlakte is de som van de oppervlakten water en land in hele hectaren (ha.).

Oppervlakte water - Oppervlakte water omvat zowel binnen- als buitenwater. Tot binnenwater wordt

gerekend alle water niet onderhevig aan getijden en breder dan 6 meter, zoals het IJsselmeer, Markermeer, Randmeren, sloten, rivieren, kanalen en dergelijke. Onder het buitenwater valt alle water onderhevig aan getijden, zoals de Waddenzee, Oosterschelde, Westerschelde en het gemeentelijk ingedeelde gedeelte van de Noordzee.

De oppervlakte water is bepaald door het meest recente digitale bestand De oppervlakte water wordt uitgedrukt in hele hectaren (ha.).

Overig niet-westerse allochtonen - Percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt en minimaal 10 niet-westerse allochtonen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Particuliere huishoudens - Gegevens zijn vermeld bij 10 of meer huishoudens per buurt. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Particuliere huishoudens totaal - De cijfers zijn afgerond op tientallen.

Personenauto's - Het aantal motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van ten hoogste 8 passagiers (exclusief bestuurder) op 1 januari.

De cijfers zijn afgerond op vijftallen.

Personenauto's per huishouden - Het aantal personenauto's per huishouden op 1 januari. De personenauto's zijn regionaal ingedeeld met behulp van de kentekenregistratie. Personenauto's die geregistreerd staan op het adres van het lease- of verhuurbedrijf vertekenen daarom de autodichtheid per huishouden. Het aantal personenauto's per huishouden is vermeld bij minimaal 50 huishoudens en bij een waarde van maximaal 2,5 personenauto's per huishouden.

Personenauto's per vierkante kilometer - Het aantal personenauto's per vierkante kilometer land op 1 januari. De personenauto's zijn regionaal ingedeeld met behulp van de kentekenregistratie. Personenauto's die geregistreerd staan op het adres van het lease- of verhuurbedrijf vertekenen daarom de autodichtheid per vierkante kilometer. Het aantal personenauto's per vierkante kilometer is vermeld bij minimaal 50 huishoudens en bij een waarde van maximaal 2,5 personenauto's per huishouden.

Restaurant - Restaurant, café-restaurant en afhaal/thuisbezorging.

Restaurants binnen 3 km - Het gemiddeld aantal restaurants binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Het gemiddelde aantal is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Stedelijkheid - Zeer sterk stedelijk (1), sterk stedelijk (2), matig stedelijk (3), weinig stedelijk (4), niet stedelijk (5).

Supermarkt - Winkel met meerdere soorten dagelijkse artikelen en een minimale oppervlakte van 150 m².

Supermarkten binnen 3 km

Het gemiddeld aantal grote supermarkten binnen 3 kilometer over de weg voor alle inwoners van een gebied. Het gemiddelde aantal is opgenomen wanneer van 90 procent of meer van de inwoners in de buurt de exacte ligging (x,y-coördinaat) van het adres kon worden vastgesteld. Daarnaast geldt dat het gemiddelde alleen is vermeld bij minimaal 10 inwoners per buurt.

Suriname - Percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt en minimaal 10 niet-westerse allochtonen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Turkije - Percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt en minimaal 10 niet-westerse allochtonen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Verweduwd - Zie de toelichting van hoofdstuk 1.

Westerse allochtonen - Het percentage is vermeld bij 50 of meer inwoners per buurt. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 1.

Wijk - Onderdeel van een gemeente waarin een bepaalde vorm van bodemgebruik of bebouwing overheerst. Een wijk bestaat uit één of meer buurten.

Woningcorporaties - Een woning die in het bezit is van een toegelaten instelling volkshuisvesting of een gemeentelijk woningbedrijf.

Het betreft niet het aantal sociale huurwoningen, omdat er alleen is vastgesteld wie de eigenaar is en er niet is gekeken naar de hoogte van de huurprijs.

Woningvoorraad - Woningen met een onbekende wijk/buurtcode zijn niet meegeteld bij de aantallen per wijk en buurt, maar wel in de gemeentelijke totalen. De cijfers zijn afgerond op vijftallen. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 2.

WOZ-waarde - Er is geen WOZ-waarde opgenomen als de woningvoorraad kleiner is dan 5 of het aantal WOZ-objecten kleiner is dan 50. Zie verder de toelichting van hoofdstuk 2.

Aan deze publicatie werkten mee

Ingeborg Deerenberg
Henk Elzinga
Caroline van Houwelingen
Hilde Keuning - van Oirschot
Margreet Geurden - Slis
Duncan Beeckman
Bert Raets
Jorien Apperloo